Roj

haftalık haber yorum gazetesi

Yıl: 1 Sayı: 7 22 Temmuz 1995

30.000 TL. Yurtdışı 3 DM (KDV dahil)

Kürt ressam Fevzi Bilge:

Kürt kültürü resme taşınamadı

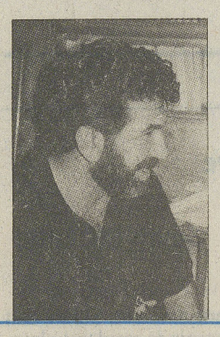

Fevzi Bilge, tabloları birçok Kürtçe kaset ve kitabın kapağında yer alır, kartpostal olarak basılırken, değişik kentlerde kişisel ve karma bir dizi sergi de açtı. Bilge, çalışmalarını ve Kürt resim sanatıyla ilgili görüşlerini gazetemize anlattı. ● S. 9'da

HADEP MYK Üyesi Siracettin Kırıcı:

Sosyalist Enternasyonal'in ardından

Güney Afrika'da yapılan Sosyalist Enternasyonal toplantısına bu yıl HADEP de davet edildi. HADEP'in üyelik talebini dile getirdiği Cape Town toplantısını, Genel Başkan Murat Bozlak ile birlikte giden parti yöneticilerinden Siracettin Kırıcı anlattı. ● S. 11'de

İşte 'kulak kesme' vahşeti!

Bu resme iyi bakın... Tahammülünüzü zorlayın ve bakın. 'Güvenlik gücü' denilen kuruma bağlı bir görevli, ölmüş bir insanın kulağını kesiyor. Bu fotoğraf, gerçeğin ta kendisi... Bir komando, kasaturasıyla kulak koparıyor. Kulağı götürüp ödül mü alacak? Kimbilir, övünerek saklayacağı bir hatıra yapacak belki de... Fazla söz gerektirmiyor bu fotoğraf. Sözün bittiği andır bu... İyice bakın resme ve hafızanıza yerleştirin; ta ki bu görüntü sizi barış için bir şeyler yapmaya zorlayıncaya kadar... 11 Nisan 1995 tarihli *Hürriyet* gazetesini bulun; orada, Dersim'de bir çift kulak getirene 50 milyon ödül verildiğini yazan Frankfurter Rundschau gazetesine "Rezil" denilmişti... Bir de, demeçleri, ekranları, renkli gazeteleri aklınıza getirin ve "Demokratikleşme... Hukuk içinde kalma... Can ve mal güvenliğini sağlama..." sözlerini anımsayın... "Devlet zorbalık yapmaz" diyenleri anımsayın... İşte bu resim, yalanın da kendini tükettiği andır!

İğrençlik kol geziyor

Dursun YAPRAK

Bu ibret fotoğrafı, Dersim civarında çekilmiş... Farzedin ki, bu resmi övünerek çektiren bir komandonun albümünden alındı... Belki kendisiydi acımasızca kasaturayla kulağı kesen, belki de arkadaşı... Çok mu önemli kim olduğu?.. Ya yerde yatan? Bir gerilla mı, bir köylü mü?.. Çok mu önemli kim olduğu?.. Önemli olan şu: Resimde bir insan var, bir de canavarlaşmış sözü bile hafif kalan bir mahluk: Hangisinin hangisi olduğu çok açık değil mi?..

Bu resim bir bitmişliktir; Vietnam'daki zalimlerin bitmişliğini anlatan resimlerden daha beterdir ve demek ki, Kürde yönelik savaşta elinden geleni ardına koymayanların bitmişliği daha beterdir...

Öldürülen gerillaların ya da köylülerin kulaklarının kesildiği ve hatta kesilen kulak başına 50 milyon TL. para verildiği haberleri daha önce duyulmuştu. Özellikle Dersim'de bu gerçek önemli ölçüde netleşmişti de denebilir. Bunun kimi detaylarına biraz sonra değineceğim. Ama, aslında fazla da söz gerektirmeyen bu resme dair bir iki sorunun tam yeri: Ey insanlık, neredesin?.. Eğer DGM'nin hışmından kurtulur, bayilerden alabilirseniz bu sayıyı, -ne bileyim; mesela- bundan sonra rahat kahvaltı edebilecek misiniz? ● Devamı 11'de

Özel Tim'in ipi Genelkurmay'da

Özel Tim'lerin, Kont-Gerilla olarak bilinen ve Genelkurmay içinde 'Özel Kuvvetler Komutanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren devletin gizli ve yarı gizli örgütlenmeleri kapsamında olduğu kuşkusu artıyor.

Haber Merkezi- Özel Tim mensuplarının Dersim'deki son uygulamalarının ardından CHP Milletvekili Sinan Yerlikaya'nın şikayetleri, Özel Tim'in yapısı ve komutası konularını yeniden gündeme getirdi. Görünürde Emniyet Genel Müdürlüğü vasıtasıyla İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan Özel Tim'lerin, Genelkurmay'ın hazırladığı 'Gayrinizami Kuvvetlere Karşı Harekat Talimnamesi'nde sözü edilen 'Yerüstü örgütleri'nden biri olduğu kuşkusu artıyor.

Bilindiği gibi, özellikle Kürt coğrafyasında halka yönelik operasyonlarda kullanılan Özel Tim'lerin 'Keyfi' ve 'Başıboş' olarak nitelenen davranışları, en son Dersim'deki 'Ayaklanmaları' ile gündeme gelmiş; ölen arkadaşlarının cenaze töreninde valiyi istifaya çağıran sloganları ile "Kanımız aksa da zafer islamın" bağırışları ve sonrasında halka yönelik baskıları, susan Tunceli CHP Milletvekillerini bile çileden çıkarmıştı. Bu tartışma içerisinde, Sinan Yerlikaya'nın "Bunlara İçişleri Bakanı bile sözünü geçiremiyor" şeklindeki demeci, Tim'lerin nereye bağlı olduğu sorusunu yeniden anımsattı. CHP milletvekillerinin, Özel Tim mensuplarının bozkurt oövmeleri ve üç hilal bayrakları taşımaları nedeniyle, bunların MHP'den emir aldığı biçimindeki iddiaları, kimi muhalif çevrelerde "Gerçeğin yalnızca görüntüsü" olarak yorumlanıyor ve emir-komutanın ordu'da olduğu belirtiliyor.

Emekli Yarbay Talat Turhan'ın 'Kontrgerilla' üzerine araştırmaları, Özel Tim'in kontrgerillanın bir parçası olduğunu da ortaya koyuyor. Araştırmalar, Kontrgerilla mekanizmasının yalnızca çok gizli devlet birimlerinden oluşmadığını; bunun yanında açık ve yarı açık örgütlerinin de bulunduğunu açığa çıkarıyor. ● Devamı 11'de

Toplumun barış isteğini göremeyen gözlere, sağır sultanlara karşı

Barış için büyük kampanya

Cezaevlerinde 14 Temmuz'dan itibaren "kirli savaş"a son verilmesi istemiyle başlatılan açlık grevleri devam ediyor. Sağmalcılar Cezaevi'nden Yurtsever Devrimci Platform (PKK, DHP, PRK/Rızgari, Kawa, Yekbûn) tutsakları tarafından yapılan açıklamada, "On binlerce tutsak tarafından başlatılıp, 100 binlerce insanımız tarafından desteklenen bu direnişimizin desteklenmesi için bütün demokrasi ve özgürlük güçlerini göreve çağırıyoruz" denildi. ● Sayfa 3'te

Kitle örgütleri, insan hakları savunucuları ve aydınlar, hazırladıkları 'Akan kan dursun-Barış için elele' afişiyle yeni bir barış kampanyası başlattılar. Cezaevlerinin yanısıra, toplumun çeşitli alanlarından yükselen barış istemi, daha büyük yankılar yaratacağa benziyor.

- **Mersin'de otolu infaz** S. 3'te
- KDP, Ankara'yı bekliyor S.5'te
- **Anne-kızdan barışa darbe** S. 6'da
- Türkiye-Avrupa ilişkilerinde sıkıntı S. 7'de
- **Ji kurte çîroka Kurdî ya hevdem: Îbrahîm Selman** R. 8
- **Bilimsel araştırmaya geçit yok** S. 12'de

'Güneydoğu Onarım Projesi' aldatmacadan ibaret

Savaşın beş günlük bütçesi ile 'Onarım'

Çetin başkanlığındaki komisyonun yürüteceği söylenen 'Güneydoğu Onarım Projesi'nin göz boyamadan ibaret olduğu belirlendi. 'Onarım' için öngörülen toplam 5 trilyon lira, yıkımın beş günlük bütçesi kadar bile değil. ● Sayfa 5'te

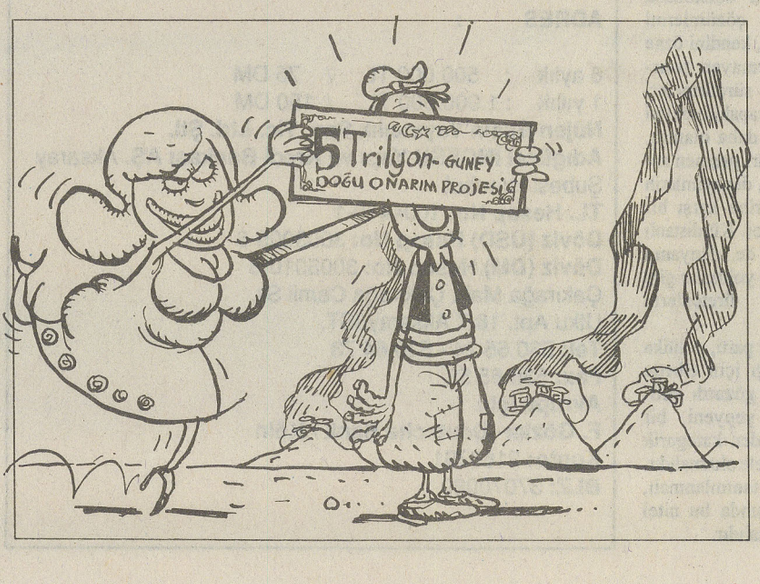

YDH ile tarih 'tekerrür' ediyor

- YDH ile ilgili bugüne kadar yapılmış tanımlamalara, çözümlemelere farklı bir ekleme yapacağız. Demokrat Parti(DP)'nin kuruluş aşaması ve muhalefet yıllarında yaşananlar ile Yeni Demokrasi Hareketi (YDH)'nın sürdürdüğü faaliyet arasında ilginç ve önemli benzerlikler, kimi noktalarda aynılıklar var.
- Önemli benzerlik, her iki partinin yükseliş dönemlerinde sola ve Kürtler'e sıcak görünmeye çalışmaları ve fakat ilk fırsatta da bu muhalif eğilimleri etkin alanın dışına çıkarmaları. Bir anlamda tarih burada tekerrür ediyor. ● Sayfa 5'te

Roj

Barış güçleri görev başına!

Halkımızın barış ve özgürlük talebi, UDG'nin muhatapsız kalan girişimlerine rağmen gündemi belirlemeye devam ediyor. 1993 Mayıs'ında tek taraflı bir ateşkese kadar varan ısrarlı barış çabalarının devlet tarafından reddedilmesi, daha sonra yapılan çeşitli girişimlerin sonuçsuz kalması; barış talebinin daha yüksek bir sesle ve kapsamlı bir direnişle bütünleştirilerek gündemleştirilmesi gerektiğini de ortaya koymuştu.

Halkımızın barış talebindeki ısrarı, özgürlük talebindeki kararlılığıyla birlikte değerlendirilmelidir. Siyasal çözüm, UDG'nin dilinde bunu anlatmaktadır. 'Ne pahasına olursa olsun barış' değil,'onurlu ve adil bir çözümü içerecekse barış'. On binden fazla yurtsever tutsak tarafından "Kürt sorununa siyasal çözüm" talebiyle başlatılan, tutsak aileleri tarafından desteklenen, içeride ve dışarıda giderek yankı uyandıracağı şimdiden anlaşılan açlık grevi; barış talebinin direnişle doğrudan bütünleştiğini çarpıcı bir şekilde göstermesi, doğrudan siyasal taleplerle başlatılan ilk kapsamlı açlık grevi olması ve yol açması muhtemel çeşitli sonuçlar bakımından oldukça anlamlıdır.

On binlerin barış için siyasal çözüm talep eden açlık direnişinin, Kürt sorununda siyasal çözümü savunan demokratik güçler, ulusal ve uluslararası hümaniter kişi ve kuruluşlar, siyasal çevreler ve bütün ulusal demokratik güçler tarafından başlatılacak geniş katılımlı, yaygın ve sürekli bir barış kampanyasıyla desteklenmesi gerekmektedir. ● Devamı 11'de

İçerikte program taslağını güçlendirmek

Mahmut KİPER

"SBP"nin yeni bir taslak hazırlamış olması, geçmişi tümden inkar ettiğimiz, onu yadsıyarak reddi-miras ettiğimiz anlamına gelmemektedir. Geçmişte de, eski programlarda da çok doğru tespitler vardır. Geçmiş dönemin kadrolarının ve en ileri unsurlarının birikim ve deneyleri sonucu şekillenmiş eski programların, her şeyi eskimedi. En başta, ülkemizin siyasi statüsü değişmedi, emekçi halkın yaşamında gözle görülür bir gelişme sağlanmadı."

Mehmet Müfit arkadaşın *Roj*'un 2. sayısında "Yöntemde Program Taslağı'nı Güçlendirmek" başlıklı bir yazısı yayınlandı. Bu yazıda M. Müfit, SBP'nin hazırladığı program taslağını tartışıyor, yer yer eleştiriyor, yer yer de her şeye rağmen mükemmel bir programın mücadele içinde şekilleneceğini ileri sürerek programa sahip çıkıyor. Bu şekliyle yazı iki bölümden ibaret gibi bir izlenim yaratıyor.

Elbette "SBP"nin hazırladığı program bir taslak programıdır. Eleştirilerle genişleterek zenginleştirmek hem mümkün hem de şarttır. Program, çok doğaldır ki daha sonra son şeklini alacaktır. Ama yine de mutlaka ve mutlaka bazı arkadaşlar, programın kimi belirlemelerine ve formülasyonlarına katılmayacaktır. Eksik ve aksak olarak progamı değerlendireceklerdir. Bu tezi, önceki sürece ilişkin kendi içimizdeki tartışmalardan hareketle iddia ediyorum.

Bana göre de öyle olmalıdır. Programlar katı bir değişmezler manzumesi değildir. Programlar belli bir ekonomik, siyasal ve sosyal koşulların biçimlendirdiği ortak talepler belgesi ise, sonuçta onu oluşturan, ona ruh katan çevrenin birikim, bilgi ve tecrübelerinin sentezidir. Aynı verili ekonomik, siyasal ve sosyal formasyondan ayrı sonuçlar çıkararak, farklı programlar oluşturan çevrelerin varlığını nasıl izah edebileceğiz? Ayrı çözümler ürettiği için de farklı zeminlerde yer alan insnların, hatta farklı çevrelerin varlık sebebi de bu değil midir?

Ama mücadeleyi aynı kimlikle ve aynı çatı altında sürdürmeyi önüne hedef olarak koyanların elbetteki ortak paydalarda bir sentezi gereklidir. Yoksa ortaya eklektik bir program taslağı çıkar ki, bu da birliğe ciddi zararlar verebilir. Mehmet Müfit arkadaş, "Yöntemde Program Taslağını Güçlendirmek"le işe başladığı için ben de onun seçtiği yöntem üzerine bir-iki noktaya işaret edeceğim.

Mehmet Müfit herhangi bir sosyalist gibi, bu işleri dışarıdan ve sonradan duyan bir arkadaş değil. O bizzat başından beri bu tartışmaların içinde yer almıştır. Ve bu süreçte yöntem konusunda tek bir önerisi olmamıştır. Tartışmalara katılan arkadaşlarının, taslağa ilişkin bir tek önerisi bile geri çevrilmemiştir. "Yöntemde Program Taslağı'nı Güçlendirmek" isteyen Mehmet Müfit, bizzat yöntemde yanlışlıklar yaparak, işe ters başlamıştır. Doğru olan şuydu; o da her arkadaş gibi, bu sürece öneri ve eleştirileri ile katılmış olsaydı, taslağın daha "mükemmel" olmasına katkı sağlamış olurdu. Ama öte yandan, Mehmet Müfit'in herkes gibi bu hazırlık dönemindeki çalışmalara katılmış olabileceğini düşünüyorum.

Yoksa yanılıyor muyum? Ama her şeye rağmen yöntem üzerinde başlatılan bir tartışma, taslağın çevrelerimiz tarafından tartışılmasına yol açtığı ve açacağı için de, Mehmet Müfit hayırlı bir işe önayak oldu, bu da işin olumlu yanı.

Ayrıca, bu tartışma sürecine hiç katılmamış olmaktansa, ben şimdi katılmayı da elbette olumlu buluyorum. Ama taslağı içerikte güçlendirmek kaydıyla!

"SBP"nin hazırladığı ortak taslağı eleştirirken Mehmet Müfit şöyle diyor: "Eski programların tekrarı şeklinde bazı farklılıklar taşısa bile -yeni bir program- oluşturulamaz. Geçmiş programların hemen hepsi derinlemesine yapılan analizlere dayanmamıştır. Programa temel teşkil edecek sosyo-ekonomik tahliller ve teorik belirlemeler, bugün dayanmamız gereken belli doğruları taşısa bile 'el yordamı' ile yapılmış olan, sınırlı ve doğruluğu ispatlanmamış tezlerle geçiştirilmiştir."

Sosyalist kadro ve çevrelerde oldum olası program tartışması ve ideolojik birlik olayı hep sorun olagelmiştir. Programın sihirli bir değnek olduğu, her kapıyı açabileceği kanısı sürekli olmuştur. Ve bu nedenlerle sosyalistler bence yıllarını program tartışmalarına vererek, pratik-politik faaliyeti unutmuşlardır. Sosyalistlerin dünyada son yıllarda marjinalleşmelerinin ardında yatan nedenlerden bir tanesi de, iş yapmaktan ziyade tartışmayı yeğleyerek, alanları boş bırakmalarıdır. Marks'ın bir deyişi tıpa tıp olmasa bile şöyleydi sanırım: 'Bazen bir eylem on programa bedeldir.' Bugün ülkemizde güçlü olanlar, çok doğru programlara mı sahiptirler? Bunun böyle olmadığını hepimiz biliyoruz. Gelişmeler ve ülkemizde mücadelenin boyutu, program tartışmalarını çok geride bırakmıştır. O süreci yakalamak, ona öncülük edebilmek salt doğru tespitlerin alt alta yazılmaları ile olanaklı değildir. Ne kadar çok ciddi araştırma ve bilimsel tahliller yaparsak yapalım, sosyo-ekonomik ve siyasal tahlillerle çıkan sonuçlardan da bir ideal program yapalım, o tespitler hayatın katı gerçekleri ile sınanmadığı müddetçe, tüm tespitler "ispatlanmamış" tezler olarak kalmaya mahkumdur. Tezlerin ispatlanmasının yegane yolu, iktidar olmaktan geçer, halk kitlelerinin umudu olmaktan geçer. Gerisi laf-ı güzaftır. "SBP"nin yeni bir taslak hazırlamış olması, geçmişi tümden inkar ettiğimiz, onu yadsıyarak reddi-miras ettiğimiz anlamına gelmemektedir. Geçmişte de, eski programlarda da çok doğru tespitler vardır. Geçmiş dönemin kadrolarının ve en ileri unsurlarının birikim ve deneyleri sonucu şekillenmiş eski programların, her şeyi eskimedi. En başta, ülkemizin siyasi statüsü değişmedi, emekçi halkın yaşamında gözle görülür bir gelişme sağlanmadı. Devrimin demokratik hedefleri hala devrimimizin ilk aşamasını teşkil etmekte. Eski programların iskeletini meydana getiren temel dönüşümlerde bir "eski"me yok. Onlar en modern ve bilimsel tespitler sonucu, ortaya çıkabilecek programların ilk etabı olmaya devam edecekler. Eskiyen bir tek şey vardır: Geçmişin ideolojik kaygıları ile formüle edilen siyasi talepler...

Zaten taslak programın geçmişle ilgili bir belirlemesinde, Kürt halkının dünden bugüne sürdürdüğü UDM'yi sahiplenen, 30 yıllık ulusal demokratik ve sosyalist hareketin politik mirasına dayanan, onun birikim ve deneyimlerinden yaralanan, kendisini oluşturan çevrelerin siyasi mirası temelinde geçmişin olumsuzluklarından da dersler çıkaran, olumlu değerlerini ve başarılarını sentezleştiren yeni bir yapılanmadan sözediliyor. Bilmem, yoruma gerek var mı?

Programın hazırlanmasında "ürkek" davranmama temennisi için de şöyle denilebilinir: 20-25 yıllık siyasal yapılanmamızı tasfiye ederek ortak bir irade etrafında toparlanmak, başlı başına bir cürettir. "Ürkek" davranma kaygısına, programda ortak paydaları yakalayarak, bir sentez yaratma hassasiyeti denilse, belki daha doğru olur.

Mehmet Müfit, "Ulusal, bölgesel ve uluslararası mevcut atmosferin etkileri altında program oluşturulamaz" diyor. Peki, bir program hazırlanırken, ulusun atmosferi, halkın talepleri, yaşanan süreci, ona denk düşen siyasal talepler atmosferini gözardı ederek, bölgesel gelişmelerin yarattığı atmosferi yok sayarak, hele hele uluslararası güçler dengesinin, istikrarın ve istikrarsızlığın yarattığı tabloyu yok farz ederek, mücadelenin siyasal taleplerimizin özlü ifadesi olan programı oluşturmak mümkün mü? Program da sonuçta ulusal, bölgesel ve uluslararası ilişkilerin ve şartların somut tahlillerini gerektirir. Bu, başka bir gezegende politika yapmayacağımız için gereklidir. Siyasal amacımızı, taleplerimizi ve ülkemizde iktidar olma hedeflerini sulandırmayan bir üslupla bir program hazırlamak, maharet isteyen bir iştir. Üstelik ne bu iddia, ne de sözü edilen "nitel" olma iddiasında somut bir örnek de yok!

Ben lafı daha fazla uzatmamak için son bir alıntıyla yazıyı bağlamak istiyorum: "Program taslağında bir dizi önemli sorunda bu sentez söz konusu değil. Örneğin iktidar sorununda, birleşik ülke sorununda, ulusal demokratik devrimle sosyalizm arasındaki bağ ve sosyalizme açılımlar yapma sorununda ve mücadele yöntemleri sorununda bir sentez görünmüyor." Bu iddialar üzerinde tek tek durmadan önce şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki; "SBP"nin hazırladığı taslak, birlik çalışması içinde yer alan çevrelerin bugünkü programlarından daha net, anlaşılır ve somut hedefleri programlaştıran bir belgedir. Bunun aksini iddia eden varsa, beri gelsin! Eğer iddia edildiği gibi bu program "bir dizi önemli sorunda bir sentezi" oluşturamamışsa, "birtakım konularda ayrılıklar olsa bile bir program oluşturulmalıdır" temenni ve önerisi ile çelişmiyor mu?

İktidar sorununda bir sentez yok mu? Taslakta iktidar sorunu özetle şöyle formüle ediliyor: ülkemizde kuvvetler ayrımı ilkesine bağlı, halkın doğrudan katılım ve denetimi ilkesine dayanan çoğulcu parlamenter demokratik sistemi esas alan ve halka karşı devleti kutsamayan bir iktidar kurmak. (sf. 4) Bu belirleme ortak çalışmalar sonucu tespit edilmiş delegasyonlara rağmen empoze edilen bir belirleme olmamıştır.

Bu birlik, ülkemizde yeni bir partileşmeyi önüne koymuş ve mücadele alanını kuzey'le sınırlamıştır. Birleşik Kürdistan'da bir sentezleşme, bugün için kulağa hoş gelen, duyguları okşayıcı bir istem ve temennidir. Dünyada 22 Arap ülkesi mevcuttur; tüm birleşme çabalarına rağmen bizler de aynı süreçlerden geçebiliriz.

Taslağın sosyalizme açılımlar yapma sorununa gelince; bu konuda şöyle deniliyor: "Partimiz demokratik bir KC'de sosyalist bir toplumun kurulmasını amaçlar. Ancak, sosyalizmin nasıl kurulacağının, bunun nasıl bir yol izleyeceğinin o günkü tarihsel koşullar tarafında belirleneceği inancındadır. Bugünden önemli ve güncel olan, sosyalist kimlik ve perspektifle ulusal ve toplumsal kurtuluş sürecine müdahale eden; işçilerin yoksul köylülerin, toplumumuzun diğer emekçi kesimlerinin çıkarlarını temel alan bir örgütlenme ve mücadele çizgisi izlemektir." (Sf. 1)

Program taslağı hazırlanırken, eğer istenseydi, elbetteki, ulusal demokratik devrimden sosyalist topluma geçişin, nsıl bir yol ve hat izleyebileceği öngörülerinde bulunmak mümkündü ama birliğin arifesinde her şeyi şimdiden kesip atmak yerine, söylendiği gibi bir sentezin yaratılabilmesi için, ortak bir yapının çatısı altında örgütlenerek, bir potada kadrolar eridikten ve ortak bir ruhi şekillenme yaratıldıktan sonra, bir dizi başka olayda bir sentez yaratmak daha kolay olur. Taslak program bir bakıma, asgari programdır. Devrimimizin ilk evresini programlaştıran bir belgedir. Sosyalizme açılımlar yapma sorununu alabildiğine tartışarak, yeni çözümler ve projeler üreterek, bunun düşünsel ve maddi koşullarını bugünden başlatmak üzere işe koyulmalıyız. Ama, geçmişte yaptığımız gibi bu transformasyonu hazır reçete ve formülasyonlarla yapmaktan mutlaka sakınmalıyız.

Gerekirse uygun bir zamanda ve koşullarda, programa bir alt başlık biçiminde, sosyalist topluma geçişle ilgili öngörülerin yer alacağı bir bölüm konulabilir.

Her ulusal devrimin mutlaka bir sınıfsal karakteri vardır. Bizler, sosyalist dünya görüşümüz ve değerlerimizle, bu mücadelede ne oranda ağırlık sahibi isek, sosyalist topluma açılımlar yapmamız, o oranda kolaylaşır. Bu işin başka yolu yoktur.

Ama yine de Mehmet arkadaşın dediği gibi "Birtakım konularda ayrılıklar olsa bile program oluşturulmalıdır." Bir yandan tartışma, öbür yandan siyasi faaliyeti ortak örgütleme görevi vardır. Siyasi mücadele yürütmeyen bir teorik tartışma, bizce kadrolarca fazla makul karşılanmayacaktır.

Ortak paydalarda ve bir çatı altında örgütlenmek umudu ve açık görülmeyen bazı hususlara açıklık getirme heyecanı ile Mehmet Müfit'in başlatmış olduğu bu tartışmaya girdim. Eli kalem tutan tüm taraftarları ve arkadaşlarımı, böylesi tartışmalara davet ediyorum. Temeli sağlam, harcı bol bir birlik için.

Sosyalist birlik ve alternatif olmak

Sinan DOĞRU

Sosyalist Birlik değişik boyutlarıyla tartışılmalıdır. Sorun, salt program, tüzük ve politik perspektifler ekseninde sınırlandırılmamalıdır. Bunlar elbetteki çok önemlidir; hatta birlik için temel olanlardır. Ama, ülkemiz sosyalist hareketinin 25 yılı aşkın mücadele birikimi içinde sürekli olarak kendisini dayatan ve daha çok pratik birer öge olarak karşımıza çıkan temel sorunları sağlıklı bir şekilde tespit edilip; bu doğrultuda neyin, nasıl ve ne ile yaşam bulacağı sorunsalı netleştirilemezse, programatik netliğin pratik olarak fazla önem taşımayacağı açıktır. Bu nedenle de, bu değerlendirmemde, birlik tartışmalarına bir katkı olur düşüncesiyle, dikkatleri program vb. tartışmalarından ziyade sözünü ettiğim noktalara çekerek, kimi düşünceleri sesli bir şekilde dillendirmek istiyorum.

Birliği oluşturan taraflar, SBP'nin alternatif bir siyasal yapı olmayı hedeflediği noktasında birleşmektedirler. Peki, ülke ve dünya koşullarını nesnel bir şekilde yorumlayan, çözüm yolları gösteren ve bu doğrultuda hedefler tespit eden bir program ve politikalar bütününe sahip olmak yeterli midir? Bugüne kadar her siyasal oluşum, şu ya da bu düzeyde, bu sorunlar bakımından kendince belli netliklere varmış, politikalar üretmiştir. Fakat iş, sorunun pratik boyutlarına geldiğinde, programlar, kararlar ve politikaların birer kağıt parçası olmaktan öteye geçemedikleri görülmüştür. Kendisini "en radikal" olarak ifade edenle "en sağ" görülenler arasında gelişim açısından fazla bir fark olmamıştır. Büyük çoğunluğuyla sürecin çok çok gerisinde kalınmıştır. Program ve politikalarda belli bir anlayış ve perspektifin olması zorunludur; ama yaşam, tüm çıplaklığıyla göstermiştir ki, politikaların yaşamda somutlanması daha da önemlidir. O halde, SBP'yi oluşturan kesimlerin öncelikle, "neyi, niçin yapamadık?" sorusunu objektif bir şekilde yanıtlamaları, yeni oluşum için de yaşamsal önem taşımaktadır. Kürt halkının yeni bir "tekerrüre" ne tahammülü, ne de zamanı vardır. Hepimiz bunu görmek zorundayız; ve ne Kürdistan'ın eski Kürdistan; ne de Kürtlerin eski Kürtler olmadığına, yaşayarak tanık oluyoruz. Kimi kez en "radikal" kimi zaman en "gerçekçi"; bazen en "ileri" bazen de en "geri" program ve kararların -bırakın pratik gereklerini yerine getirmeyi-, Kürt halkına bile ulaşamadan, tozlu raflarda, şimdiden birer nostalji olmaya başladıklarını görmek ve niçin böyle olduğunu da iyi tespit etmek durumundayız.

Böylesi bir ön tespitten sonra, şu noktalarda ciddi, samimi bir tartışma, sorgulama ve netleşmenin olması gerektiğine inanıyorum:

SBP, aldığı kararları samimi bir şekilde kararlıca yaşama geçireceğinin güvencesini halkımıza nasıl verecektir? Bugüne kadar yüzlerce kez söylenip de yerine getirilemeyenleri, gerçekten de pratikte somutlayacağının güvence ve umudunu hangi araç ve yöntemlerle verecektir?

SBP, alabildiğine organize olmuş ve bir o kadar da tıkanmış bir devlet karşısında, hala on beş günlük ya da haftalık bir gazete çıkarıp, sadece 3-5 ya da l0 bin kişiye ulaşarak; ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde devlete karşı nasıl alternatif olunacağı konusunda Kürt halkını aydınlatıp ikna edecek bir açıklamaya sahip midir? Denilebilir ki, hiçbir şeye mükemmelden başlanmaz. Doğrudur. Ama 25 yıldır mücadele içinde olanların, sorunları yeni başlanıyormuş gibi değerlendiremeyecekleri de açıktır.

SBP, ülkemizde daha sağlıklı, bilimsel ve doğru bir politik anlayışın savunucusu olarak, kendi dışındaki ulusal demokratik güçlerden daha etkin bir mücadele içinde olacağının; daha farklı araç ve yöntemlerle kitleleri kucaklayacağının göstergesi olarak Kürt halkına neyi sunacaktır?

SBP, yaşamın her alanında alternatif olmanın gereklerini yerine getirme, her alana uygun alternatif araç ve yöntemi oluşturmada yeterli gücü (temelde de ekonomik gücü) gerçekten de kendisinde görüyor mu? Yani, hem yaygın legal kitle örgütlenmeleri, legal siyasette etkili ve alternatif çalışmalar (legal parti), güçlü bir yayın ağı (günlük gazete, dergi, yayınevi, radyo, televizyon vs.), SM'ye uygun örgütlülük tarzı vb. tüm alanlarda gerçekten de Kürt halkına "alın size pratik alternatif" diyebilecek güce sahip olduğuna inanıyor mu?

SBP, kadrolarıyla, taraftar ve dost kitlesiyle, şimdiye değin var olanların bir tekrarı olmayacağına; tüm varlığıyla insanlarını mücadelenin içinde yoğuracağına, bu sürece katılacağına inanıyor mu? Kitleleri de buna inandıracak somutlştırılabilecek projeleri ve çözümleri var mıdır?

SBP, kendi dışındaki siyasal güçleri eleştirdiği noktalarda, onların da gerisine düşmeyeceğinin güvencesini Kürt halkına verebilecek bir alternatif yaratacağına inanıyor mu? Bunun pratik gereklerininin neler olduğu bilindiğine göre, bunları yaşama geçirecek iradeye sahip olacağına inanıyor mu?

SBP'yi oluşturan yapıların tüm yönetici kadroları, gerçekten de her türlü kaygıdan uzak bir şekilde, oluşacak yeni yapının, bu işi omuzlayabileceklere devredilmesi konusunda gerekli netliğe sahip midirler?

SBP, bugüne değin, hemen hemen bütün siyasal oluşumlarda görüldüğü üzere, tüm çalışmaların sadece birkaç "hamalın" sırtına bindirmemenin, tüm kadrolarıyla bu işin "hamal"ı olmyı sğlamanın pratik önlemlerini nasıl alacaktır? Kendi potansiyelinin yüzde l0-l5'ini değil; yüzde 85-90'ını nasıl çalıştıracağını şimdiden belirleyebilmiş midir?

SBP, Türkiye metropollerine yığılan milyonlarca Kürt insanını ve bir bütün olarak halkımızı örgütlemek için, ne türden yeni yaklaşımlara shiptir? Marjinal bir dergi ya da gazete çevresi olmanın ötesinde, milyonları kucaklayan bir yapıyı nasıl gerçekleştireceğini gerçekten de tespit edebilmiş midir? SBP, "eski" birkaç devrimcinin biraraya geldiği, günü kurtarmaya çalışan bir "fikir kulübü", bir "yayın çevresi" olmayacağının güvenini kitlelere nasıl verecektir?

SBP, 25 yılı aşkın süreyi kapsayan bir mücadele birikimine sahip olmasına rağmen, bir dönemler yüzbinleri kucaklarken, bugün yüzlerle zor kucaklaşır bir duruma düşülmesinin nedenlerini gerçekten de bilimsel, sağlıklı, objektif bir şekilde irdeleyip sonuçlar çıkarabilmiş midir? Ya da, en azından böylesi bir "tarihsel yapılanmaya" kendi içinde bir ilk, bir giriş yapma cesaretini kendisinde görüyor mu?

SBP, ülkeye dönebilecek durumda olan maksimum sayıda kadrosuyla, yeni bir siyasal çıkışı, ülkeye dönerek gerçekleştirmeye kendisini hazır görüyor mu?

ülkede güçlü bir alternatif, ekonomik güçle donanmış birikimli, yetenekli ve kararlı kadrolarla yaratılabilir. SBP, bu temelde, var olan kadro potansiyelini uygun şekilde ve ihtiyaca göre konumlandırabilecek bir perspektif belirginliğine sahip midir? Bütün mücadele alanlarında (yayın, kitle çalışması, SM, diplomasi,legal siyaset vb.) bugünkü konumu aşıp gerçekten de yerinde ve sağlıklı bir kadro istihdamı yaratabileceği konusunda gerçekten de net midir? Ya da her kadro, tüm benliğiyle, sözünü ettiğimiz çalışma alanlarında yetenek ve ihtiyaca göre konumlanmaya kendisini hazır görüyor mu?

Evet, oluşacak, yeni oluşum için kitlelere "eski tas, eski hamam" dedirtmek istemiyorsak, bu vb. noktalarda samimi ve net olmalı, çözümler için ciddi bir şekilde yoğunlaşmalıyız. SBP, işe sıfırdan başlıyormuş gibi davranamaz. Ülkemizin, halkımızın yeni deneme-yanılmalara katlanacak ne zamanı, ne de takati vardır. 25 yıllık tecrübelerden hareketle, işi sonuçta yine hayal kırıklığına sürüklemeyecek bir donanımla halkımıza karşı dürüst ve samimi olmalıyız.

SBP gerçekten de alternatif olmaya adaydır. Bunun potansiyeline sahiptir. Ama işlenmeyen hiçbir potansiyel, siyasal bakımdan bir anlam ifade etmemektedir.

Alternatif yaratılmalıdır. Ama, söylediğini yapmak için, yediden yetmişe tüm varlığını seferber eden ve pratikte karşılığını bulan bir çabayla ancak alternatif olunabilir. Yoksa, sadece siyasal tarihçiler için, kayıtlara geçecek yeni bir parti ismi olmaktan öte bir anlam taşımayacaktır.

Elbetteki, mücadele sürecinde her şeyi hazır reçete ve formülasyonlarla, matematiksel bir denklem gibi çözümlemek mümkün değildir. Ama, bugüne kadar sergilenegelen pratikle de alternatif olunamayacağının artık anlaşılmış olması gerektiğini düşünüyorum. Ve inanıyorum ki, bir bütün olarak SBP de bunun bilincindedir.

Sözünün eri olan ve tüm çalışmaların temelini oluşturan ekonomik-kadrosal gücünü maksimum düzeyde oluşturmaya başlayan bir SBP'nin alternatif olmaması için bir neden yoktur.

Birliğin 'neden'i ve 'niçin'i

Baran LEZGİN

Şimdiye kadarki "birlik tartışmaları"na şöyle bir göz atıldığında bir "güçsüzlük" ve "yetememezlik" yakınması kendini hemen belli ediyor ve "yakın"ların birleşmesiyle bu durumun aşılabileceği varsayılıyor. Bir başka deyişle, mevcut örgütlü yapıların tek tek ve ayrı ayrı durdukları sürece ulaşamayacakları hedeflere, bunlardan oluşturulacak büyük bir bütün ile varılacağı savunuluyor. Genel eğilim; bu süreç örülürken aradaki görüş ayrılıklarının -ki çoğu artık peşinen "geçmişte kalmış", "hükümsüz" ve "yersiz" olarak görülüyor- giderilmesinde pratiğin yakınlaştırıcı etkisine güvenerek, esnek ve uzlaşmacı bir yol izleneceğini de belli ediyor.

Politikada pratik ile kendisi arasında geniş bir açı tespit edip bunun aşılmasının aracı olarak bir güç birliğinden fayda ummak anlaşılır bir şeydir. Samimi bir "güçsüzlük" tespitiyle yola çıkıp şu veya bu şekilde durumun kendisine karşı yapısal bir tedbir geliştirmeye çalışmak, böylesi bir etkiyi üzerinde ve içinde hissetmek bir olumluluktur; hem de, çoğu zaman pek rastlanılmayan bir olumluluk... Ancak, birleşik ve yeni bir parti gereksinimi yöntemsel ve ilkesel bir eleştiriye tabi tutulduğunda, bu bize tek başına yeterli bir gerekçe sunamaz. Mevcut güçler dengesinin konjonktürel bir anlamı olabilir. Parti ise, tam da bu tek tek konjonktürler üzerinden müdahalesini yaptığı halde, yani somutla buluştuğu anlarda hayat bulmasına rağmen, o aynı zamanda sınıfın tarihsel mevzilenmesi bağlamında ve bütün bir tarihsel deneyimin üzerinde yapılanan bir araç olarak da ele alınmak zorundadır. Bu yüzden, yeni bir parti gereksiniminin başka öncüllerinin de olması gerektiği açıktır.

Geçmişteki teori ve pratiklerimizi, şu bildik "hatasız kul olmaz" anlayışında olduğu gibi "mütevazi" bir kabulle "elbette içinde bazı yanlışları barındıran" ancak bu yanlışların önemli bir kısmının belirlediği yarım çizgilerin de bugün artık pek bir şey ifade etmediği, dolayısıyla bugün üzerinde bile durulmasına gerek olmadığı, bir dönem "olup bitmiş" şeylermiş gibi tarih dışı ve özeleştiriden uzak bir değerlendirmeyle ele alırsak; ve buradan devamla sözkonusu yanlışları da hep birlikte dostça yapacağımız bir ayıklama eylemine girişerek ve bu arada "gerekli dersler"i çıkararak aşacağımızı sanmak gibi oldukça iyimser ve bir o kadar da mekanik bir yaklaşımın tuzağına düşersek ve aynı tarzı evrensel ölçekte de yeniden üretirsek, elbette geriye kalan "güç olma" sorunsalı bize fazlasıyla yeterli bir zemin sunar gibi görünür. Yani, tarihsel ve yapısal olanın ihmal edilmesi durumunda geriye kalan anlık ve konjonktürel olan, tek başına iyi bir neden olarak ele alınabilir.

Oysa bugün, tarihin çok özgün bir dönemini tüketiyoruz. Ve bu dönemin sosyalistler ve ezilenler için tek tartışılmaz yanı, bir yenilgi dönemi olmasıdır. Hem de, ideolojik, politik, kültürel bütün cephelerde topyekün bir yenilgidir sözkonusu olan... Yani tarihimizin herhangi zor bir uğrağında değiliz, onu çok ciddi olarak ve alabildiğine kötümser bir tarzda ele almamız gereken bir sürecinde duruyoruz. Bu anlamda, sorunlarımız büyük. Bu süreç, aynı zamanda bir 'fetret devri', bir geçiş dönemi; öyle olmak zorunda. Biten dönemin kendisi "devlet sosyalizmi". İşte biz geçmişi ve özellikle de bugünkü siyasal grupların ortaya çıkıp şekillendiği "1980 öncesi" diye tabir ettiğimiz yakın tarihimizin özel bir uğrağını bu bitmiş dönemin içinde bir yere oturtmak zorundayız. Geçmişteki SBKP, ÇKP, AEP gibi adlarla anılan çizgilerin hepsi, geçmiş ama bugün bizim tarafımızdan hala aşılamamış bir paradigmanın o günkü özgün bileşenleridir. II. Enternasyonal bize nasıl "ekonomizm"ve "sosyal demokrasi" genel başlıklarıyla andığımız bir miras bıraktıysa, III. Enternasyonel bugün bize "devlet sosyalizmi" genel başlığıyla özetleyebileceğimiz bir tarihsel miras ve düşünsel dizge bırakmıştır (IV. Enternasyonel, III.'ye eleştirel yaklaşmakla birlikte onu aşamamıştır). "Devlet sosyalizmi", sosyalizm dışı bir "sapma" olmayıp, sadece sosyalizmin değil, marksizmin de çok özgün ve çok kötü bir yorumudur. Marksizm, daha çok siyasal pratiklerine atfen "stalinizm" olarak da adlandırılan bu akıma; Lenin'e ve ondan sonraki pek çok eleştirel devrimciye rağmen, kendi içinde pek çok dayanak sunmuştur. Bu anlamda, stalinizm, marksizm içinde her zaman hortlamasından korkulması gereken, öğretinin içerdiği gerilimin asli bir yanı, ona yabancılaşmaya en başta aday olan ama gerçekleşmesi kader olmayan bir devamıdır.

Bunların konumuzla ilgisine gelince, bugün ülkemizde önlerine birleşik yeni bir parti amacını koymuş olan güçler ve niyetler, bu amacın gerçekleşmesinin tek yolunun bitmiş bir dönemin üzerinden tartışarak yol almak olduğunun bilincine varmış değiller veya bunu ifade edecek cesarette değiller... Kendimizi eski tarzda yeniden üretemeyeceğimizi ve zaten böyle bir üretimin bir anlamının olmayacağını görmemiz gerekiyor. İhtiyaç, nitel bir dönüşüme olan ihtiyaçtır. Bu, 20 Aralık 1994 tarihli bildiride çok muğlak bir şekilde "yeni bir sentez" olarak geçiyor. Ancak gerek bildirinin genel havasında ve gerekse de temsil ettiği "orta yol"u paylaşan bir çoğunluğu oluşturan, sonradan görüşlerini açıklayanlarda görüldüğü kadarıyla bu, "mevcutların karması" tarzında anlaşılıyor.

Ayrıca ortaya konan nedenler, yani neyin eksik veya yanlış olduğu, bize bunların yerine konacak olanı büyük ölçüde tarif eder, böylece onun nasıl bir şey olacağını da içinde barındırır. Neden ve amaç arasındaki bu diyalektik ilişkiyi sağlayan dolayımlar olan araçlar konusu da bu durumdan bağışık değildir. Böylece bizim örneğimizde de, nedenlerin böylesi bir kavranışı kendini "nereden başlamalı?" konusunda da gösterdi. Jîyana Nû'da, ideolojik/teorik olanla pratik/örgütsel olan arasındaki öncelik sorunu konusunda yapılan tartışmaları, bu nedenle klasik bir "teori ve pratiğin birliği" diyalektiği bağlamında bir çubuk bükme sorunu gibi ele almamak gerekir.

Sonuçta herkes bunların bir ve aynı şey olduğunu, beraber yürütülmesi gereken bir etkinlikler bütünlüğü olduğunu söyler ve zaten söylüyor. Burada, bizim somutumuzda gerçekten bir sorun vardır ve tek bir tarihsel hareket içinde birbirlerini her an yeniden ve yeniden önceleyen ve etkileyen teorik/pratik arasındaki diyalektik ilişkide tıkanmanın nedenini tespit etme sorunudur bu. Ülkemizdeki politik devinimi soğurduğumuzda, bugünü yansıtan bir anlık fotoğrafını karelediğimizde, ülkemiz üzerinde devasa ölçülerde bir pratik girişim bolluğunu hemen farkederiz. Dünyanın en devrimci alanlarından biri olan ülkemizdeki onca pratik edime karşılık, teorik çabaların ise tek tek pratiklerin rasyonalizasyonunun ötesine geçmediğini görebiliriz. Bu bile tek başına teorik düzlemde çok ciddi sorunların yaşanıyor olması gerektiği yönlü kuşkular uyandırmalıdır bizde. Bunu bir de dünya ölçeğindeki bunalımla birleştirdiğimizde daha bir kesinlik kazanır.

Geçmiş deneyimlerin yarattığı bir ruh hali ile birlik düşüncesinin bu kez en doğru yoldan ve kazasız-belasız hayata geçirilmesi gibi iyi niyetli bir telaşı sürece katılanlarda hissetmemek mümkün değil. Yıllarını devrimci mücadeleye adamış insanların, bir güç olup ideallerini gerçekleştirme heyecanlarını anlamamak olmaz. Ama aynı arkadaşların onca deneyimlerine rağmen politika gibi bir "sanat"a böyle çekincesiz yaklaşmalarına üzülmemek de elde değil. "Global sorunlar" deyip, aynen "toplumsal mülkiyet"in "sahipsiz mülkiyet"e dönüşmesinde olduğu gibi, sosyalizmin temel ve yaşamsal sorunlarını adeta "sahipsiz" bırakmak, bu dünyada yaşayan tek tek her marksistin sorumluluğuyla bağdaşmaz. Bu platformu oluşturan temel anlayışların bütün '70'li ve '80'li yıllarda yaptıkları gibi bu sözkonusu sorunların ithal çözümlerini sadece aranje eden, kendini özne olarak ortaya koymayan tavırlarını bugün de sürdürmeleri kadar kendilerine yapabilecekleri bir başka kötülük daha olamaz. Sözkonusu sorunları peşinen zamana bırakmak da, deneyimlerin gösterdiği gibi tarihe karşı bir dürüstlüğü içermiyor. Kürdistanlı marksistlerin yeri de, dünyanın diğer köşelerindeki yoldaşlar gibi devinenlerin ve üretenlerin yanıbaşı olmalıdır.

Özcesi, yeni bir parti, politika "güç" ile yapıldığı için elbette güçbirliği sorunu gözardı edilmeksizin, ama yepyeni bir döneme tekabül eden kategorik bir eksiklik olarak ele alınmalıdır. Gereksinim böyle tanımlanmalı, nedenlerin en başında bu nitel olana vurgu yapılmalıdır.

Melike İncesu, Mustafa İncesu
Mehmet İncesu, Battal İncesu

Ölüm ne dağlara sığdı, ne de demir parmaklıklar arkasına...
Onlar, yoldaşları için yollardaydılar...
Kimi zaman zindanlarda, kimi zaman dağlarda...
Her zaman ayaklarına kavgayı yüklemişlerdi...
Onları, 12 eylül Askeri Cuntası'nın cezaevlerinde kalmakta olan yoldaşlarının ziyareti sonrası elem verici bir kaza sonucu kaybettik.
Anıları mücadelemize ışık olsun.

İncesu Ailesi ve arkadaşları adına
A.Rahman, Dilan, Dicle, Meryem, Zeynep İncesu

Roj

ABONE KOŞULLARI

ADI :

SOYADI :

ADRES :

6 aylık : 500.000 TL. / 75 DM
1 yıllık : 1.000.000 TL. / 150 DM
Nûjen Basın Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Adıgüzel İNCESU Yapı ve Kredi Bankası AŞ. Aksaray Şubesi İstanbul
TL. Hesap No: 1004470-1
Döviz (USD) Hesap No: 3003005-6
Döviz (DM) Hesap No: 3003010-6
Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sk.
Utku Apt. 18/7 Aksaray/İST.
Tel: 530 65 24 - 530 64 73
Fax: 530 65 58
Avrupa İçin
F. Gözler- Deutsche Bank / Köln
Konto: 2166791
BLZ: 37070060

Bütün toplumun, savaş mağdurlarının barış isteğini göremeyen gözlere, sağır sultanlara karşı

Barış için büyük kampanya

Cezaevlerinde 14 Temmuz'dan itibaren "kirli savaş"a son verilmesi istemiyle başlatılan açlık grevleri devam ediyor. Sağmalcılar Cezaevi'nden Yurtsever Devrimci Platform (PKK, DHP, PRK/Rızgari, Kawa, Yekbûn) tutsakları tarafından yapılan basın açıklamasında, "On binlerce tutsak tarafından başlatılıp, 100 binlerce insanımız tarafından desteklenen bu görkemli direnişimizin desteklenmesi için bütün demokrasi ve özgürlük güçlerini göreve çağırıyoruz"denildi.

Haber Merkezi- Cezaevlerinde 14 Temmuz'dan itibaren "kirli savaş"a son verilmesi istemiyle başlatılan açlık grevleri devam ediyor. Sağmalcılar Cezaevi'nden Yurtsever Devrimci Platform (PKK, DHP, PRK/Rızgari, Kawa, Yekbûn) tutsakları tarafından yapılan basın açıklamasında, "On binlerce tutsak tarafından başlatılıp, 100 binlerce insanımız tarafından desteklenen bu görkemli direnişimizin desteklenmesi için bütün demokrasi ve özgürlük güçlerini göreve çağırıyoruz"denildi. Öte yandan bir açıklama da On Bini Aşkın PKK Tutsağıyla Dayanışma Komitesi tarafından yapıldı. Bu açıklamada, tutsakların istemleri kabul edilene kadar eylemin sürdürüleceği bildirildi. Tutuklu yakınları, destek amaçlı ve dönüşümlü açlık grevlerine, bulundukları bölgelerdeki HADEP veya İHD şubelerinde devam ediyor.

'Tavrınızı koyun' çağrısı

Tutsaklar, başta Türkiye'deki yetkililer olmak üzere, birçok devlet başkanı ve demokratik kitle örgütü temsilcilerine birer mektup gönderek, eylemlerinin amacını ve taleplerini anlattı. Mektubun gönderildiği adreslerden bazıları şöyle: TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Adalet Bakanlığı, Sürgündeki Kürdistan Parlamentosu, ÇHD, ÇGD, İHD, Kürdistan İnsan Hakları Projesi Direktörü Kerim Yıldız, Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad, Küba Devlet Başkanı Fidel Castro, Papa II. Jean Paul, Güney Afrika Cumhuriyeti Devlet Başkanı Nelson Mandela, Libya Lideri Muammer Kaddafi, Kızıl Haç, Vietnam, Bulgaristan, Küba, Çin Halk Cumhuriyeti, Rusya, Danimarka, Norveç, İsviçre, Belçika, Finlandiya, Hollanda, İsveç, Yunanistan, Alman Federal, Fransa parlamentoları ve ABD Kongresi.

Söz konusu mektupta, savaşın yarattığı tahribatın son noktaya geldiği belirtilerek, daha fazla gencecik insanın ölmemesi, anaların daha fazla ağlamaması için böyle bir eyleme girişildiği bildiriliyor ve şöyle devam ediliyor: "Halkımız, sizin imal ettiğiniz uçaklar, helikopterler, bombalar, kimyasal silahlar ve diğer ölüm makineleriyle katlediliyor. Uluslararası hukuk kuralları neden halkımız için geçerli olmuyor? Tavrınızı savaştan, terörden yana değil, halkımızın haklı taleplerinden yana koymak zorundasınız. Çünkü yarın çok geç olacaktır."

Tutsaklar, aileleri aracılığıyla yaptıkları açıklamada ise, otuz yıl Vietnam'da savaşan ABD generallerinin bile daha sonra Vietnam ve Amerika halkından özür dilediğini belirterek, "Devlet savaşa sürdüğü on binlerce Anadolu gencinin kanının hesabını veremeyecektir. Yüreklerimiz Anadolu'nun yoksul emekçi halkının acılı yüreğiyle birdir" dediler.

Savaşın tahribatı son noktada

Sağmalcılar Cezaevi'nden Yurtsever Devrimci Platform (PKK, DHP, PRK/Rızgari, Kawa, Yekbûn) Tutsakları tarafından yapılan basın açıklamasında ise, başlatılan açlık grevine destek amacıyla, süresiz açlık grevine gidildiği belirtildi. Sağmalcılar'dan yapılan açıklamada, "Ulusal kurtuluş mücedelesi güçlerinin 'demokratik siyasal çözüm için diyalog' çağrılarının, bir zaafiyet belirtisi olarak değil, kirli, haksız, sömürge savaşına son verilmesi yolunda iyi niyetli bir kararlılık olarak değerlendirilmeli ve desteklenmelidir" denildi. Konuya duyarsız kalan herkesin suç ortaklığı yapmış olacağı vurgulanan açıklama, şöyle devam ediyor: "On binlerce tutsak tarafından başlatılıp, 100 binlerce insanımız tarafından desteklenen bu görkemli direnişimizin desteklenmesi için bütün demokrasi ve özgürlük güçlerini göreve çağırıyoruz."

On Bini Aşkın PKK Tutsağıyla Dayanışma Komitesi, 17 Temmuz tarihinden itibaren, talepler kabul edilene kadar devam ettirilecek olan süresiz eylemlerle ilgili yaptığı açıklamada, "Gizli savaşı sürdüren 300 bini aşkın ordu gücüne rağmen, TC savaşı kabul etmemekte, BM ve Cenevre Savaş Sözleşmesi'ne uymamakta, yürüttüğü savaşı tanımlamaktan korkmakta, sivil katliamı sürdürmektedir. Gerilladan çok halka karşı savaşmaktadır. Bütün bu gayri insani haksız uygulamar dünyanın gözleri önünde yaşanmakta, dünya seyirci kalmaktadır" dedi.

Sendikalar ve basından destek

Tutsak aile ve yakınlarının HADEP Adana il binasında başlattıkları açlık grevi de sürüyor. Bölgedeki sendikalar ve sosyalist basın eyleme destek verdi. 20 Temmuz günü aralarında DİSK 6 Nolu Şube Başkanı A. Kerim Timur ve DİSK 2 Nolu Şube Başkanı Mustafa Acar'ın da bulunduğu bir grup belediye işçisi, açlık grevinde bulunan tutsak yakınlarını ziyaret etti. Burada bir konuşma yapan A. Kerim Timur, belediye işçileri olarak dayanışma içinde olacaklarını söyledi.

Adana'da temsilcilikleri bulunan Alınteri, Atılım, Barikat, Direniş, Kurtuluş, Kızıl Bayrak, Roj, Özgür Halk, Sosyalist Alternatif gibi dergi ve gazeteler ortak imzalı bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada, insanların bitirilmeye çalışıldığı bir ortamda, tutsakların ve ailelerinin başlattığı açlık grevinin desteklendiği belirtildi. Sosyalist basın temsilcileri, 20 Temmuz gününden itibaren ailelerle birlikte dönüşümlü olarak açlık grevine katılacaklarını açıkladılar.

Diyarbakır'daki tutuklu ailelerinin açlık grevi ise, 19 Temmuz'da HADEP Diyarbakır Merkez İlçe Binası'nda başladı.

Tutsak yakınları HADEP ve İHD binalarında süresiz açlık grevinde.

Bu kez başka

Cezaevlerinde şimdiye kadar birçok kez açlık grevi yapıldı. Ancak bu defaki açlık grevi tümüyle diğerlerinden farklı. Şimdiye kadar yapılan açlık grevleri genelde cezaevi idaresi tarafından yapılan baskıları protesto etmek ve tutsakların ellerinden alınan insani hakların iade edilmesi amacını taşıyordu. Bu açlık grevinde ön plana çıkan talepler farklı, savaşa ve savaşın sonucuna ilişkin. Talepler şöyle sıralanıyor:

- Yürütülen savaşta Cenevre Savaş Sözleşmesi'ne uyulmasının güvence altına alınması,
- Sivillerin katliamına, gözatındaki kayıplara, yargısız infazlara, işkenceye, köy yakıp yıkılmalarına son verilmesi,
- Tüm zindanlardaki tutsakların savaş esirliği statüsünün kabul edilmesi,
- Savaşı yerinde izlemek ve zindanlardaki durumu görmek için BM ve Kızıl Haç tarafından heyetler gönderilmesi,
- Kürtlere karşı yürütülen askeri imha operasyonlarına son verilmesi,
- Cezaevlerinde her türlü baskı, işkence ve insanlık dışı uygulamalara son verilmesi,
- Kürt sorunun siyasi ve barışçıl yollarla çözümü için girişimler başlatılması

Tutuklular kirli savaşın yürütüldüğü bu dönemde yargının bağımsızlığını yitirdiğini ve bu nedenle açlık grevi boyunca yargıyı protesto etmek için mahkemelere de çıkmayacaklarını bildirdiler.

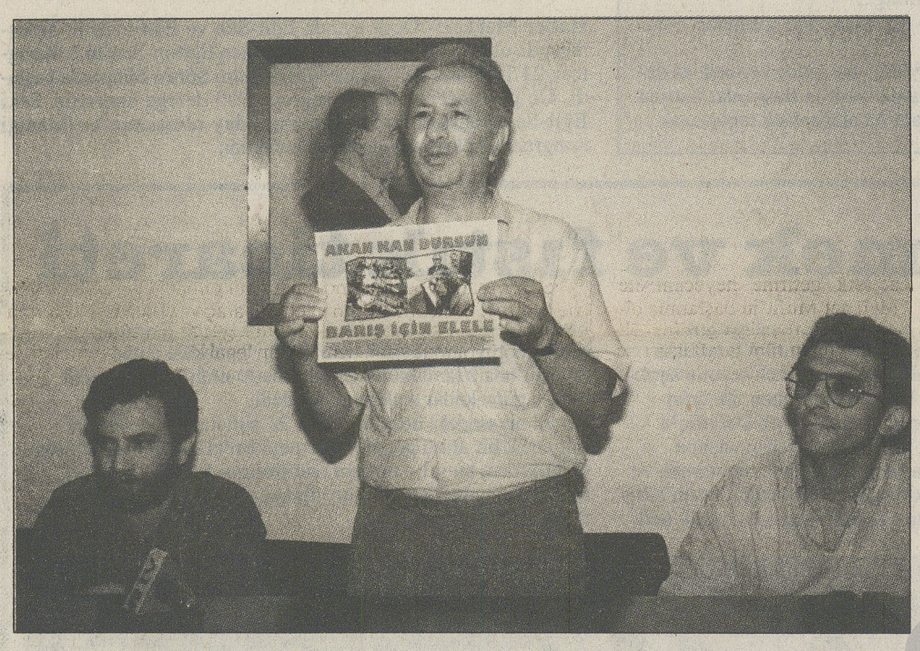

Barış için elele

Haber Merkezi - Çeşitli kişi, kurum ve kuruluşla demokratik kitle örgütleri "Barış için elele" kampanyası başlattılar. Bu kampanya çerçevesinde hazırlanan "Akan kan dursun - Barış için elele" afişi 18 Temmuz günü basına tanıtıldı.

İstanbul Tabibler Odası'nda yapılan tanıtımda Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı Genel Sekreteri Yılmaz Çamlıbel, hazırlanan afişi basına göstererek herkesi kampanyaya katılmaya çağırdı. Çamlıbel, "Gelin şahinlerden değil, güvercinlerden yana olalım" dedi. İmzaya açılan afişe bugüne kadar toplanan imza sayısı 70. "Bunlar ulaşabildiklerimiz"diyen Çamlıbel, herkesi kampanyaya katılmaya çağırdı.

Toplantıda basın açıklamasını okuyan gazeteci-yazar Cezmi Ersöz, "Biz "Akan kan dursun- Barış için elele" afişini imzalayan kişi, kurum ve kuruluşlar ve demokratik kitle örgütleri olarak ülkedeki savaşın derhal durdurulmasını istiyoruz" şeklinde konuştu.

Sorunların savaşla, şiddetle değil, demokratik yöntemlerle çözülmesinden yana olduklarını belirten Ersöz, "Barış için elele verelim istiyoruz. Çünkü, Kürt, Türk, Sunni, Alevi, Müslüman, Ateist, sağcı, solcu, kadın, erkek... binlerce insan bu savaşta yaşamını yitiriyor. Toplumumuz bir uçuruma doğru sürükleniyor. Savaştan çıkarı olanlar dışında herkes çok şey kaybediyor"dedi. Barış için elele kampanyasını ortak bir afiş çalışmasıyla başlattıklarını vurgulayan Ersöz, şunları söyledi: "Gelin barışın sesini hep birlikte yükseltelim. Bütün toplumun, savaş mağdurlarının barış istediğini görmeyen gözlere, sağır sultanlara duyuralım. Barışı savunmanın bir 'suç' olmadığını, bir insanlık görevi, vicdan borcu olduğunu hep birlikte imzalarımız ve desteğimizle kanıtlayalım."

Bu kampanyaya katılmak isteyenler şu irtibat numaralarına başvurabilirler:

Yılmaz Çamlıbel Tel/Fax: (0 212) 237 10 61-
Fethi Bozçalı Tel/Fax: (0 212) 586 08 45

Mersin'de otolu infaz

MERSİN/Roj - Geçen hafta, Mersin'in Çay mahallesinde Fehmi Esen isimli genci bulmak amacıyla, Zeynep Esen'in evine baskın düzenleyen polis, evdekileri gözaltına aldı. Motosikletiyle evden ayrılan Hüsnü Esen'i takip eden polisler, Esen'e arabayla çarparak ölümüne neden oldu.

Esen'in ablası gazetemize yaptığı açıklamada, üç yıldır kendisinden haber alınamayan kardeşi Fehmi Esen'i sormak amacıyla 13 Temmuz günü saat 16 sıralarında, polislerin evlerine baskın düzenlediğini belirtti. Abla Esen, küçük kardeşinin korkuya kapıdığını ve bir arkadaşının motosikletiyle evden uzaklaşmaya çalıştığını söyledi. Polislerin, 20 yaşınadaki Hüsnü Esen'i, Fehmi zannettiklerini belirterek, olayı şöyle anlattı:

"Bir grup polis kardeşimin peşine takıldı. Otolarıyla arkadan kardeşime çarptılar. Yaralı bir şekilde yere düşen kardeşimin üzerine çullanarak, silah dipçiğiyle kafasına vurdular. Arkasından onu arabalarına bindirdiler ve götürdüler. Daha sonradan öğrendik ki, Mersin Devlet Hastanesi'ne götürmüşler."

Hastaneye gittiğinde, oğlunun yoğun bakımda olduğunu söyleyen anne Esen, "Oğlumu görmek istediğim zaman polisler beni tartaklayarak kapıdan geri çevirdi. Oğlumu göremeyince eve döndüm. Evden içeri girdiğimde bir grup sivil polis evde arama yapıyordu. Aramaları bittikten sonra 19 yaşındaki kızım Cahide'yi yanlarına alarak gittiler" dedi.

Polisler gittikten sonra tekrar hastaneye gittiğini ve oğlunun sabaha doğru öldüğünü dile getiren anne Esen, çevredekilerin, motosikletle caddeden giden oğluna, polis otosunun çarptığını ve bu yüzden yaralanıp hayatını kaybettiğini anlattıklarını söyledi.

Oğlunun cenazesini Diyarbakır'a götürerek, Bağlar Yeniköy mezarlığında defnettiklerini aktaran anne Esen, Cenaze arabasının Diyarbakır yakınlarına kadar takip edilerek, kendileriyle gelen insanların tehdit edildiğini söyledi.

Olay günü, kızıyla beraber isimlerini bilemediği 6 kişinin daha gözaltına alındığını belirten anne Zeynep Esen, oğlunu öldürenleri lanetlerken, kızının da hayatından endişe ettiğini kaydetti ve kamuoyunu bu konuda duyarlı olmaya çağırdı.

Şahin Karataş gözaltında

Demokratik Haklar Platformu, platform üyesi Partizan Sesi gazetesi muhabiri Şahin Karataş'ın, gözaltına alındığını ve ağır işkenceye maruz bırakıldığını açıkladı. Yapılan açıklamaya göre, 17 Temmuz sabahı evinden çıktıktan sonra gözaltına alınan Karataş, yoğun işkence altında. Sivil polislerin, Karataş'ın yakınlarının "Nereye götürüyorsunuz? " sorusunu "Biz biliriz" şeklinde yanıtladıkları, evde bulunan yasal dergi ve gazetelere el konulduğu bildirildi.
Demokratik Haklar Platformu, Öncü Partizan, Partizan Sesi, Partizan Gençlik, Yüz Çiçek Açsın Kültür Merkezi, Grup Munzur, Grup Kızılırmak, Öncü Deri İşçileri, Partizan Kamu Çalışanları, Yüz Çiçek Tiyatro Topluluğu'ndan oluşuyor.

DHKC: '300 insanımız nerede'

Devrimci Halk Kurtuluş Cephesi (DHKC) Basın Bürosu tarafından, 17 Temmuz'da gazete bürolarına bir açıklama gönderildi. Açıklamada "Ayşenur, Hasan ve Rıdvan'ın katilleri ve kaçırılıp katledilen 300 insanımızın nerede olduğu açıklanmadığı için, 12 Temmuz 1991, 16-17 Nisan 1992 Adana, Ankara, Küçükesat, Perpa, Bahçelievler, Rahmanlar, Bağcılar'da ve daha birçok yerde yüzlerce devrimciyi kimliklerini dahi bilmeden silahlı, silahsız olduklarına bakmadan katleden katiller yargılanmadığı için eylemlerimize devam ediyoruz. Bütün sorumluluk kaybeden, kaçıran, katleden hükümete aittir" deniliyor.

Sterka Rızgari toplatıldı

Sterka Rızgari çıktığı günden bu yana yayınlanan bütün sayıları toplatılmış, dergi çalışanları gözaltına alınmış, işkencelerde tutulup, tutuklanmışlardı. Devam etmekte olan baskılara bir yenisi daha eklendi. Derginin 10-11. sayılarında yer alan beş ayrı yazı da "bölcülük" propagandası yapıldığı gerekçe gösterilerek toplatıldı.

İnşaat işçisi Yiğit'in dramı

Adana Dumlupınar mahallesinde oturan Nihat Yiğit sabah işe giderken polis barikatıyla karşılaştı. Daha sonra gelişen olaylarla ayağı kırılarak cezaevine gönderildi. Olay 18 Temmuz günü sabah 5:30'da meydana geldi. Gülbahçesi mahallesindeki bir inşaatta işçi olarak çalışan Nihat Yiğit, Gülbahçesi girişinde kurulan polis barikatında kısa bir sorgudan sonra serbest bırakıldı. Ancak polis şüphe üzerine Yiğit'in peşine takıldı. Bu arada polisin arkasından geldiğini gören Yiğit, bu kez korkarak kaçmaya başladı. Kısa bir kovalamacadan sonra bir evin damına çıkan Yiğit, oradan atlamaya kalkınca bir ayağı kırıldı. Ayağı kırık bir durumda bir eve sığınarak yardım isteyen Yiğit ev sahibinin telaş ve korkusundan dolayı polise teslim edildi. Ayağı kırık bir vaziyette mahkemeye çıkarılan Yiğit, daha sonra hastaneye kaldırılıp oradan da cezaevine gönderildi.

Adana Roj'a bir ayda beş baskın

ADANA/Roj- Roj'un Adana bürosu Temmuz ayı içinde Terörle Mücadele Şube Ekiplerince beş defa basıldı. İlk baskın 3 Temmuz günü gerçekleşirken, diğer baskınlar sırasıyla 5-10-15 ve 19 Temmuz günleri gerçekleşti.

Toplatılan sayılar bahane edilerek yapılan baskınlar esnasında, büro talana çevrilerek arşivlere ve toplatması olmayan yayınlara el konuldu. Yüzlerce yayın hiçbir tutanak verilmeden el konularak keyfi bir şekilde alındı. Bunlar da yetmiyormuş gibi büroya karakol kuruldu ve gelen misafir ve okurların adres, kimlik, telefon tespiti yapılarak psikolojik baskı oluşturulmaya çalışıldı.

Bu arada büroda kurulan karakol da yetmedi, işhanının önüne dizilen polisler keyfi olarak muhabir, temsilci ve gazete çalışanlarına müdahale ederek sudan bahanelerle engellemeye çalıştılar.

Adana'da büroları bulunan diğer sosyalist, yurtsever, devrimci basın da; Kızıl Bayrak, Partizan Sesi, Odak, Sterka Rızgari, Kurtuluş, Atılım, Alınteri, Özgür Halk, Barikat gibi dergi ve gazeteler de saldırılardan nasiplerini alarak birçok baskıya maruz kaldılar. Gazetemize ve sosyalist basına yönelik baskıları kınıyoruz.

Düğün törenine polis baskını

ADANA/Roj- Düztepe Mahallesi'nde yapılan düğün törenine gelen polisler, "düğünde silah sıkıldı" diyerek, ruhsatlı silahı almak istedi. Silah sahibinin direnmesi ve halkın müdahalesi üzerine, polis önce halkı rastgele copladı. Sonra havaya ateş ederek, düğünü dağıtmaya çalıştı. Bu arada yaklaşık 5 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanların ikisi ağır yaralı. Mehmet Yılmaz, Ali Yıldız, Hüseyin Badem, Özgür Yılmaz ve Kalender Yılmaz Düztepe Karakolu'na götürüldü.

Yöre halkı, diğer düğünlerde de silah sıkıldığı halde, bugüne kadar herhangi bir müdahale yapılmadığını, düğün sahiplerinin Alevi olması nedeniyle müdahale edildiğini söyledi.

Devlet Kürt illerinde orman yakmayı sürdürüyor. Son örnekler Dargeçit ve Diyarbakır'da yaşandı.

Orman yakmalar sürüyor

Bedran SERBAZ

DARGEÇİT- Dargeçit'e bağlı Kısmetli köyünün yakınında bulunan geniş ormanlık alan ve köylülerin biçtikleri bütün ekinler, 16 Temmuz tarihinde askerler ve İvan köyünün koruculları tarafından ateşe verildi. 16-19 Temmuz arasında devam eden yangın, halk tarafından güçlükle söndürüldü. Askerlerden ve koruculardan çekinen köylüler, sorularımızı yanıtsız bıraktı.

Öte yandan, 17 Temmuz'da Dargeçit'ten Gêrê köyüne giden Cemile Kâye'ye ait traktör, Akyol köyünün yanında yola döşenen tesir gücü çok yüksek mayına çarptı. İnfilak eden mayın, Cemile Kâye'nin oğlu İhsan ve Gêrê Köyünden ismini öğrenemediğimiz 15 yaşlarında bir çocuğun ölümüne neden oldu. Bir bayan ve bir erkek de ağır yaralı olarak Siirt Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı.

Kulp'ta bahçeler yakıldı

Devlet güçleri geçen hafta Diyarbakır'ın Kulp ilçesine bağlı 9 köy ve mezranın 400 dönüme yakın bağ ve meyve bahçelerini, hiçbir gerekçe göstermeden ateşe vererek yaktılar. Daha önce köyleri devlet güçleri tarafından yakılan Kulp ilçesinin Aşağı Elmalı, Bimsor, Güner, Kıran, Kafan, Zıktı, Zera, Asta, Adrok ve Hertı(Karpuzlu)köyüne, geçen hafta içinde baskın düzenleyen bir grup asker, korucu ve özel tim köylülere ait yaklaşık 400 dönümlük bir alanı kaplayan ceviz, badem, elma, üzüm, incir ve erik bahçelerini ateşe vererek yaktılar.

Muhalif sendikalar ve taban Bayram Meral'e ateş püskürüyor:

Türk-İş modası geçmiş eylemler peşinde

TÜMTİS Genel Sekreteri Yurdal Şenol: Bu eylem türü, günü kurtarmaya yönelik eylem türüdür. Bu karar Türk-İş başkanlarının kararıdır. Oybirliğiyle alınan bir karar değildir. Eylem biçimini sonuç alıcı bulmuyorum. Uyarı eylem türünün modası geçti.

Aysel SAĞIR

İSTANBUL- Kamuda çalışan 680 bin işçinin toplu iş sözleşme görüşmesine hükümet, 1 milyon liralık zamla yanıt verdi. Hükümet tarafından adeta alaya alınan kamu işçileri kızgın. Türk-İş yönetimi tabanın baskısıyla eylem kararı alırken, bu eylemleri hafif tutmaya ve işçileri oyalamaya çalışıyor. Genel Başkan Bayram Meral, işçilerin genel grev isteğini 'uyarı grevi' yapacağız açıklamasıyla dile getirdi. İşçiler ve bazı sendika başkanları, CHP-DYP binalarını işgal etmekten bahsederken, Türk-İş yöneticileri "ziyaret edeceğiz" diyor. Muhalif sendika başkanları ve işçiler, Türk-İş'e duydukları güvensizlikten dolayı tedirgin.

Karar oybirliğiyle alınmadı

TÜMTİS Genel Sekreteri Yurdal Şenol, eylemlerin içeriğini TÜMTİS olarak kabul etmediklerini açıkladı. Şenol, söz konusu eylem kararının oybirliğiyle alınmadığına dikkat çektiği açıklamasında, "bu eylem, günü kurtarmaya yönelik eylem türüdür. Bu karar Türk-İş başkanlarının kararıdır. Oybirliğiyle alınan bir karar değildir" dedi.

Tabandaki sesleri bastırmak

Genel grev zorunluluğunun özellikle üstünde durulması gereken bir nokta olduğunu belirten Şenol, eylem biçimini sonuç alıcı bulmadıklarını, uyarı eylemi türünün modasının geçtiğini vurguladı.

DİSK 5 No'lu Sendika Başkanı Kemal Gümüş, toplu sözleşme düzeni önündeki engelin en önemli oluşturucularından birinin Türk-İş olduğuna dikkat çekti. Gümüş, kişisel değerlendirmesinde, "Türk-İş, 12 Eylül faşist darbesine devletten ve sermayeden yana olarak destek vermiştir. İşçi sınıfının temsilcisi olduğunu iddia etmesine rağmen, bugünkü anti-demokratik yasaların, toplusözleşme düzeninin önündeki 2821, 2822 yasaların varolmasının asıl nedeni Türk-İş'tir. Yani kısacası 12 Eylül Anayasası'na evet diyen Türk-İş, bugün bu yasalardan yakınıyor.

Bayram Meral'in anayasadan yakınması göstermeliktir, tabandaki sesleri bastırmak içindir" dedi.

Türk-İş'in 1 milyonun üzerinde üyeye sahip olduğunu vurgulayan Gümüş, Türk-İş'in tabanın isteklerini de dikkate almadığına dikkat çekti. Gümüş, "samimi olsa idi, tabanın yıllardan beri genel grev isteğine cevap verirdi. Çünkü toplu sözleşme düzeni altüst, sendikalar yasası altüst. Türkiye'de demokrasinin 'd'si yok, işçilerin talebi tüm anti-demokratik uygulamalara son verilmesi doğrultusunda üretimden gelen gücün kullanılmasıdır" dedi.

Türk-İş Başkanlar Kurulu'ndan alınacak kararların hayat bulacağına inanmadığını vurgulayan Gümüş değerlendirmesine şöyle devam etti:

"Başta Bayram Meral olmak üzere, Türk-İş yöneticileri, insan haklarının insana yaraşır bir şekilde uygulanmasından yana ise, Türkiye işçi sınıfının dünya işçi sınıfı, Avrupa işçi sınıfı gibi standart bir yaşam düzeyine ulaşmasını istiyorsa, bugün üretimden gelen gücü, yani grevi ilan edebilmelidir.Bugün genel grev de, dayanışma grevi de yasalarla yasaklı hale getirilmiştir. Bu yasakların hepsinin altında Türk-İş'in imzası vardır. Bu yüzden şu andaki yakınmaları sadece göstermeliktir.

Ücret sendikacılığı yapan Türk-İş, günün koşullarına uygun ücreti de alamıyor. Geçtiğimiz yıl gördük, toplusözleşmelerde yaklaşık 600-700 bin civarında seyyanen çalışan işçilerin toplu iş sözleşmeleri vardı, onların farklarını senet-sepetlerle, devlet tahvilleriyle altı ay, bir sene sonraya erteleyerek gidermeye çalıştı. İşçi arkadaşlarımızın alacakları var, sorunları var. Türk-İş gerçekten bugüne kadar bu istemlere cevap vermedi, bundan sonra da cevap vereceğine ben inanmıyorum."

İşçiler evde oturacak

Kemal Gümüş, Bayram Meral'in 5 Ağustos'ta bir miting yapılacağı ve 8 Ağustos'ta işe gelinmeyeceği yönündeki açıklamasını ise şöyle değerlendirdi: "Ne olacak işe gelinmeyecek de? Yani işçiler evde oturacak. Evde oturarak sorunlar çözülmez. Sendikalar yalnız işçinin ekonomik sorunlarını çözmek için değil, diğer sorunları için de vardır. Ezilen halkın sorunlarını da dile getirmesi gerekir, bunlara da parmak basması gerekir, esnafın sorunlarına da parmak basması ve diğer demokratik kitle örgütleriyle ilişkilerini geliştirmesi lazım ki, anayasa bunun önünde engeldir. Türk-İş eğer samimiyse genel grev diyebilmelidir. Bayram Meral halen genel grev yerine, uyarı grevi diyor. 6-7 ay oldu bugüne kadar uyarmamışsın, kilitlenmiş halen uyarı diyorsun. Yüzde 5 zam öneriliyor, bu çok komik bir şeydir, yüzde 150 enflasyonun olduğu bir ülkede bu insanlarla alay etmektir."

Kamu işçisi genel grev derken, Türk-İş yönetimi ısrarla uyarı grevi diyor.

Eylem programı

21Temmuz: Tüm yurtta kamu kesimi ve özel kesimdeki tüm işçilerin, sabah servis araçlarına binmeyerek işe yürümeleri

25 Temmuz: Ankara'da kamu kesimi ve özel kesimdeki tüm işçilerin, iş çıkışı DYP-CHP Genel Merkezi'ni ziyareti.

Tüm il ve ilçelerde kamu kesimi ve özel kesimdeki tüm işçilerin, iş çıkışı DYP ve CHP İl Merkezlerini, İl ve bölge temsilcilerinin önderliğinde ziyaret.

5 Ağustos: Ankara'da yürüyüş ve miting...

8 Ağustos: İşe gitmeme eylemi...

Eylemlerin sonuç vermemesi durumunda Türk-İş Başkanlar Kurulu Ankara'da olağanüstü toplanacak.

Erman Şahin olayı ya da çürüyenin ateş dansı

Müşerref CANLI

Roj gazetesinin ilk sayısında, Bayındırlık Bakanlığı ihalelerinde MİT denetimi uygulandığı haberi manşetten verilmişti. Geçtiğimiz günlerde, CHP adıyla yürüttüğü kısa koalisyon ömründe 6. bakan değişimini yürürlüğe koyan Hikmet Çetin, sözkonusu bakanı istifaya zorladı ve yerine Halil Çulhaoğlu'nu atadı.

Ne oluyordu?

Aslında olup bitenin *Roj* gazetesinin verdiği haberle herhangi bir çelişkisi yoktu; "MİT'ten onay almayanın Kürt bölgesinde ihale alması mümkün değil" diyen tecrübeli politikacı Şerafettin Elçi'nin de, gazetenin haberinin de duyurduğu temel yönetim mantığında herhangi bir değişiklik yaşanmıyordu.

Sorunu, Erman Şahin'in dayattığı, bazı bakanlık bürokratlarının atanması gibi somutlukların ötesinde incelediğimiz zaman, ortaya aslında kocaman bir biçarelik çıkıyor: Böyle bir coğrafyada sosyal demokrasinin dehşet ve -hala ondan umut bekleyenler için- ibret verici biçareliği...

Bir yanda TC kapitalizminin tıknefesliğinin sosyal demokrasiyi aksesuar haline getiren gerçekliği, diğer yanda bu nesnelliğin üzerine kapanmış sarsıcı bir savaş... "Ah bir parlamentoda çoğunluğumuz olsa!.." demogojisinin dışında, nasıl yürüyebilir TC sosyal demokrasisi? Besbelli ki çıkar ilişkileriyle, ulufe dağıtmalarla ve burnunun ötesini geçmeyen hesaplarla. İşte Erman Şahin olayını bu çerçevede değerlendirmek gerekiyor.

Görünen o ki, faaliyetini tam bir devlet memuru rolüyle sürdüren Şahin, partisinin çürümüşlüğünü fazla kaale almadan yürütmüş MİT'le işbirliğini. Oysa bu bitmiş partinin, çok çeşitli çıkar dengeleriyle oynamaya; varlığını hükümet ortaklığı avantajıyla sürdürmek için çeşitli çıkar manevralarına girmeye ihtiyacı var. Ayrıca Hikmet Çetin gibi devletçi biri, bu ihtiyacın, topyekün savaşta Bayındırlık'a düşen rolle çelişmediğini de iyi bilir. Öyle görünüyor ki, Çetin, bu konuda devletin üst makamlarını da inandırmış; yoksa nerede o cesaret?

Uzun sözün kısası, binbir bürokrat entrikasının özeti, CHP'nin çeşitli çıkar ve ulufe ilişkileri şeklindeki ateş topu üzerinde günlük danslarla varlığını devam ettirebildiğidir.

Ve/fakat, çürüyenin ateş civarındaki dansı, onu her geçen gün yalım alevlerle tutuşturmaktadır.

Çürüyen, kolay ateş almaktadır...

Eğitim-Sen kongresi

Haber Merkezi- Ocak ayında Eğit-Sen ve Eğitim-İş'in birleşmesiyle oluşan ve 120 bin üyesi bulunan Eğitim-Sen'in 1. Kongresi, 21 Temmuz'da Ankara Milli Eğitim Şürası binasında başladı. Üç gün sürecek olan kongreye 500 delege katılıyor. Eski Eğit-Sen Başkanı İsmet Aktaş'ın aday olmasının beklendiği kongrenin, çekişmeli geçeceği belirtildi.

Eminönü işçileri açlık grevinde

Haber Merkezi- Eminönü Belediye işçilerinin 69 günü bulan direnişi, açlık grevi eylemi şeklinde devam edecek.

DİSK Genel-İş Sendikası İstanbul 7 No'lu Şube Başkanı Erol Ekici, süresiz açlık grevine başladıklarını belirterek, şöyle dedi: "İşten atılan üyelerimizin geri alınması için, işten atılmalara izin vermeyeceğiz şiarıyla başlattığımız direnişimizi zafere dönüştürmek için bugünden itibaren başta şube başkanı olmak üzere süresiz açlık grevine başlıyoruz.

Sınıf mücadelesinde bedelsiz kazanımların olmayacağını bilen bizler, kazanmak için bedenlerimizi sunuyoruz. Her zaman bedel ödemeye hazır olduğumuzu söyledik. İşçileri açlığa, sefalete itenler, baskı altında gözdağıyla yönetenler, insan hak ve özgürlüklerini hiçe sayanlar, kendi yasalarına dahi uymayanlar, hak alma-arama mücadelelerini zora dayalı bastırmaya çalışanlar, işveren yardakçıları, mücadele kaçkınları biz bu mücadeleye bedenlerimizi sunuyoruz. Hücre hücre eriyen bedenlerimizde hergün kendilerini sorgulamalıdırlar. Eminönü işçileri başı dik, alnı açık olarak işlerine dönme mücadelesi veriyorlar ve kazanacaklar."

Patronun oyunu

İşsiz insanları tehdit unsuru olarak kullanan fabrika sahibi, bu durumu, "aldığınız ücretin yarısına çalışmaya razı binlerce işsiz ve sendikasız çalışmak isteyenler var" diyerek kullanıyor.

ANTEP/Roj- Antep tekstil fabrikalarında yüzlerce işçi işten atılmayla karşı karşıya. İşçilerin ücret artış talebine ve sendikalaşma hareketine karşı çeşitli yöntemler geliştiren patron, yerel gazete, radyo, televizyona ve il servis araçlarının üzerine "işçi aranıyor" ilanları veriyor. Fabrika önünde işçilerin toplanmasını sağlayan patron, bu yöntemle çalışan işçiler üzerinde baskı oluşturuyor. İşsiz insanları tehdit unsuru olarak kullanan fabrika sahibi, bu durumu, "aldığınız ücretin yarısına çalışmaya razı binlerce işsiz ve sendikasız çalışmak isteyenler var" diyerek kullanıyor. Bu yöntem, sendika çalışması yapan işçileri işten atmak için de uygulanıyor. Songül Gürcü adlı bayan işçi, sendikalı olmak için işyerinden sigorta yapılmasını talep etti. 15 günlük ücreti ile tazminat verilmeden işine son verildi. Bugüne kadar Çemen Tekstil, Aysan ve Erkent Tekstil fabrikalarında sendikalı olduktan sonra toplam 11 işçi işten atıldı.

Mercimek ve fıstık ticareti

ANTEP/Roj- Güneydoğu Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, bu yılın ilk alımını bir basın toplantısıyla birlikte yaptı. Alım sırasında sembolik ücret verilerek sezonu açtıklarını belirten Genel Müdür Hasan Öztürkmen, ilk ürün sahibi Karkamış ilçesi Yeşerti köyünden Veli Dalkılıç'a ürünü karşılığında 5 milyon lirayı basın mensuplarının önünde verdi. Öztürkmen basın toplantısında, mercimek ve fıstığın taban fiyatlarını açıklamadı. Güneydoğu Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Yönetim Kurulu'nun toplanarak belli bir fiyat tespit ettiklerini ve bunun Bakanlar Kurulu'na bildirildiğini açıklayan Öztürkmen, "hatta Bakanlar Kurulu'nda imzalanarak Cumhurbaşkanlığı'na gönderdik, birkaç güne kadar açıklanacak" dedi.

Bu yıl piyasadaki ürünün yüzde 32'sini karşılayacak 200 milyarlık bir alımı gerçekleştirmeyi hedeflediklerini belirten Öztürkmen, bu yılın toplam rekoltesinin fıstıkta 15-16 bin ton, mercimekte ise 5-6 yüz bin ton olarak gerçekleşeceği tahmininde bulundu.

Güneydoğu Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Genel Müdürü Hasan Öztürkmen, bu yıl piyasadaki ürünün yüzde 32'sini karşılayacak 200 milyarlık bir alımı gerçekleştirmeyi hedeflediklerini belirtti.

Bitlis Holding'ten işçi kıyımı

Haber Merkezi- Bitlis Holding'in sahibi Necmettin Bitlis mart ayından itibaren sürdürdüğü işçi kıyımını devam ettiriyor. Eşref Bitlis'in amcaoğlu olan Necmettin Bitlis, bu akrabalıktan aldığı güçle işçileri askerlere kırdırıyor. Polisan Kimya San. A.Ş ve İzmir Kimya İth. İhr. A.Ş'de 17 Nisan'da greve çıkan işçiler, yaklaşık 4 aydır direnişlerini sürdürüyorlar.

Necmettin Bitlis, 1 Ocak1995 tarihinde başlayan toplu sözleşmeye, yüzde 20 zam önerisiyle gitti. İşçi aleyhine başka birçok öneride bulunan Bitlis, kabul etmedikleri taktirde kendilerini işten atacağını belirtti. 2 No'lu Sendika Başkanı Nurettin Taşkaya, Bitlis'in TEKSMAK adlı bir şirket kurarak işçilere tuzak hazırladığına dikkat çekti. Taşkaya, "260 kişiyi işten atan Bitlis, bunun gerekçesini de işçilerin yasal olmayan TEKSMAK şirketine geçmemeleriyle gerekçelendirdi" dedi. Taşkaya, Gebze MHP Yönetim Kurulu Üyesi Selahattin Türkmen'in, TEKSMAK şirketine işçi getirerek, yüzde 15 komisyon aldığını belirtti. Türkmen'in Bitlis'in adamı olarak çalıştığını ve grev kırıcılığı konusunda uzman olduğunu vurgulayan Taşkaya, "Türkmen ve beraberindeki iki kardeş Muzaffer ve Yakup Gürkan söz konusu müteahhit şirkete işçi getirtip yüzde 15 komisyon alarak köle işçi ticareti yapıyorlar" dedi.

Askeri talimatlar

Nurettin Taşkaya, Necmettin Bitlis'in Cumhurbaşkanı gibi ordunun olanaklarından yararlandığına dikkat dikkat çekti. Taşkaya, "1987 yılında Polisan'da başlayan bir grevde Eşref Bitlis Jandarma Kuvvetleri Komutanıydı. Söz konusu yasal grev, ordunun tüm olanaklarından yararlanılarak, insanları askerlere dövdürerek bastırılmaya çalışıldı. Bu uygulama şimdi de devam ediyor" dedi. Mahkeme tespit davasını yaptırdıkları halde karar verilemediğini vurgulayan Taşkaya, "kararda askeri talimatlar kullanılıyor" dedi.

Petrol-İş Gebze Şubesi'nden yapılan açıklamada, 1990 öncesi hükümetlerin aldığı kararlara değinilerek, "Poliasan A.Ş işyerimizde 1990 öncesi hükümetlerden aldığı teşvik ve kredileri, veriliş amacı dışında ve ülke dışında İspanya, Tunus, Hollanda ve Rusya gibi ülkelere yatırımlar yapması ile faturayı işçilerin ve sendikasının üstüne keserek, 1993-1994 yılları Toplu İşsözleşmesinin birinci yılını sıfır ücret zammı ile bağıtlamasına ve işten işçi atılmaması protokolüne karşın, bu yıllarda işten çıkarmalar ve baskıcı uygulamalar işçilerin işten atılmasıyla devam etmiştir" dedi."işinize bugünden itibaren son verilmiştir" şeklinde başlanyan Polisan ve İzmir Kimya'da çalışan işçilerin hikayesi devam ediyor.

Askerlerin ablukası altında direnişlerine devam eden işçilere, şimdiye kadar bir çok demokratik kitle örgütleri de dayanışma geceleri düzenleyerek desteğini esirgemiyor

Motorlu taşıt işçilerine saldırı

TÜMTİS Genel Başkanı Sabri Topçu: Saldırıların sivri ucu, şu an sendikamıza yöneldi. Ama dayanışma içinde tepki göstermez, sessiz kalınırsa, mızrak diğer sendikalara ve kitle örgütlerine yönelecektir

Haber Merkezi- İzmir'de örgütlü bulunan Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası(TÜMTİS)'nın Nakliyeciler Sitesi'nde çaışan üyeleri, TİS görüşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanmasından sonra polisin saldırılarına hedef oldu. Site kapılarında görevli bulunan TÜMTİS üyesi işçiler tartaklanarak kulubelerinden çıkarıldı ve yerlerine polisler yerleştirildi.

Sendikaya üye olanlar işten çıkarıldı

Her zamanki normal çalışmasına devam eden işçiler, 6 Temmuz'da panzerler, otobüsler ve diğer araçlarla 200'ün üzerinde polis tarafından ablukaya alındı. 7 Temmuz'da artan saldırılarda, kapılarda görevli olanlarla birlikte 3'ü Şube Yönetim Kurulu üyesi olan 7 işçi, ardından 5 üye ve son olarak19 Temmuz'da 10 üye işten çıkarıldı.

Konuyla ilgili açıklama yapan TÜMTİS Genel Başkanı Sabri Topçu şöyle dedi: "Polisin siteye gelişi ardından, işverenlere, 'ileri çıkan işçileri tespit edip işten çıkartın, gerisini bize bırakın' dediği söylentileri, söylenti olmaktan öte planlı bir saldırı olduğu artık açığa çıktı. Öyleki, tek işçinin çalıştığı ambarda bile işçi, işten çıkartıldı. Görüleceği gibi durum, işverenlerin işçi tasviyesi için her zaman başvurdukları, 'işçi sayısı fazla' gerekçesi de ileri sürülemez. Bir iki gün önce sitede iki üyemiz, okudukları bir günlük gazete nedeniyle gözaltına alınmışlardı. Bir hafta kadar önce Öz Uşak ambarında işten çıkartıldığı söylenen ama çalışmasına devam etmiş olan 1 üyemiz 19 Temmuz'da 'seni işten çıkarttılar, niye halen çalışıyorsun' denilerek gözaltına alındı."

Güvenlik güçleri nezaretinde işçi kıyımının daha da artması bekleniyor. Topçu, "Türkiye'de ilk kez bir işyeri, yüzlerce polisin panzerli araçlarıyla 15 gündür abluka altında. İşverenler güvenlik güçlerinin desteğiyle işçi çıkartıyor. Enflasyonun yüzde 150'leri aştığı bir dönemde işçilere yüzde 5.4 ücret artışı önerenlerin polis gücünü çok açık bir şekilde işverenler safında devreye sokması, ülkemizde gelinen aşamayı gösteriyor. Amaç tektir, sendikal örgütlülükleri dağıtmak, işçileri örgütsüz ve savunmasız kılarak işverenlerin istedikleri gibi bir ortam yaratmak. Saldırıların sivri ucu, şu an sendikamıza yöneldi. Ama dayanışma içinde tepki göstermez, sessiz kalınırsa, mızrak diğer sendikalara ve kitle örgütlerine yönelecektir" biçiminde konuştu.

Savaşın beş günlük bütçesi ile 'Onarım'

Yakılan ve boşaltılan köyler gerçeği, demagojik projelerle örtülmeye çalışılıyor.

Haber Merkezi- Hükümetin yakında uygulamaya koyacağını açıkladığı 'Güneydoğu Onarım Projesi'nin, daha önceki 'Doğu Anadolu Projesi' (DAP) gibi kağıt üzerinde kalacak projelerden biri olduğu ifade edilirken, 'Onarım'a ayrılan mali kaynağın savaşa ayrılanla karşılaştırılması da ilginç sonuçlar çıkardı.

Başbakan Yardımcısı Hikmet Çetin başkanlığında kurulan 'Güneydoğu Onarım Projesi' (GOP) Komisyonu, 'Köye Dönüş Acil Destek Programı' için 1.3 trilyon, "Zaman içerisinde bölgeye yeni yatırım için" ise 3 trilyon 650 milyar TL. harcamayı öngörüyor. 1993 yılının ilk aylarında gündeme getirilen DAP örneğinde olduğu gibi, sözü edilen meblağın kağıt üzerinde kalması ya da yine devlet binaları yatırımına gitmesi olasılığı bir yana bırakılsa bile, ilan edilen meblağ, bölgede yürütülen savaş harcamalarının beş günlük dilimi kadar bile olamıyor.

Yapılan hesaplar, Kürt coğrafyasında yürütülen savaş harcamalarının bir yılda ortalama 420 trilyon TL. olduğunu gösteriyor.

Buna göre, saatte 48 milyar'a yakın para savaşa akıtılırken, bu yıkım mekanizmasının günlük maliyeti ortalama 1 trilyon 150 milyar lirayı buluyor. Böylece, aylar ve belki de 1 yıl boyunca 'Onarım'a harcanacağı söylenen paranın, yıkım bütçesinin beş günlük dilimine bile erişemediği görülüyor.

Önce yık, sonra onarır gibi yap!

Savaşın sivil halka yönelen önemli etkilerinden olan köy yakma, köy boşaltma gibi nedenlerle yoğunlaşan göçün iç ve dış etkilerinin, hükümeti göstermelik gişirimlere zorladığı ifade ediliyor. Bu girişimlerin başında, 'GOP' geliyor. Kürt çevreleri, sınırlı sayıda göçer ailesinin, koruculuk merkezleri haline getirilecek yerlere döndürülmesi ile, "Bir taşla birkaç kuş vurma" taktiği güdüldüğünü ifade ediyorlar. Buna göre hükümet, bir yandan yakılmış ve boşaltılmış köylere ve yeni alanlara, koruculuğu dayatacağı insanları döndürerek geçen yıl olgunlaştırdığı 'Merkezi köyler' projesine giriş yapacak, diğer yandan da Türkiye ve dünya kamuoyunda çok ciddi olarak izlenen göç olgusunu çözen adımlar atıyormuş izlenimini yayacak.

Öte yandan, girişimin "Türk kamuoyunu tatmin etme" boyutu taşıdığı da belirtiliyor. Göçer Kürt kitlesinin metropollerde adeta bir bomba potansiyeli taşıdığı gerçeğinin yarattığı "Huzursuzluk", hükümeti göz boyama faaliyetlerine yöneltiyor.

Öte yandan, gelecek yılın haziranında İstanbul'da yapılacak BM İnsan Yerleşim Sorunları Konferansı'nın ikincisi (HABITAT II) öncesinde, BM'nin bu en büyük organizasyonunda zor durumda kalacak hükümetin, "Çare arıyor" imajı vermek istediği de ifade ediliyor. Hükümet, göstermelik 'Onarım' projeleriyle, köy yakma ve boşaltma harekatlarını durdurduğu mesajını vermeye çalışacak.

'Onarım'ın hedefi milyonlar değil, iki yüzbin kişi

'GOP' Komisyonu'nun öncelikle "Köye dönüş programı"nı gündemine aldığı öğrenildi. Hikmet Çetin başkanlığında oluşturulan ve Devlet Bakanı Necmettin Cevheri, İnsan Hakları'ndan Sorumlu Devlet Bakanı Algan Hacaloğlu, İçişleri Bakanı Nahit Menteşe, DPT, Karayolları Genel Müdürlüğü, DSİ yetkilileri ile Toplu Konut İdaresi Başkanı ve kamu bankalarının üst düzey sorumlularının katıldığı 'GOP Komisyonu' geçtiğimiz ayın son günlerinde ilk toplantısını gerçekleştirdi ve "Doğu ve Güneydoğu'da yerleşim yerlerinin boşaltılmasının özellikle yurt dışında Türkiye'nin görüntüsünü olumsuz etkilediği" tesbitini yaptı. Göç olgusunun "Suç oranında artış yarattığı, kentlerde güvenliğin sağlanamayacağı, metropollerin nüfus artışı patlaması yaşadığı" gibi belirlemeleri de içeren komisyon raporunda, "Köye dönüş ve Onarım" hedefi ifade edildi.

Ancak, komisyonun geçtiğimiz hafta içinde 'Durum değerlendirmesi' için 21 ilin valisiyle yaptığı toplantı öncesinde Genelkurmay'dan istediği 'İzin', köye dönüş programının çerçevesini ortaya çıkardı. Hükümet, komisyon raporu doğrultusunda dönüş programının alanını belirlemek için Genelkurmay'a, "Güvenlik gerekçesiyle boşaltılan 972 köy ve 1222 mezradan hangilerinin güvenlikli olduğunu" sordu. Genelkurmay'ın, yalnızca 'Güvenlik' açısından değil, koruculuk merkezleri serpiştirmek bakımından da konu ile ilgili incelemeyi sürdürdüğü ve henüz yanıt vermediği öğrenilirken, 'GOP'un kapsamının söz konusu köy ve mezra sakini 229 bin kişiden ibaret olduğunun ortaya çıkması, girişimin göz boyamaya yönelik olduğu yorumlarını da güçlendirdi.

İnsan Hakları'ndan Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın bu rakamları Genelkurmay belgelerinde "66 köy ve mezradan ibaret bir durum" biçiminde daha da düşük gösterilirken, telaffuz edilen rakamların hiçbirinin gerçeğe yaklaşmadığı Kürt çevrelerince dile getiriliyor. Kürt çevreleri, yalnızca Mersin'deki nüfus değişiminin bile milyonla dile getirildiğine dikkat çekerek, girişimin göstermelik boyutunu vurguluyorlar. Yapılan araştırmalara göre, son 1990 nüfus sayımına göre 422 bin 400 olan Mersin'in nüfusu, şu anda en azından 1 milyon civarında. İçel Nüfus İl müdürlüğü kayıtlarına göre, Mersin'e son yıllarda gelenlerin % 80'nini ise Kürtler oluşturuyor. Aynı olgunun Adana, İstanbul, İzmir gibi Türk kentleri ile Diyarbakır, Antep gibi Kürt kentlerindeki büyük boyutlu nüfus yığılması bakımından da geçerli olduğu ifade edilerek, "Birkaç yüz bin köylüyü geri dönderme programıyla makyaj yapılmak isteniyor" değerlendirmesi yapılmakta.

Yapılan araştırmalar, savaşa bağlı göçün, ortalama üç milyon insanı kapsadığını gösteriyor. 'GOP'un, bu rakamı kapsamaktan oldukça uzak bir proje olduğu, resmi rakamların boyutu dikkate alındığında, açıkça itiraf edilmiş oluyor.

GAP'a kafiyeli göz boyamalar

Hükümetlerin son zamanlarda 'Doğu ve Güneydoğu'ya yönelik kimi projeleri önemli göstermek için, özellikle GAP'a uyaklanmış adlandırmalar kullandığı da gözden kaçmıyor ve bu, psikolojik etki yaratma çabasına bağlanıyor. Bilindiği gibi, 1993 yılı Nisan'ında TBMM'ye "20 ihtisas komisyonunun hazırladığı" 'Doğu Anadolu Projesi' (DAP) TBMM gündemine getirilmiş ve kanunlaştırılacağı söylenmişti. 17 ili kapsayan DAP, hala kanunlaşmadığı gibi, telaffuz edilen trilyonların çoğunun da bina vb yapımı için öngörüldüğü daha sonra açığa çıktı.

Bu yılın Nisan ayında yeniden gündeme getirilen DAP, yine sessizce gündemden düşürüldü. Şimdi gündeme getirilen 'GOP'un akibetinin de daha farklı olması beklenmiyor ve 'Onarım' çerçevesinde, "Halıcılık ile arıcılığı geliştirmek ve konut yapımı için" ek bütçeden alınması öngörülen 3 trilyon 650 milyar liranın yine devlet binalarına veya devletçi müteahhitlere akacağı sıkça ifade ediliyor. En iyimser tahmin, meblağın önemlice bir kısmının, göçler nedeniyle zor durumda kalan Kürt kent belediyelerine verilmesi. Belediyelerin, alacakları parayı göç sorunuyla acilleşen kanalizasyon, su gibi ihtiyaçlar yerine, birikmiş maaş borçlarında kullanmaları ise yine yüksek ihtimallerden.

Yıkıma ayrılan 'Onarım'a ayrılanın yüzlerce katı olunca, hesabın ve ihtimallerin fazla bir önemi de kalmıyor. Kürt toplumunda hiç kimsenin 'Onarım'a umutlu bakmamasının sebebi, bu olsa gerek.

HADEP Genel Başkanı Murat Bozlak:

Çözüm, barışçı yöntemlerde

Sözkonusu proje, ciddiyetten uzak, geçerliliği olmayan bir demogoji niteliği taşımaktadır. Halkta yeni hayaller yaratma gibi, artık vakti geçmiş bir amaç taşıdığı izlenimi vermektedir.

Eğer zorla köylerinden, yaşadıkları yerlerden göç ettirilen Kürt insanların geri dönmeleri düşünülüyorsa, bunun tek yolu bölgedeki asskeri mantığı terketmektir, soruna barışçı politik çözümler getirmektir.

Herşeyden önce, bu insanların dönme koşullarının bulunup bulunmadığını araştırmak için, ciddi bir komiyon kurulmalı, halkın zararı tesbit edilmeli ve tümü için çözümler üretilmelidir. Öyle görünüyor ki hükümet, kısmen 'Köy-kent' projesini hayata geçirmek istemektedir. Oysa halkın beklentileri bellidir: Savaşın son bulması, politik adımlar atılması ve mağduriyetlerin tazmin edilmesi... Bunlar dışındaki girişimlerin kayda değer bir özellik taşımadığı ve taşımayacağı açıktır.

DDP Genel Saymanı Esat Kenan Alabay:

Proje, yalandan ibaret

Hükümetin bölgede ekonomiyi canlandırarak, iskan ve istihdam olanağı sağlamak için harcayacağını açıkladığı 25 trilyon lira, yalandan ibarettir. Ekonomik durumu düzeltmek veya istihdam gibi bir dertleri de yoktur. Bu yalanları 70 yıldır okuyoruz. Bu proje için açıklanan para, önce Süleyman Demirel tarafından 110 trilyon olarak belirtildi, sonra 42 trilyona indirildi. Bilahare Çiller 17 trilyondan bahsetti, en son, Hakkari'de 2,5 trilyondan bahsetti. Şimdi de, 25 trilyon olarak yeniden gündeme getiriliyor ve bu kısır döngü devam edip gidiyor. Böylece bölge insanının umutlarıyla oyun oynanıyor. Sözü edilen bu projenin istihdam bölümünün nasıl uygulandığını bilmekteyiz. Köy koruculuğu, özel tim, uzman çavuşluk ve muhbir kadroları oluşturularak insanların birbirlerine düşman edilmesi sağlanıyor ve bunlara trilyonlar harcanıyor. Ayrıca bu projede yer alan "Merkez köyler projesi" ile insanlar fişlenerek zorunlu ikamete tabi tutulacaklar.

DP'nin 1946'daki kuruluş ve yükselişiyle benzerlikler var

YDH ile tarih 'tekerrür' ediyor

DP'nin kuruluş aşaması ve muhalefet yıllarında yaşananlar ile YDH'nın sürdürdüğü faaliyet arasında ilginç ve önemli benzerlikler, kimi noktalarda aynılıklar var. Bir anlamda tarih burada tekerrür ediyor. İki dönemde yaşananların özet bir sunuşunu yapıp, yorumu daha çok okura bırakacağız.

Hüseyin ŞİMŞEK

İSTANBUL- YDH, daha başından beri ve daha çok da kurucularından dolayı medya tarafından büyüteç altına alındı. Bir anlamda, medyanın kitlelere taşıdığı bir girişim oldu. Kısa sürede ilginç, hatta kimi YDH'lıların deyimiyle "tuhaf" bir odak haline geldi. Birçok tanım yapıldı YDH için. Kimine göre kamplara ayrılmış bir toplum, mozaiğini örüyordu; kimine göre ufukta bir sentez görünüyordu. YDH'yla ilgili bugüne kadar yapılmış tanımlamalara, çözümlemelere farklı bir ekleme yapacağız. Demokrat Parti(DP)'nin kuruluş aşaması ve muhalefet yıllarında yaşananlar ile YDH'nın sürdürdüğü faaliyet arasında ilginç ve önemli benzerlikler, kimi noktalarda aynılıklar var. Bir anlamda tarih burada tekerrür ediyor. İki dönemde yaşananların özet bir sunuşunu yapıp, yorumu daha çok okura bırakacağız.

DP nasıl toplamıştı?

İkinci Dünya Savaşı sona eriyorken, dünya çapındaki saflaşmaya paralel olarak, dönemin TKP'si, adına "İlerici Demokratlar Cephesi" denilen bir cephe örgütlemeyi önüne koydu. TKP'nin bu cephe önerisine DP de sıcak baktı. Ki, DP 7 Ocak 1946'da kurulduğunda, genelde sosyalistlere ve ilerici aydınlara yakın davranmayı uygun gördü. Birçok kişiyle, birçok alanda birlikte hareket etti. 1950'ye doğru iktidara yürürken tek parti diktatörlüğüne karşı toplumda biriken demokratik hakların sözcülüğünü yaptı. "Artık yeter!" sloganını kullanan DP'lilerden Adnan Menderes, kurdukları partiyi "CHP'nin bir parmak solunda" gösteriyordu. Bürokratik katılaşmaya karşı daha liberal, daha yenilikçi ve özellikle devlet bürokrasisine karşı halkın kabaran hoşnutsuzluğunu arkasına almayı öngördü. Grev hakkının tanınmasıyla işe başladı. Bununla yetinmedi, kendine yakın yeni sendikalar kurdurttu.

Dünyanın o günkü konjonktüründe SB ile ABD'yi 'buluşturan' etkenler , Türkiye'de DP ile TKP ve diğer sol, ilerici ve sosyalistleri yakın düşürüyordu.

Dönemin TKP lideri Şefik Hüsnü DP, MP ve TKP'ye kadar uzanan "çok parti", "serbest seçim" talepli çıkışı "İçerdeki Demokratlar Cephesi" olarak adlandırdı. Daha sonra, TKP'dan ayrılarak 1954'te Vatan Partisi'ni kuracak olan Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Adnan Menderes için "İkinci Kuvva-i milliyetçiliğimizin önderi" diyordu. Bu, sözde kalan bir tanımlama değildi. Birçok dernek, dergi vb örgütlenmelerde TKP üyeleri, bazı DP'lileri ve MP'nin ilk Başkanı Fevzi Çakmak'la birlikte çalışmalar yürüttü. 17 Ekim 1946'da Fevzi Çakmak, DP İstanbul İl Başkanı Kenan Öner ve bir grup komünist, İnsan Hakları Cemiyeti'ni kurdu. Çakmak, Şefik Hüsnü'nün de cemiyetin kurucuları arasında bizzat yer almasını istemişti. Solun girişimi olan ve Zekeriya ile Sabiha Sertel'in çıkardığı *Görüşler* dergisinde, Celal Bayar'dan Behice Boran ve Niyazi Berkes'e uzanan bir kadro yazıyordu. Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuad Köprülü ve Refik Koraltan'ın dergide yazmayı kabul etmesiyle, *Görüşler* bir cephe dergisi niteliği kazandı. DP'nin seçim çalışmalarında aktif olarak yer alan onlarca solcu, demokrat aydının başında Nadir Nadi yer aldı. Dahası var, 10 Temmuz günü yitirdiğimiz ve genelde politik hayatı TİP'le başlatılan Mehmet Ali Aybar, 1946 seçimlerinde DP'nin İstanbul listesinde milletvekili adayıydı.

O güne kadarki başkaldırılarda dolaylı ya da dolaysız yer alan tüm Kürt aşiret reisleri ve ağaları, neredeyse blok olarak DP'ye katıldı. CHP'nin Kürt illerindeki bütün parti teşkilatları kapandı. Halis Öztürk, Celal Yardımcı ilk akla gelen Kürt DP'liler. Ki, Yardımcı, DP Hükümeti'nde bakan olarak görev yaptı. Ünlü General Muğlalı hakkında soruşturma açılması ve cezaya çarptırılmasında, DP'deki bu Kürt milletvekillerinin büyük rolü oldu.

DP, 14 Mayıs 1950 seçimlerini büyük bir çoğunlukla aldı ve 22 Mayıs günü, iktidarı resmen devraldı. 1950 yazında bir af yasası çıkaran DP, kısa süreli de olsa özgürlüğün tadılır gibi olduğu bir dönem yaşattı. Daha sonra 3 Eylül günü yapılan yerel seçimlerde, 600 küsur belediyenin 560'ını kazandı. İktidardaki özgüvenini sağladıktan sonra, asıl yüzünü göstermeye başladı. Her şey ancak, DP'nin iktidara geldiği yılın güzüne kadar sürdü. Dünya çapındaki 'Soğuk Savaş" Türkiye'deki havayı da serinletti. DP, "demokrasi için odak olma" sürecine noktayı koymuştu.

'Beyaz Türk hareketi' nasıl 'mozaik' oldu?

YDH'nın henüz kuruluşu açıklanmadan, Aydınlık gazetesinde yaptığım bir haberde, "TÜSİAD-TKP ortak parti kuruyor" başlığını kullanmıştım. Gerçekten de, YDH'nın fikir babası TİP geleneğinden Hüseyin Ergün sayılır. Onun yanına, TBKP sürecinin popüler ismi Zülfü Dicleli'yi de katın. Son durağı DSP'den kopup gelen Prof. Asaf Savaş Akat; DEP'in milletvekili kurucularından Mehmet Ali Eren, Mehmet Emin Sever ve Kürt politikacı Ümit Fırat; İkinci Cumhuriyetçi Mehmet Altan ve Cengiz Çandar; Adana eski MHP İl Başkanı ile ekibi; birçok yerde son beş yılda mantar gibi biten sivil gruplar (Örneğin İstanbul'daki Sarıyerli Yurtseverler Birliği, Bursa'daki Koza grubu); "TC vatandaşlığıyla onur, Kürtlüğümle ise gurur duyuyorum" diye yazan Kayserili katılımcı...

Her şey bir tarafa, gerçekten ilginç ve renkli bir karışım. Aslında Cem Boyner ve etrafındaki ilk dokuz kişinin kafasında böyle bir hareket yoktu. Medyada YDH'nın "arka plan"ına, "yeraltı günleri"ne ilişkin çok manşetler atıldı, diziler yayınlandı ama es geçilen önemli bir 'ayrıntı' vardı. Bu 'ayrıntı'yı, 28 Ağustos 1994 tarihli Yön dergisinde, YDH Geçici Yürütme Kurulu üyesi Dr. Melih Bulut'un ağzından vermiştim. Bulut, YDH'nın başlangıç itibarıyla "Beyaz Türk" ve "Sünni Müslüman" bir hareket oduğunu söylüyordu. Özetle şöyle diyordu Bulut: "Hareketin kurucu ve öncüleri ilk 10 kişi Beyaz Türk. O nedenle Beyaz Türk hareketi olarak tanımlıyoruz. Sünni bir siyaset, Türkiye'de daima sempati ve antipati olarak görüldü. Biz farklı bir şeyin peşindeyiz ve buna empati diyoruz. Yani anlama, anlayış gösterme" diyordu. Farklı bir deyimle, YDH Sünniydi, fakat Alevilerin sorunlarını "içinde hissedecek"ti; YDH Beyaz Türk'tü, fakat "kendini Kürt gibi hissetmek, özelliği"ydi.

Fakat, pratik YDH'nın ilk 10 kurucusunun öngörülerini alt üst etti. YHD kurucuları kafalarındaki ilk tanımları, kamuoyuna açmadılar. "Beyaz Türk" ve "Sünni Müslüman" hareketin lafı edilmedi. Çünkü çok hızlı bir şekilde ulus, sınıf, dini inanç bakımından çok farklı kesimden insanlar için bir odak haline geldi. Dr. Melih Bulut, gelinen noktayı şöyle tanımlıyordu: "Şu anda Türk'ü, Kürdü, Lazı, Çerkez'i, Azeri'siyle tüm toplumu kucaklıyoruz. Beyaz Türk hareketi olmayı falan aştı." Dr. Bulut, şunu da ekliyordu: "Bir tuhaf hale geldi."

YDH, hali hazırda tabandaki 'karışım'ı koruyor. Ama kamuoyuna "bileşen" olarak yansıyan çatı elemanlarında ayrışma erken başladı. Sırasıyla gazeteci-yazar Ahmet Altan ve Cengiz Çandar ayrıldı. YDH'daki İkinci Cumhuriyetçi'lik, artık dal değil, belki budak. Önce Kürt, sonra "marksist" bileşenle sorun yaşandı ama ikisinde de kesin sonuç şimdilik ertelendi. YDH, muhalefette güç kazandığı her adımda ve dolayısıyla kendini iktidara yakın hissettikçe, dallar budanacak mı? Bunun yanıtı gelecek günlerde. Ancak YDH, muhalefette olduğu sürece ve diğer partilerin mevcut durumundan dolayı toparlanmaya devam edecek gibi.

Demokrat Parti(DP)'nin kuruluş aşaması ve muhalefet yıllarında yaşananlar ile YDH'nın sürdürdüğü faaliyet arasında ilginç ve önemli benzerlikler, kimi noktalarda aynılıklar var. Bir anlamda tarih burada tekerrür ediyor.

KDP Ankara'yı bekliyor

ANKARA / Roj - Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) Ankara Temsilcisi Sefin Dizai, sınır güvenliğinin sağlanması konusunda Türkiye ile bir ilke anlaşmasının bulunduğunu anımsatarak, bu konuda bir süre önce başlatılan ancak ara verilen görüşmelerin sürdürülmesini istedi.

KDP Ankara temsilcisi Sefin Dizai

"Türkiye'nin yakında kapımızı çalmasını bekliyoruz" diyen Dizai, sınır güvenliğinin gerektiği gibi etkili olmamasının tüm sorumluluğunun kendilerine ait olamayacağını, bu konuda Türkiye'nin de sorumluluğu bulunduğunu öne sürdü.

Sefin Dizai, KDP'nin kendi sınırlı olanaklarıyla sınır güvenliği konusunda bazı etkili önlemler aldığını ancak bunun yeterli olmadığını belirterek Türkiye ile koordinasyon sağlanmasının gerektiğini savundu. İki ay içerisinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nce ikinci kez bir sınır ötesi operasyonu düzenlediğine dikkat çeken Dizai, Türkiye ile sınır güvenliği konusunda Ankara ile KDP yetkilileri arasında birinci tur yapıldıktan sonra ara verilen teknik görüşmelerin sürdürülmesini istedi. Dizai, kısa bir süre içinde Ankara'da ikinci bir operasyona gerek duyulmasının sınır güvenliğinin koordinasyon içinde daha etkili bir biçimde sağlanması gereğinin daha da önem kazandığını söyledi. ABD'den yakında Ankara'ya gelecek bir askeri heyetle sınıra elektronik bir kontrol sisteminin yerleştirilmesi konusunun ele alınacağına ilişkin haberleri de yorumlayan Sefin Dizai, "Eğer düşünülen cihazlar, ABD-Meksika sınırına uygulanan sistem ise, etkinliği kuşkulu; çünkü, Meksikalıların kaçak olarak ABD'ye geçişleri hâlâ devam ediyor" şeklinde konuştu.

Türk birliklerinin son Güney harekatında da yine bazı sivil yerleşim birimlerini bombaladığını belirten Dizai, "bu şekilde sonuç almaları imkansızdır" diye konuştu.

Aykaç, yeniden başkan

DİYARBAKIR/Roj- Halkın Demokrasi Partisi Diyarbakır Merkez İlçe Kongresi sonunda, M. Salih Aykaç oy çokluğuyla yeniden başkanlığa seçildi. 15.7.1995 günü saat 10'da Bağlar merkez ilçe örgütünde yapılan kongreye, HADEP Diyarbakır İl Başkanı Fırat Anlı, yönetim kurulundan Cüneyt Yayan, Baki Çam, M. Salih Aykaç ve Diyarbakır Baro Başkanı Hüseyin Tayfun ile çok sayıda delege ve kalabalık bir vatandaş topluluğu katıldı.

Katılımcılar ve parti yetkililerince konuşmanın yapılmadığı kongreye M. Salih Aykaç, bir faaliyet raporu sundu. Raporun okunuşundan sonra tek liste ile girilen seçimde, Merkez İlçe Başkanlığı'na Mehmet Salih Aykaç yeniden seçilirken, yönetim kurulu asli üyeliklerine M. Hanifi Baran, Ahmet İlan, Hatip Balmi, Ahmet Yakut, Ekrem Yalçındağ, Asker Türkyılmaz, M.Hanifi Akboğa ve Ayten Onur; Yönetim Kurulu Yedek üyeliklerine ise Saniye Etki, Mehmet Öncel, Mehmet Işık, Beyithan Şahir, Hasan Akkuş, Yusuf Gezen, Cemil Doğan ile Ahmet Arslanoğlu seçildiler.

DDP Mersin'de

MERSİN/Roj- Mersin Demokrasi ve Değişim Partisi (DDP) il teşkilatı, 15 Temmuz günü açıldı. Açılışa katılan DDP İstanbul İl Başkanı Refik Karakoç, partileri hakkında verilen kapatma cezasına ilişkin olarak, "Partimiz, bu tür anti-demokratik saldırılar karşısında sessiz kalmayacak, meşruiyet zemininde ve uluslararası hukuk ölçülerinde barışçıl ve demokratik mücadelesini sürdürecektir.Partimiz, halkımızı, tüm barış ve demokrasi güçlerini, uluslararası hümaniter kurum ve kuruluşları duyarlı olmaya ve partimizle dayanışmaya çağırır" dedi. DDP Mersin İl Örgütü Başkanlığına Ahmet Köse, Merkez İlçe Örgütü Başkanlığına ise Nuri Çiftehan getirildi.

Muhalif lider altı yıl sonra serbest

Burma'da altı yıldır ev hapsinde tutulan muhalif lider Aung San Suu Kyi, dün özgürlüğüne kavuştu. Muhalif liderin serbest bırakılmasının insan hakları grupları tarafından, askeri yönetim altındaki ülkede demokrasiye geçiş açısından olumlu bir adım olarak değerlendirildiği belirtildi. Bununla birlikte, birçok ülke ve insan hakları grubu, Burma'da halen çözülmeyi bekleyen ciddi insan hakları problemleri olduğuna dikkat çekiyor. Suu Kyi'nin serbest bırakılmasıyla ilgili Devlet Yasalarını Düzenleme Konseyi (SLORC) herhangi bir şart ileri sürmedi. 1988 yılında demokrasi yanlısı gösteriler sırasında binlerce kişiyi tutuklayan ve bir kısmını öldüren Burma ordusuna sözlü saldırı yaptığı ve "devleti tehlikeye attığı" iddiasıyla muhalif lider, 20 Temmuz 1989 tarihinden bu yana ev hapsinde tutuluyordu.

Aydınlık Yol'dan gerilla saldırısı

Güney Amerika ülkelerinden Peru'nun Nuevo Progresso kasabası yakınlarında, Aydınlık Yol'a bağlı oldukları belirtilen en az 100 gerillanın askeri bir konvoya saldırdığı bildirildi. Resmi açıklamaya göre saldırıda, dördü asker biri sivil 5 kişi öldü, 12 asker de yaralandı. Yeniden toparlanma sürecini yaşayan Aydınlık Yol, büyük şehirler yerine kırsal alanlarda, propaganda ağırlıklı eylemlerle güç toplamaya çalışıyor. Aydınlık Yol, son dönemde saldırılarını arttırırken, askeri hedeflere saldırmayı ikinci plana itmişti.

Yeltsin'in hastalığı heyecanlandırdı

Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin, "ağır kalp yetmezliği" nedeniyle, hastaneye kaldırıldı. Devlet Başkanlığı Sözcülüğü'nce yapılan açıklamada, Yeltsin'in Moskova Merkez Kliniği'ne kaldırıldığı belirtildi. Öte yandan Çeçenistan barış görüşmelerinde anlaşma sağlanamıyor. Rus müzakere heyetinden Arkady Volsky, Ekho Moskvy radyosuna yaptığı açıklamada "tıkanıklığın aşılmasının" Çeçen savaşçılar ve Çeçenistan'da Moskova'nın göreve getireceği hükümetin bölgenin statüsü üzerinde anlaşmaya varması durumunda mümkün olabileceğini söyledi. Üst düzey Çeçen müzakereci Osman İmai, her iki tarafın siyasi problemlerin çözümünde ortak zemini bulduklarını söyledi.

Polis'ten 'uyuşturucu operasyonu'

Rio de Jenerio'da polis uyuşturucu çetesi üyesi olduğunu ileri sürdüğü iki kişiyi öldürürken, önceki gün rakip uyuşturucu çeteleri arasında meydana gelen bir çatışmada da bir kişi öldürüldü. Yaklaşık 500 kişiden oluşan polis gücünün baskın düzenlediği Rio'nun Andarai gecekondu bölgesinde, şehrin uyuşturucu satışının kontrolünü ellerinde tutmak isteyen rakip çeteler arasında altı saat süren bir çatışma çıktığı bildirildi. Polisin olay yerine ulaşmasından önce bir kişinin öldüğü çatışmada, polis, iki kişiyi vurarak öldürdü. Dokuz kişinin tutuklandığı olayda 3 bin kokain paketi ele geçirildi.

Karaçi'de şiddet olaylarında artış

Pakistan'ın başkenti Karaçi'deki şiddet olaylarında 11 kişi öldü, 12 kişi de yaralandı. Polis yetkilileri, üç kişinin doğu ve batı bölgelerinde, diğer üç kişinin ise merkez bölgelerinde öldürüldüğünü açıkladı. Son olaylarla birlikte, temmuz ayı içerisinde Karaçi'de meydana gelen çatışmalarda ölü sayısının 85 kişiye yükseldiği açıklandı. 12 milyon kişinin yaşadığı güney Pakistan'daki Karaçi'de Muhacir Ulusal Haraketi (MQM)'nin eski Şehir Danışmanı Aslam Sabzwari'nin polis gözetimi altındayken ölümünü protesto amacıyla yaptığı hükümet karşıtı grevde şehrin sessiz ve sakin olduğu belirtilirken, ticaret merkezleri ve büyük mağazaların kapalı olduğu belirtildi. MQM ve hükümet arasında perşembe günü başlaması planlanan barış görüşmelerinin, salı günü başlayacağı kaydedildi.

Sri Lanka'da gerillalarla masaya oturacağını açıklayan Devlet Başkanı sözünde durmadı

Anne-kızdan barışa darbe

Geçen yıl hükümet ateşkes ilan etmişti. Gerillalarla barış masasına oturacağını açıklayan Devlet Başkanı sözünde durmayınca Tamil Kaplanları yeniden gerilla savaşına döndü. Gerillaların saldırıları karşısında şaşkına dönen Sri Lanka ordusu operasyonlara başladı.

Dış Haberler Servisi- Sri Lanka'da hükümet birlikleri, Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları gerillalarına karşı, ülkenin kuzeyindeki Jaffna'da büyük çaplı operasyon başlattı. Gerillalara karşı yapılacak büyük ölçekli operasyonların ilki olduğu bildirilen saldırıya, 4 tugay ile donanma ve hava kuvvetlerinin katıldığı bildirildi.

Operasyonun ilk gününde yaşanan çatışmalarda 2 asker ve 10 sivilin öldüğü, 10 asker ile 74 sivilin de yaralandığı belirtilirken, Sri Lanka hükümetinin bu operasyonda Tamil gerillalarının kontrol altında tuttukları topraklarda denetimi ele geçirmeyi amaçladığı kaydedildi.

Bu operasyonun, Kumaratunga Halk İttifakı hükümetinin geçen yıl iktidara gelmesinden bu yana ilk operasyonu olduğu ve uzun süredir gerçekleşmesi yönünde hazırlıklar yapıldığı belirtildi. Tamil gerillaları, ülkenin kuzey ve doğusunda Tamil ülkesinin bağımsızlığı için mücadele veriyor. Gerillaların 1983 yılında silahlı mücadeleyi başlattıkları tarihten bu yana 50 binden fazla insan öldüğü kaydedildi.

Şu anda devlet başkanı olan Kumaratunga geçen yıl genel seçimleri kazanarak başbakanlığa gelmişti. Seçimleri kazanmasında Tamil gerillalarıyla devam eden savaşı durduracağını ve soruna siyasi çözüm getireceğini söylemesi önemli rol oynamıştı. Başbakanlığa gelmesinden birkaç ay sonra yapılan devlet başkanlığı seçimlerine katılan Kumaratunga bu seçimleri de kazanıp devlet başkanı olunca, annesini başbakanlığa atamıştı. Anne-kızın iktidarından barışçı çözümler bekleyenler bu son operasyonla yanılmış oldular.

Kiliseden hükümete uyarı

Roma Katolik Kilisesi, Sri Lanka hükümetini, Tamil gerillalarına karşı gerçekleştirdiği operasyonda daha önceki bombalamada 65 sivilin öldüğü kilisenin yeniden bombalanmaması konusunda uyardı. Sri Lanka'daki Katolik Piskoposlar Konferansı, yayınladığı bir bildiride, "hükümeti benzer trajedilerin meydana gelmemesi konusunda dikkatli olmaya çağırıyoruz" dedi.

Bildiride ayrıca, Cafna Piskoposu'nun, LTTE gerillalarının güçlü olduğu Cafna'nın kuzeyindeki Navali kasabasında bulunan St Peter kilisesinin pazar günü bombalanması sonucu operasyondan korunmak için kiliseye sığınmış olan 65 sivilin öldüğü, 150'sinin de yaralandığı açıklandı. Sri Lanka Devlet Başkanı Chandrika Bandaranaike Kumaratunga, Kızılhaç Uluslararası Komitesi'nin (ICRC) isteği üzerine sözkonusu saldırıyla ilgili araştırma emri vermişti.

Cafna'nın denetimini elinde tutan Tamil gerillaları, saldırının hükümet ordusu tarafından gerçekleştirildiğini açıklarken, kiliseye saldırıyı doğrulayan Sri Lanka ordusu, saldırıyı gerçekleştiren tarafın bilinmediğini iddia etmişti.

Sri Lanka ordusu, Cafna operasyonunu tank, top ve hava destekli 10 bin kişilik birliğiyle sürdürüyor. Tamil gerillaları ise, ordunun operasyonunu engellemek için ulaşım yollarını tahrip ediyorlar.

Seçim kampanyalarında zaman zaman şiddet olayları yaşandı.

Haiti'de seçim

Dış Haberler Servisi- Haiti'de, beş yıldan bu yana ilk kez serbest seçimler yapıldı. 6 bin BM görevlisinin gözetiminde yapılan seçimler öncesinde Haiti polisi ve BM güçleri geniş güvenlik önlemleri aldı. Zaman zaman şiddet olaylarının yaşandığı kampanyanın ardından ülke genelinde yapılan seçimlerde 28 siyasi parti ve 10 binin üzerinde aday yarıştı.

Seçim öncesinde yerel seçim bürolarına yapılan son saldırılarda binlerce oy pusulasının tahrip olmasından dolayı ülkenin kuzeyindeki Limbe, Dondon ve Le Borgne'de seçimin iptal edildi. BM ve Amerikan Devletleri Organizasyonu (OAS) yetkililerinin yaptığı açıklamada, Limbe ve Le Borgne'de bazı göstericilerin seçim bürolarını ateşe vermesiyle yaklaşık 4 bin oy pusulasının kaybolduğu belirtildi. Haiti seçim yetkilileri, yeni seçim malzemelerinin sağlanamaması nedeniyle bu bölgelerde seçimlerin yapılamadığını açıkladı. Seçim öncesinde, "yüzlerce yıllık seçim geleneğine sahip ülkelerdeki gibi kusursuz bir seçim beklemediklerini" ifade eden ve herkesi oy kullanmaya çağıran Haiti Devlet Başkanı Jean-Bertrand Aristide, bütün parti liderlerinden seçimlerin barışçıl yapılabilmesi için taraftarlarına çağrı yapmalarını istemişti.

Diğer partiler seçim öncesinde, hükümetin devlet kaynaklarını kullanarak Aristide'nin Lavalas Politik Örgütü'nün başarısı için çalışmakla suçladı. Seçimler, ülke genelindeki 133 belediyelikte, OAS seçim görevlilerinin gözetiminde yapıldı. OAS'ın yanı sıra bir ABD heyeti, Avrupalı politikacılar ve sivil örgütler seçimleri izledi.

Seçimler sakin ama düzensiz geçti

Haiti'de son 5 yıldan bu yana yapılan ilk serbest genel ve yerel seçimlerin ilk turunda şiddet olaylarının yaşanmadığı fakat oy vermenin düzenli ve organizeli bir şekilde gerçekleşmediği belirtildi. ABD, yapılan seçimlerin, "modern Haiti tarihinin en sakin seçimi" olduğu ve Haiti'nin seçim sınavını geçtiği yorumunu yaptı.1991 yılında askeri darbe ile devrilen ve geçen yıl ABD'nin müdahalesiyle yeniden devlet başkanlığına getirilen Jean-Bertrand Aristide'nin göreve gelişinden bu yana yapılan ilk seçimlere katılım oranı yüzde 50 olarak gerçekleşti. Seçim için Haiti'de bulunan ve sayıları 6 bine yaklaşan uluslararası gözlemciler, oylama öncesinde meydana gelen şiddet olayları nedeniyle bazı oy verme bürolarının kapatılması sonucu, özellikle ülkenin kuzey kesiminde seçime katılım oranının çok düşük kaldığını kaydettiler. Seçim öncesinde, başkentin 240 kilometre kuzeyindeki Limbedei bölgesindeki bazı seçim büroları kundaklanmıştı. Seçime en fazla katılım oranının ülkenin orta kesimlerindeki Antionite bölgesinde de yüzde 65 olarak kaydedildiği, Başkent'te ise bu oranın yüzde 50 olduğu belirtildi. Haiti'de 3.5 milyon kayıtlı seçmen bulunuyor. Yeni oluşturulacak parlamentonun, ordunun dağıtılması, özelleştirme ve yargı reformları gibi ülkenin temel sorunlarıyla uğraşacağı kaydedildi.

Muhalefet seçimlerin iptalini istiyor

Muhalefet, parlamento seçimlerinin iptal edilmesini istedi. 25 Haziran'daki parlamento seçimlerine katılan en az 27 muhalefet partisi, geçen ay sonunda yapılan ve aradan iki hafta sonra bile sonuçları açıklanmayan seçimlerin iptal edilmesine yönelik isteklerini sürdürüyorlar. Öte yandan, önceki gün muhafazakar Haiti Demokratik Organizasyonu lideri Carl Denis'in genel grev çağrısı karşılık görmedi.

ABD, Suriye'yi ikna edemedi

Dış Haberler Servisi - Ortadoğu'ya dört günlük bir ziyarette bulunan ABD Ortadoğu Temsilcisi Dennis Ross, Suriye'yi, İsrail'le barış için Washington'da yeni güvenlik görüşmeleri yapılmasına ikna edemedi.

Suriye ile görüşmelerde İsrail heyetinin başkanlığını yapan Itamar Rabinoviç, Ross'un Ortadoğu gezisinin temel amacının, iki ülke arasında güvenlik konusundaki yeni askeri görüşmeler için tarih ve gündem belirlemek olduğunu belirterek, "prensipte bir anlaşmanın olduğunu fakat tarih ve gündemin henüz belirlenemediğini" söyledi. Rabinoviç, Ross'un Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad ve Dışişleri Başkanı Faruk Şara ile görüştüğünü belirtti.

Güvenlik konularındaki son görüşmeler, geçen ay iki ülke genelkurmay başkanları arasında gerçekleşmişti. Suriye, bir anlaşmanın sağlanabilmesi için İsrail'in 1967 Ortadoğu savaşı sırasında işgal ettiği Golan Tepeleri'nden çekilmesinde ısrar ederken, İsrail ise bu bölgenin kendi güvenliği için önemli olduğunu belirtip, Suriye ile bir güvenlik anlaşması için bölgenin askersizleştirilmesi, İsrail için uyarı istasyonlarının bulunması ve bölgeye bir dış gücün yerleştirilmesini istiyor.

Rabinoviç, Ross'un Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad ile görüşmesi sırasında erken uyarı sistemi konusunda Esad'ı ikna edemediğini söyledi. Suriye ve İsrail'in, uyarı sistemi konusunun yanı sıra askersizleştirilmiş bölgeler konusunda da uzlaşamadıkları kaydediliyor. 1991 yıldan bu yana süren ve Golan Tepeleri konusunda yol alınamayan görüşmelerle ilgili olarak İsrail, Suriye'den sınırların tartışılmasından önce iki ülke ilişkilerinin tamamıyla normalleşmesini isterken, Suriye, İsrail'in Golan Tepeleri'nden geri çekilmesini şart koşuyor.

Yoksullar sınır tanımıyor

Altı yıl önce ırk ayrımcı düzene karşı mücadele eden gerillaların ülkeye girmesini engellemeye çalışan Güney Afrika ordusu, şimdi yoksul Afrika ülkelerinden gelerek yasadışı yollardan ülkeye giren göçmenlerle mücadele yolları arıyor. Güney Afrika'da demokratik seçimlerin ardından binlerce Afrikalı daha iyi bir hayat umuduyla bu ülkeye göç etti. Bu yılın ilk beş ayında sınırı yasadışı yollardan geçmek isterken yakalananların sayısı 2 bin 247'yi buldu. Ordu kaynakları, ülkedeki yasadışı göçmenlerin sayısını 5 milyon olarak hesaplarken, bu rakamın gerçekte 8 milyon kadar olduğu sanılıyor. Güney Afrika'nın, daha yoksul olan Zimbabwe ve Mozambik sınırlarından geçişi engellemek için yüzlerce asker, kilometrelerce elektrikli tel ve elektronik koruma sistemleri kullanılıyor. Fakat yoksulluğun hızla arttığı komşu Afrika ülkelerinden binlerce insan yakalanmadan sınırı geçmeyi başarıyor.

Küba'da yerel seçimler yapıldı

Dış Haberler Servisi - Küba'da yerel seçimlerin ilk turu yapıldı. Yaklaşık 7 milyon seçmenin 29 bin aday arasında 14 bin 229 yerel yöneticiyi seçmek için sandık başına gittiği Küba'da bütün yerel yöneticiler, 16 Temmuz'da yapılan ikinci tur seçimler sonunda belirlendi.

Seçim öncesinde Küba basını, halkı oy kullanmaya çağırarak, "oy vermenin bir yurtseverlik görevi" olduğunu belirtti. Seçimlere katılımın, ülkedeki sosyalist sisteme güven olarak değerlendirildiği Küba'da, seçime katılım, bundan önceki seçimlerde olduğu gibi oldukça yüksek oranda gerçekleşti. Sovyetler Birliği'nin çözülüşü ardında ekonomik alanda krizle karşı karşıya kalan Küba, iki yıldır ekonomik reformlar gerçekleştirmeye çalışıyor. Yetkililer, ekonomik reformlarla ilgili yaptıkları açıklamalarda, reformların sosyalist sistemin güçlendirilmesi için yapıldığını belirtiyorlar. Küba Genç Komünistler Birliği (UJC), seçim öncesi yaptığı açıklamada, "9 Temmuz seçimlerinin Kübalılar için, doğdukları ülkelerinin bağımsızlığını her şeyin üstünde tutacak kadar yurtsever olduklarını göstermek için bir şans olduğunu" açıkladı. 11 milyon nüfusun, 7.6 milyonunun seçmen olduğu Küba'da, 1993 genel seçimlerinde yüzde 99.57'lik bir katılım sağlanmıştı.

KDP ve YNK'den karşılıklı suçlama

Dış Haberler Servisi- Güney Kürdistan'da KDP ve YNK güçleri arasındaki çatışmaların devam ettiği bildirildi. Çatışmalar konusunda taraflar karşılıklı olarak birbirlerini suçlarken, ölü ve yaralı sayısı konusunda kesin bilgiler alınamıyor. ABD yetkilileriyle bazı yerel parti ve oluşumların barış girişimlerinden söz etmesine karşın, Güney Kürdistan'dan hergün yeni çatışma haberleri geliyor.

KDP Avrupa Temsilciliği'nin yaptığı yazılı açıklamaya göre; YNK kuvvetleri son olarak 11 Temmuz günü Şaqlawa kasabasının güneydoğusundaki Zeyarat köyündeki KDP mevzilerine ağır silahlarla çok sayıda milisle bir saldırı düzenledi. YNK kuvvetlerinin geri püskürtüldüğü iddia edilen açıklamada, 40 YNK'linin öldüğü çok sayıda kişinin de yaralandığı bildirildi. Aynı saatlerde bir başka YNK gücünün Şaqlawa'nın doğusundaki Şellena, Pongiana ve Casosen dağlarına saldırdığı ve 10 kayıp vererek geri çekilmeye zorlandığı kaydedilen açıklamada, KDP'nin sadece 4 ölü ve 12 yaralısının olduğu iddia edildi. Saldırının, Şaqlawa ve Salahaddin'deki KDP liderliğine yönelik bir tehdit olduğu belirtilen açıklamada, çatışmaların, bölgedeki barış girişimlerinin YNK tarafından istenmediğinin bir göstergesi olduğu kaydedildi. KDP Türkiye Temsilcisi Sefîn Dîzayî, bu olayların küçük bir çatışma değil, planlı bir operasyon olduğunu söyledi.

YNK Türkiye Temsilciliği'nden yapılan açıklamada ise, bu son olayın KDP'nin defalarca yinelediği ateşkesi bozma tehdidini hayata geçirmesi anlamına geldiği belirtildi. KDP'nin açıklamasını yalanlayan YNK, açıklamasında YNK'nın kayıp vermediği, çatışmanın tamamen Mesut Barzani'nin talimatıyla gerçekleştiği iddia edildi. Açıklamada, saldırının KDP'nin iddialarının aksine Şaqlawa kasabasının doğusunda değil, batısında, Barzani'nin karargahının çok yakınında meydana geldiği belirtildi.

Son gelişmelerden sonra her iki taraf, ateşkes sağlanması konusunda üzerlerine düşeni yaptıklarını belirtirken, çatışmalardan karşı tarafı sorumlu tutuyor.

Nisan ayında ilan edilen ateşkesten bu yana geçen sürede tarafların Tahran ve Ankara arabuluculuğunda bir araya gelmeleri, süregiden sorunların çözümüne beklenen katkıyı getirmemişti.

Perulu yazar Echenique'den insan haklarına destek

Fujimori'ye meydan okudu

Dış Haberler Servisi- Perulu yazar Alfredo Bryce Echenique, Devlet Başkanı Alberto Fujimori'yi insan haklarını ihlal etmekten suçlu bulunan asker ve polisler için çıkarılan afla ilgili olarak kamuoyu önünde tartışmaya çağırdı. Perulu yazar, devlet başkanına gönderdiği mektubunda "Sayın Başkan, bir Perulu vatandaş olarak, sizi, uygun bulduğunuz af yasası ile ilgili olarak tartışmaya davet ediyorum" dedi.

Alfredo Bryce Echenique, mektubunda ayrıca, "Ben gücümü bugüne kadar yazdığım ve hiç kimseyi aldatmayan kitaplarımdan alacağım ve öyle sanıyorum ki, siz ise güvencenizi ülkede sizin af yasanızdan yararlanacaklar gibi, karanlık olanlardan alacaksınız" dedi.

Devlet başkanıyla yasa konusunda açıkça tartışan Bryce'ın, kendisine resmi olarak teklif edilen Peru'nun en yüksek devlet nişanını, af yasasının çıkarılmasını protesto için kabul etmediği bildirilirken, hükümet, Fujimori'nin hiçbir zaman Bryce'a resmi olarak 'Güneş Nişanı' vermeyi teklif etmediğini öne sürdü. Geçen hafta sonunda, 15 yıllık gerilla savaşı döneminde insan haklarını ihlal ettikleri için suçlu bulunan bütün asker ve polislerin serbest bırakılmasını öngören bir kanun Devlet Başkanı Fujimori tarafından imzalandı. Yapılan kamuoyu yoklamalarına göre, halkın ezici çoğunluğu sözkonusu yasanın çıkmasına karşı.

Fujimori, baskıcı yönetimiyle isyan ettirdi.

Martinez Türklerin dönüşüne sevindi

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) Başkanı İspanyol Parlamenter Miguel Angel Martinez, Türk parlamenterlerin AKPM çalışmalarına tekrar katılma yolunda aldıkları kararı, memnunlukla karşıladıklarını söyledi. AKPM Başkanlık Divanı toplantısı sırasında, AKPM Türk Heyeti Başkanı ve DYP Ankara Milletvekili Sait Kemal Mimaroğlu ile görüşen Martinez, "Türk heyetini tekrar aramızda görmekten memnunluk duydum. Türk heyetinin haziran ayı toplantısına gelmemesini, biz Anayasa konusundaki çalışmalara bağlamıştık" şeklinde konuştu. Türk parlamenterler, AKPM'nin nisan ayında aldığı kararı protesto ederek, Bakanlar Komitesi'nin, Türkiye'nin toprak bütünlüğü, egemenliği ve uluslararası hukuktan doğan eşit şartlarına saygı gösteren bir cevap verinceye kadar, Avrupa Konseyi toplantılarına katılmayacaklarını açıklamışlardı. Bakanlar Komitesi'nin geçen ay AKPM'ye gönderdiği yazılı cevapta, Türkiye'nin tam üyeliğinin askıya alınmasını isteyen tavsiye kararı gözönüne alınmayarak, Türkiye'yi destekleyen ifadelere yer verilmişti. Bakanlar Komitesi'nin cevabı üzerine, Türk parlamenterler bir toplantı yaparak, tekrar AKPM toplantılarına katılmayı kararlaştırmışlardı.

Avrupa Konseyi artık 36 üye

Moldova ve Arnavutluk, Avrupa Konseyi'ne tam üye oldular. Moldova ve Arnavutluk'un başvurularının kabul edilmesi ile Avrupa Konseyi'ne tam üye olan ülkelerin sayısı 36'ya çıktı. Arnavutluk Dışişleri Bakanı Alired Serreqi ve Moldova Dışişleri Bakanı Mihai Popov, Strasbourg'da bugün düzenlenen törenle, Avrupa İnsan Hakları Beyannamesi'ni imzaladılar. Arnavutluk, Avrupa Konseyi'ne 4 Mayıs 1992 tarihinde, Moldova ise 20 Nisan 1993 tarihinde tam üyelik için başvuruda bulunmuştu.

Irkçılık karşıtı trenler Strasbourg'da

Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadele kampanyası çerçevesinde, 6 ülkeden yola çıkan trenler, değişik rotaları izleyerek, 1300 genci Strasbourg'a getirdi. 3 Temmuz tarihinde Avrupa'nın çeşitli kentlerinden yola çıkan trenlerin, 24 Avrupa ülkesinin 42 kentinden geçerek Strasbourg'a ulaştıkları bildirildi. "Hepimiz farklı, hepimiz eşitiz" sloganıyla, Strasbourg'da düzenlenecek gençlik haftası boyunca, yabancı düşmanlığı ve ırkçılıkla mücadele konusunda çeşitli konferans ve panellerin düzenleneceği bildirildi.

Türkiye-Avrupa ilişkilerinde sıkıntı

Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri önümüzdeki günlerde oldukça hareketli ve sıkıntılı bir dönem yaşayacak. Temmuz ayından itibaren Gümrük Birliği'nin Avrupa Parlamentosu'nun onayına geleceği kış aylarına kadar geçen süre, "Ankara-AB ilişkilerinde önemli bir köşebaşı" olarak niteleniyor. Abou, Avrupa Parlamentosu'nun Gümrük Birliği'ni onaylamak için Türkiye'den insan hakları ve demokratikleşme konularında gelişme beklediğini de hatırlattı.

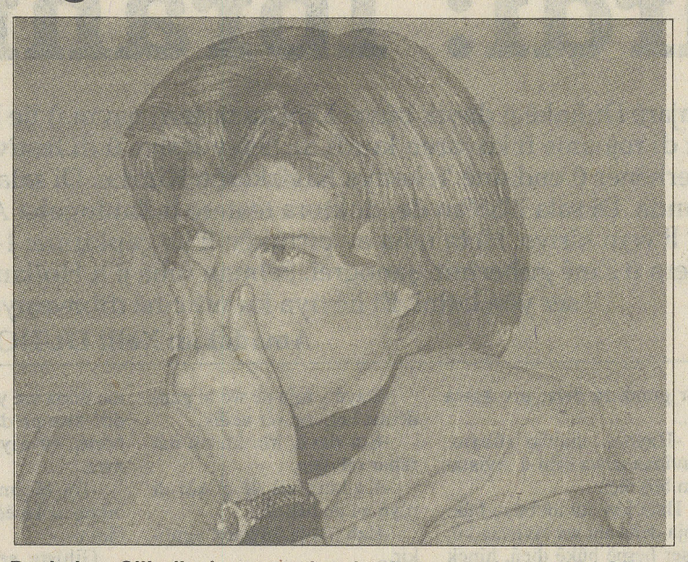

Başbakan Çiller'i sıkıntıya sokan başlıca sorunlardan biri GB.

ANKARA / Roj- Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri önümüzdeki günlerde oldukça hareketli ve sıkıntılı bir dönem yaşayacak. Temmuz ayından itibaren Gümrük Birliği'nin Avrupa Parlamentosu'nun onayına geleceği kış aylarına kadar geçen süre, "Ankara-AB ilişkilerinde önemli bir köşebaşı" olarak niteleniyor.

AB Komisyonu Türkiye Masası'ndan bir heyet 10-11 Temmuz tarihlerinde Ankara'ya geldi.

Avrupa Birliği (AB) Komisyonu Türkiye Masası Şefi Serge Abou, Türkiye ve AB arasındaki Gümrük Birliği'ne yönelik hazırlıkların ele alındığı görüşmelerin son derece verimli geçtiğini söyledi.

Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Dairesi Genel Müdür Yardımcısı Nihat Akyol ve Müsteşar Yardımcısı Gündüz Aktan ile bir araya gelen Abou, oldukça uzun süren heyetlerarası görüşmelerin ardından gazetecilere yaptığı açıklamada, 6 Mart'ta imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması'nın tüm maddelerini görüştüklerini belirtti.

Serge Abou, anayasa değişikliklerileyle ilgili bir soru üzerine, ziyaretinin amacının siyasi telkinde bulunmak olmadığını belirterek, konunun gündeme gelmediğini söyledi.

Abou gelişmelerden umutluymuş

Temaslarını tamamlayan Avrupa Birliği Komisyonu'nun Türkiye Masası Şefi Serge Abou, Ankara'dan ayrılmadan önce bir basın toplantısı düzenledi.

Abou, amaçlarının, Türkiye'nin gümrük birliği için teknik hazırlıklarını gözden geçirmek olduğunu kaydetti.

Temaslarından çok memnun kaldığını da ifade eden Abou, Brüksel'e dönüşünde Ankara ziyaretinin sonuçları hakkında bir rapor hazırlayacağını söyledi.

AB yetkilisi, Türk Hükümeti'nin Gümrük Birliği'nin gerçekleşmesi için bugüne kadar teknik içerikli birçok adım attığını belirterek, buna rağmen, yine teknik düzeyde daha gözden geçirilecek birçok çalışma olduğunu kaydetti.

Abou, Avrupa Parlamentosu'nun Gümrük Birliği'ni onaylamak için Türkiye'den insan hakları ve demokratikleşme konularında gelişme beklediğini de hatırlattı. AB Komisyonu'nun Türkiye hakkındaki nihai raporunun, Anayasa değişiklikleri ile ilgili sürecin tamamlanmasından sonra yayınlanacağını anlatan Abou, Komisyon tarafından yayınlanan ara rapor hakkında ise, Türk yetkililerden büyük bir tepki görmediğini ifade etti.

Önce de kolay olmamıştı

Abou, "Rapordaki tüm görüşleri paylaşmıyorlar, ama unutmayınız ki, bu, Türk hükümetinin görüşleri doğrultusunda hazırlanan bir rapor değildir" dedi.

AB yetkilisi, bir soru üzerine, anayasayı değiştirmenin kolay bir görev olmadığını belirterek, Fransa'da olduğu gibi, parlamentoda çoğunluğu elinde bulunduran hükümetlerin bile anayasayı değiştirmekte zorlandıklarının görüldüğünü kaydetti.

Abou "Türk yetkililer, Anayasayı değiştirme çalışmalarının şimdilik askıya alındığını ama bu durumun geçici olduğunu vurguladılar. Biz de sonuçları bekliyoruz" şeklinde konuştu.

Demokrat İttifakı Başkanı Pasty, Ürgüp'te

Bu ziyaretin hemen ardından ise 15-19 Temmuz arasında Avrupa Demokrat İttifakı Başkanı Jean Claude Pasty, 24-27 Temmuz tarihlerinde Hıristiyan Demokrat Grup Başkanı Wilfred Martens Türkiye'yi ziyaret edecek.

Avrupa Parlamentosu, Türk-Alman dostluk grubunun Ankara ziyareti ise halen devam ediyor. Heyet, Ankara'da çeşitli temaslarda bulunacak.

Gümrük Birliği esas konu

Söz konusu ziyeretlerde, Gümrük Birliği için varılan noktanın değerlendirileceği ve Türkiye'nin hayli terleyeceği belirtiliyor.

Ziyaretler Avrupa Parlamentosu'nun ağustos tatilinden sonra da bütün hızıyla devam edecek. Eylül ayında Liberal Grup Başkanı, Sol Birliği Başkanı, Forza Europa ve Ulusal Grup'tan milletvekilleri Ankara'ya gelecek.

Ankara'ya üst üste bu ziyaretler gerçekleşirken hükümet de bir dizi "karşı ziyaret" planlıyor. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hikmet Çetin'in eylül ayında Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grubu ziyaret etmesi bekleniyor. Dışişleri Bakanı Erdal İnönü'nün de yine eylül ayında Brüksel'i bir defa daha ziyaret etmesi planlanıyor.

Patronlar da kulis yapacak

Resmi düzeydeki bu ziyaretlerin yanı sıra, milletvekillerinin de Avrupa Parlamentosu ile temasa geçmeleri beklenirken, ayrıca TÜSİAD gibi işveren örgütlerinin de kulis faaliyetleri yapacağı bildiriliyor.

Bu arada hükümetin AB Dönem Başkanı olan İspanya'ya özel

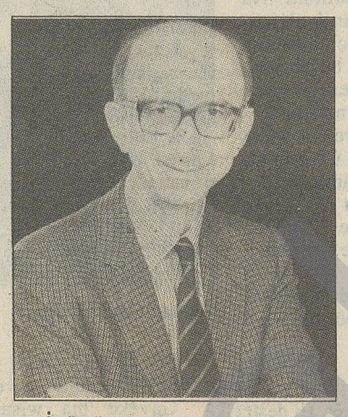

İnönü, koalisyonun kozu.

bir ilgi gösterdiği belirtiliyor. Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Onur Öymen bu hafta Madrid'e gidecek. Söz konusu ziyaret hem İspanya'nın dönem başkanlığı açısından hem de Çiller'in olası bir Madrid ziyaretinin gündeme gelmesi nedeniyle önem taşıyor. Çiller'in Madrid'e gitmemesi halinde, Ispanya Başbakanı Felipe Gonzales'in Ankara'ya davet edilmesi ise hükümetin planlarından bir başkasını oluşturuyor.

Avrupa Parlamentosu'nun Gümrük Birliği'ni tartışacağı kasım ya da aralık ayındaki toplantısından önce Türkiye için önem taşıyan bir diğer toplantı ise ekim ayında gerçekleştirilecek Ortaklık Konseyi olacak.

Avrupa Parlamentosu'nda 16 üyesi olan Avrupa Demokratik İttifakı Başkanı Pasty, pazar günü Ürgüp'e turistik bir gezi yaptıktan sonra pazartesi ve salı günleri Ankara'da Türk yetkilileriyle yoğun temaslarda bulundu. Pasty'in Türkiye'de edindiği bilgi ve izlenimler konusunda grubuna bir rapor sunacağı öğrenildi.

Pasty'in ziyaretinin ardından AP'de sosyalistlerden sonra 173 üye ile ikinci büyük grubu oluşturan Hıristiyan Demokrat Grubu Başkanı, Belçika eski Başkanı W. Martens'in ziyareti gerçekleşecek. Martens'in Ankara'daki temasları iki gün süreceği öğrenildi.

Daha sonraki dönemde Türkiye'yi ziyaret edecek AP üyeleri arasında 52 üyeli Liberal grubu Başkanı Gijs de Vries, 31 milletvekilinden oluşan Avrupa Sol Birliği Grubu Başkanı Alonso Puerta, 29 üyeli Forza Avrupa Grubu Başkanı G. Ligabus ve 19 kişilik Avrupa Uluslar Grubu Başkanı James Goldsmith da bulunuyor.

Bu arada, Gümrük Birliği konusunda önemli bir rol oynayacak AP Dışilişkiler Komisyonu Raportörü Carloes Garnero'nun da Ankara'ya gelerek konuya ilişkin olarak hazırlayacağı rapor için bilgi toplanması ve yoğun temaslarda bulunması bekleniyor.

AP, Gümrük birliği ve Avrupa Birliği üyeliği için hazırladığı raporlarda Türkiye'nin insan hakları ihlallerini gerekçe göstererek,Türkiye'nin üyeliğinin askıya alınmasını istemişti.

Demokratikleşme GB için'olmazsa olmaz'

Bu arada son olarak AP Cannes Zirvesi sonuçları ile ilgili olarak kabul edilen bir kararda, Türk hükümeti ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden, Anayasa'daki reform çalışmalarına devam edilmesi yolunda çağrıda bulunarak, Gümrük Birliği için Türkiye'nin demokratikleşmeyi sağlaması ve insan hakları ihlallerine son vermesinin zorunlu olduğuna dikkat çekmişti.

Siyasi çevreler, AP'nin etkili gruplarının 24 Temmuz'da başlayacak Türkiye gezilerinin Türkiye açısından oldukça önemli olduğunu ifade ederek,Türkiye'nin demokratikleşme, insan hakları ve anayasa değişikliği konularında AP'yi ikna edebilecek düzenlemeleri yapması için eylül ayına kadar zamanı olduğunu ancak söz konusu değişikliklerin eylül ayına ertelenmesinin ise Türkiye'nin aleyhine olacağını belirtiyorlar.

Türkiye, toplantılara katıldı

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ne (AKPM) üye Türk parlamenterlerin, toplantılara tekrar katılma kararı aldıkları bildirildi.

Türk parlamenterler, kararı protesto ederek Bakanlar Komitesi'nin, Türkiye'nin toprak bütünlüğünü, egemenliğini ve uluslararası hukuktan doğan eşit şartlarına saygı gösteren bir cevap verinceye kadar, Avrupa Konseyi toplantılarına katılmayacaklarını açıklamışlardı.

AKPM, nisan ayında aldığı kararda, üç koşul ileri sürmüş ve Türkiye'nin bu koşulları yerine getirmemesi halinde Bakanlar Komitesi'nden Türkiye'nin üyeliğinin askıya alınmasını talep etmişti.

Bakanlar Komitesi'nin geçtiğimiz ay, AKPM'ye gönderdiği yazılı cevapta, Türkiye'nin tam üyeliğinin askıya alınmasını isteyen tavsiye kararını gözönüne alınmayarak, Türkiye'yi destekleyen ifadelere yer verilmişti.

Türkiye'nin şahidi ABD

Türkiye, Avrupa Birliği (AB) Komisyonu'nun ara raporunda Kürt sorununa siyasi çözüm istenmesine karşı kendisini, ABD yönetiminin ABD Kongresi'ne sunduğu rapor ile savundu.

Dışişleri Bakanlığı Sözcü Yardımcısı Nurettin Nurkan düzenlediği haftalık basın toplantısında, AB Türkiye ara raporunun "birçok yönüyle dengeli olmaya çalışıldığı" izlenimi yarattığını ifade ederek, raporda Kürt sorununa siyasi çözüm bulunmasına yönelik görüşlere de yer verildiğini, bunun ise bir yanılgı olduğunu ileri sürdü.

Nurkan, ABD yönetiminin kongreye sunduğu raporu hatırlatarak, "Bu açıdan, Amerikan yönetiminin Kongre'ye sunduğu 1 Haziran 1995 tarihli rapor gerçekleri çok daha doğru yansıtmaktadır" dedi.

Nurettin Nurkan, raporun ana yanılgısının Kürt sorununa siyasi çözüm bulunmasına ilişkin görüş olduğunu, raporun yazarlarının ise, Kürtlere bazı haklar verilmesi halinde, PKK'nin şiddet eylemlerinden vazgeçeceğini sandıklarını ifade etti.

Nurkan, basın toplantısında Dışişleri Müsteşarı Onur Öymen'in Madrit temasları hakkında bilgi de verdi. Nurkan bir gazetecinin sorusu üzerine, İspanya'nın SKP'yi tanıyacağına dair ellerinde bir bilgi bulunmadığını kaydetti. Sözcü Yardımcısı, İspanya'nın Türkiye ile işbirliğine hazır olduğunu bildirdiğini belirtti.

Dünyadaki tüm mültecilerin ortak sorunu istenmedikleri halde göç ettikleri ülkelerine geri gönderilmektir.

Kürt mültecilerin durumu garantiye alındı

Kürt sorunu Almanya'daki iç politikayı da etkiler hale geldi. Eyalet seçimlerini kazanıp koalisyon hükümeti kuran iki parti Kürt mültecilerin geri iade edilmeyeceğini koalisyon protokollerine geçirdiler. Böylece Kürt mülteciler bu eyalette rahat bir nefes aldı.

Dış Haberler Servisi- Almanya'nın Kuzey-Ren-Vestfalya Eyaleti'nde Sosyal Demokrat Partili (SPD) Johannes Rau Eyalet Meclisi tarafından tekrar Başbakanlığa getirilirken, Birlik 90/Yeşiller Partisi ile SPD arasında oluşturulan koalisyon protokolünde Kürt mültecilerin sorunlarının çözümüne ilişkin bir madde yer aldı.

Kuzey Ren-Vestfalya Eyaleti Meclisi, geçtiğimiz perşembe günü yaptığı oturumda Eyalet Başbakanlığı'na SPD'li Johannes Rau'yu yeniden seçti. Eyalet hükümeti de Birlik 90/Yeşiller Partisi ile SPD'den oluşturuldu.

İki parti arasında yapılan koalisyon protokolünde Almanya'da bulunan Kürt mültecilerin sorunlarına geniş yer veren bir de madde ekledi. İltica hakkını ve can güvenliklerini sağlamak amacıyla Almanya'da iltica talebinde bulunanların korunmasına işaret ediliyor. Yeşiller ile SPD uzun müzakerelerden sonra Kürt mültecilere yönelik bölümde ise şu karara vardılar:

"Kürt halkının Türkiye'nin doğu illerindeki asıl durumuna ilişkin bilgilerde birçok değişiklikler gerekmektedir. Schleswig-Holstein Eyaleti Yüksek İdare Mahkemesi de, Kürt halkı için Türkiye'de başka bölgelere göç etme alternatifinin bulunmadığı kanaatine varmıştır. Eyalet Hükümeti, bu konuda dayanaklı bilgiler elde etmek için bir bilirkişi delegasyonu oluşturacaktır. Delegasyonun raporu temelinde hükümet yabancı haklarına ilişkin kararını verecektir."

Eyalet Hükümeti'nin, elinden geldiği kadar, iç savaş, işkence ve baskıların olduğu yerlere mültecileri iade etmeyeceği de kaydedilen protokol maddesinde, özellikle bazı Kürt mültecilerin Türkiye'ye iade edilemesinden sonra gündeme gelen insan hakları ihlalleri ile ilgili araştırmaya geniş yer veriliyor. Anlaşmada ayrıca Yüksek Eyalet Dairesi nezdinde bir "Acil Durum Komisyonu"nun da oluşturulacağına dikkat çekilerek, bu komisyonun İçişleri Bakanlığı'na acil durumlarda danışmanlık yapması öngörülüyor.

Federal İltica Dairesi'nin mültecilere yönelik aldığı kararın "kalitesini" düzeltmek için, idare hakimleri, meslek kuruluşları, insan hakları savunucuları, bilim adamları ve daire yetkililerinin de dinleneceğine yer verilen koalisyon anlaşmasında, gerektiğinde bu konuda bir Federal Konsey İnisiyatifi'ne de gidileceği belirtiliyor.

Yeşiller ile SPD arasında varılan kararda, Eyalet Hükümeti'nin Avrupa Birliği düzeyinde iltica ve göçlerle ilgili yapılacak müzakereler konusunda Eyalet Meclisi'ni bilgilendirileceği de yer alıyor.

Eyalet Hükümeti'nin, mültecilerin geldiği ülkeler hakkındaki insan hakları durumuna ilişkin, insan hakları kuruluşlarını dinlemesi de kararlaştırılan anlaşmada, Kuzey-Ren-Vestfalya Eyaleti'nin Yabancılar Dairelerinin daha geniş bilgilendirilmesi benimsendi. Kuzey-Ren-Vestfalya Eyaleti'nin böylesi bir kararı hükümet programına alması, Yeşiller Partisi'nin yoğun taleplerine bağlanıyor.

Kanther yasakların işe yaramadığını itiraf etti

Dış Haberler Servisi- Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın 1994 yılı raporu açıklandı. Raporda, 26 Kasım 1993 yılında 30 Kürt kurum ve kuruluşuna yönelik başlatılan yasaklar değerlendirilirken, Kürtlerin yaptıkları eylemlerin 1994 yılında rekor düzeyde arttığına dikkat çekildi.

Alman İçişleri Bakanı Manfred Kanther, tarafından açıklanan raporda, yaklaşık 500 bin Kürdün Almanya'da yaşadığına dikkat çekilerek, Kürtlere yönelik yasakların fiilen işlevsiz kaldığı, hatta derneklerin daha da çoğaldığı ve sempatinin daha da büyüdüğü belirtiliyor. Alman Demokratik Sosyalizm Partisi'ni (PDS) hedef göstereren raporda, toplam olarak 124 bin üyesi bulunan Federal Meclis de dahil olmak üzere, birçok eyalet ve yerel mecliste temsil edilen bu partinin PKK ile işbirliği yaptığı öne sürülüyor. Söz konusu iddia üzerine bir gazetecinin "PDS'yi yasaklamayı düşünüyor musunuz?" şeklindeki sorunusunu yanıtlayan Kanther, "Hayır. PDS'yi yasaklamakla siyasi kahramanlar yaratmak istemiyorum" diye cevap verdi.

1993 yılında uygulanan yasaklar ardından Kürtlerin Federal İdare Mahkemesi'ne itirazda da bulunduğuna dikkat çekilen raporda, bazı Kürt örgütlenmeleri üzerindeki yasaklar kalkmazken, mahkemenin 29 yerel dernek üzerindeki yasakları kaldırdığı ifade ediliyor.

PKK'nin yasaklara örgütlü bir biçimde cevap verdiği kaydedilen raporda, "birçok dernek yerel ve ülke düzeyinde yeniden kuruldu" ifadesine yer veriliyor. Raporda, yasakların PKK çalışmalarını zorlaştırdığı da iddia edilerek, "buna rağmen PKK taraftarları yasakları hiçe saydı ve polis teşkilatının yasakları uygulama çabalarına şiddetle direndiler" açıklamasına yer verildi.

1994 Newroz'una da yer verilen raporda, birçok şiddet olayının meydana geldiği kaydediliyor.

Örgütler kategorilerine ayrılıyor

Türk örgütlerine de dikkat çekilen raporda, söz konusu örgütler "Aşırı Solcu" ile "Islamcılar" sınıflamasına göre iki grupta toplanıyor. Türk örgütleri arasında solcu olarak sadece Dev-Sol'un YAĞAN ile KARATAŞ grupları ve TKP-ML ile bunlara bağlı bazı kurumların ismi geçiyor. İslamcı örgütler grubundan ise sadece geçen haftalarda ölen Cemaletin Kaplan taraftarı "Islam Cemaati ve Cemiyetleri

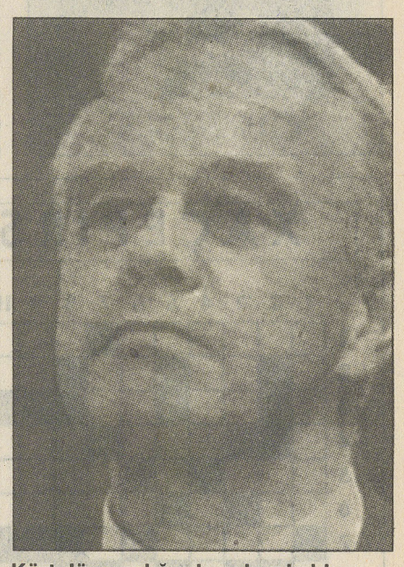

Kürt düşmanlığında yalnız kaldı.

Birliği" (ICCB) ile "Avrupa Milli Görüş Teşkilatı"nın (AMGT) faaliyetlerine dikkat çekiliyor. Refah Partisi'ne yakınlığıyla tanınan AMGT'nin 20 bin üyesiyle islamcıların başını çektiği de raporda vurgulanıyor.

Türkiye sahteciliğin doruklarında

Dış Haberler Servisi- Türkiye'nin, resmi görüş ve etkinliklerinin, kamuoyunda ve siyasi çevrelerde ilgi bulamaması nedeniyle uygulamaya konulduğu düşünülen, bazı Avrupalı profesörlere ve gruplara yaptırdığı paneller, kısa sürede demokratik çevrelerin tepkisine neden oldu. Avrupa ülkelerinde bulunan baskı gruplarının, hükümetler üzerindeki etkilerini yok etmeyi amaçlayan yeni taktiğin de hayat bulamayacağını belirten siyasi çevreler, "Türkiye'nin Kürt sorununda ısrarla yürüttüğü şiddet politikası ve insan hakları ihlallerinden sonra, Avrupa ve uluslararası kurumların baskılarının arttığı bir dönemde, bu tür yöntemlerin neden devreye sokulduğunu anlamamak için ancak Türkiye'den finansman desteğine sahip olmak gerekir" şeklinde konuşuyorlar.

.Avrupa'nın birçok ülkesinde devreye sokulduğu bildirilen yeni diplomasi yöntemi, İsviçre'de de bir süredir devrede. Zürih Teknik Üniversitesi'nde düzenlenmek istenen "Kürt Sorunu ve Çözümü" adlı konferans, okul yönetimi tarafından "Türkiye-İsviçre ilişkilerini etkiler" gerekçesiyle reddedildiğinde, İsviçre kamuoyu tepki göstermiş ama olayın değişik boyutlarının da olabileceği üzerinde durulmamıştı. Daha sonra Zürih Üniversitesi'nde yapılamasına izin verilen toplantı, her ne hikmetse bugüne kadar, İsviçre kamuoyunun bu tür etkinliklerde göremediği Türkiye savunucularının da ilgisini çekmişti.

1-2 Temmuz tarihleri arasında Zürih Bremgartın'da "Türkiye ve Etnik Yapısı" adıyla düzenlenen bir toplantı, Zürih Yüksek Teknik Okulu konferansının Türkiye'nin girişimiyle yasaklandığını ve olayın yeni diplomasi yöntemine bağlı olarak geliştirildiğini ortaya koydu.

Zürih Üniversitesi'nden bir grup tarafından "Türkiye ve etnik Yapısı" adlı konferansa 'demokratik' bir davet vardı. Söz konusu olan Türkiye ve etnik yapısı olunca, kimi demokratik çevreler ve hatta Kürt kesimi de toplantıya ilgi gösterdi. İsviçreli etnolog -böyle olduğu kanıtlanamadı- İllove Möwe'nin konuşmacı olarak bulunduğu konferans ilk dakikalarla birlikte renk vermeye başladı: " Modern ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti'nde, etnik sorunlar modern anlayışlarla çözüme kavuşturulmuştur. Sadece Kürt değil Gürcü, Laz, Çerkes birçok etnik sorun eşi az görülür yöntemlerle cumhuriyetin bünyesinde birleştirilmiştir. " Konuşma ile birlikte herkese verilmesinden ısrarla kaçınılan 12 sayfalık bir kağıt tomarı dağıtılmaya başlandığında, Türkiye'nin etnik haritası konusunda bilgilendirilme yapıldığı kanısı uyandı.

Ji Kurte Çîroka Hevdem a Kurdî: Îbrahîm Selman

Di sala 1952'yan de,li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Dibistana serî, navîn û lîe li wêderê xwendiye û di sala 1976'an de, dest bi nivîsîna kurteçîrrokan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belav kiriye û di festîvalên edebî yên li Kurdistana başûr de jî beşdarî kiriye. Her wisa ew aktor, derhêner û endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Di sala 1991'ê de, ji ber terora faşiyên Iraqî reviya mye û xwe gihandiye welatê Hollanda. Di sala 1985'an de, doktora teaterê li Zanîngeha Amisterdamê wergirtiye, paşê çendîn filmên sînemayê jî derhênaye û beşdarî li wan kiriye. Heta niha ev pirtûkên li jêr çapkirîne: 1-Komir, komela kurteçîrokan. 1979, Kurdistana Başûr, 2- Lêbûk dê dastana Mem û Zînê guherînit, şanogreî. Selman niha jî li Hollanda ye, ez dê kurteçîrokeke wî, ji tîpên erebî wergerînim ser yên latînî. Bi hêviya ku wê cihê dilxweşiya xwendevanên hêja be.

Amadekar: Xelîl DUHOKÎ

OXUREK

Li ser rê rawesta, selka xwe ya tirî danî, pişta xwe rastir. Destên xwe bi kêleka xwe ve berdan... Çavên xwe kirine kurîşk û serevraz berê xwe da rê...

-Hêşta çendî maye, ez dê kengî bigehêm?

Li dûv xwe zîvirî û berê xwe da cihekî da ku lê rûnê. Havin e û kelegerm e... Laşê wê hindî sal di ser re çûn, çirmisî ye. Lê xwîna wê zifte ji ber bayê çiya, şirê pezî, hemî kar û xwarinên nav gundan, ji birrîna çulo ji bo pezî û zad hazirkirinê. Selika xo hilgirt û qesta bin darkajekê kîr. Selka xwe danî ber sîberê. Berî pişta xwe bide qurma dûarê, berê xwe dayê da ku zanibe kanî tu benîşt pê ve tune. Dema têgihîşt ku benîşt pêve tûneye runişt û pişta xwe da darê û piyên xwe dirêj kirin. Destê xwe avêt lewendiyên xwe û xwêdana ku li ser eniyê bûye çipik çipik, vemalî û destê xwe da dersoka xwe û ew bêtir ji ser enya xwe bir. Hinekî baweşîn li xwe kir, lê bayê darkaja germê zû dikuje. Mêlaka xwe tije hînkayiya bayê tezî kir û berê xwe da rêya ku te re hatibû. Ji ber dar û barên ku ketibûn ber çavên wê ne dişiya(dikaribû) rezê xwe bibîne û rezî...

-Hayho. hayho rezo...

Destê xwe avêt pelkên mêwê û berê xwe da tiriyê di nav selka xwe da. Tiliyên tirî wekî zerê zer, zer dikirin, pê dihesya ku viyaneke mezin heye di navbera wê û tirî... Bi ser selka xwe dada û li ser milê çepê zîvrî, dît ku rûbarê di ber gundî re diçe, nîv zuwa ye...

-Hayho... hayho rûbaro. Havînan zuwa dibî û zivistanan bûş diçî.

Hate bîrê ku hê bûye bûk. Roja dehweta wê zivistan bû, li ser hespê bûkê diçû, hinek çipik ji ewran dihatin xwarê, jinik û zilamên siwar û peya digel sersipiyê birê ve diçûn û sitran digotin. Dema ku gihaştin nêzîkî gund, zilam hatin pêşiyê û ji herdu layan bu qurpêna tivengan . ji ber ku Wê rojê jî zivîstan bû û rûbar rabibû, zilamên digel wê û zelamên ji gundî hatin berayîyê taku rûbar derbaskirin gelek nexweşî û zehmetî dîtin...

Bîrhatin kitkit hatine bîrê. Şeva bûkîniyê li bin peryê. Rûbar, balv û serşuştin. Xemek ket dilê wê. Hate bîrê sala rûbar bûşbû û pezê gundî nêvî bir, zilaman wê sermayê xwe bi kiras û derpêyan hêla bûn û ketibûn rûbarê bûş, da ku nehêlin zivrok pezî bibin û pez ji nav dijwariyê xelaskin. Jinik jî li dûrî rûbar bûn û hinek ji wan digiriyan...

Hinekan dikir hawar, hinekan da nav rûbarî da ku alî zilaman, zivroka bikujin û pezê xo bihêlin. Her ew roj bû ku çiwîkên nexrî di zikî da xwe amade dikirin daku karwanê jînan serbest bide rê. Ew roj bû jan lê mişebûyn û heta ku bû şev rûbarî nêçîra xwe kir. Şînî û girî belavkir. Roja malxirabûna gundî, bi çiwîkê nexrî ronahiya lampa şeva tarî dît. Hate pês çava, çewa giran bibû li ber dilê xelkê li nav gundî. Gelek caran bi ser jinikan de hel dibû, yekê ji yekê re digot:

-Dayê... roja pê wê bi gundê me ket, me xêr nedît...

-Erê dayê, hîn ku nû hat rûbar rabibû...

-Ka kurê wê dê çi xêr di rûyê wî de hebe?

-Heh... roja bû gund xirabkir...

Her ku bi ser van suhbetan vedibû rêka xwe diguhert û çav tije rondik dibûn...

Diviya li dûv serê xwe biçe, hindî cîhan hebe. Her ku diçû li hinekî din ratdihat û her ew suhbet bû, li her derê. Ji xeman kete nivînê û hîn biçûkî jî çilkê xwe nebûrandiye... Mêrê wê rojekê du-sê tûrikên behîv, mewîj û guza tije kirin, piştî hêştir kurtankir li ser pişta wê şidandin û gotê:

-Em dê heyamekê biçin mala bavê te, niha tu xerîbiyan dikî...

Dengê xiştînekê hate guhan, li dor xwe zivirî tiştek ne dît.

-Hê... hê dinya malxirab, ka ew roj? Ka biçûkayî? Ka? Hemî çûn, çûn ev vaye rojeke dirêj çû! Da ez rabim biçim mal, min li xwe kire dereng. Lê, ma bibê direng an nebe dereng wê bibe çi? Kî dê li hêviya min be?..

Rabû û dersoka xwe zivrande ser serê xwe, şala pişta wê sist bibû, vekir û şidande, tiryê xwe hilgirt û danî ser milê xwe û sererat berê xwe da rê. Diviya bide girî heçku tişrek dilê wê diguvêşe. Gehişte nêzîkî gundî û rawesta. Heçku dengekî gazîkirê li ser milê xwe zivirî, dît ku li nav goristana gund e, wa êvar e, lê ya di xema werbûyî, bêdengiyeke kerr e... Bûmek li ser darekê ye li nav gorristanê, hime hima wê ye. Tarî jî bi dilê xwe perda xwe vedihone, çû ziyareta mêrê xwe.

-Da biçim sehekê lê bikim ne ku êdî neşêm bibînim.

Gihîşte ser zîyaretê, selika xwe ji ser milê xwe danî xwarê, peqên ketine ziyaretê, çêkirin û rwînişte dev kêliya serî, enîşka xwe danî ser çokên xwe û destê xwe yê miçandî xite bin guhê xwe, weke Goyînekê bîrhatinên wê, digel wî yê li hindav kêliya wî rwînîştî, hatin bîrê, rondik bûne perde li ber çavan. Têgihîşt ku dinya sarbû. Çavên xwe vekirin... Tarîstan e, tirs kete dilê wê.

-Pa ev çawa dişên her li vêdere bin? Çawa sebra wan tê?Ma natirsin? Na westin ji razan û nivistinê. Erê noke çi dikin. Va dîsan li min bû dereng. Lê bo çi evro ez wisa me.. Wek êdî kesî nabînim...

Destê xwe li selka xwe ya tirî da û ber bi ronahiyêt lempan ên ji gundî derdikevin çû. Heçku dizanî dê biçe oxurekê... Dê xatirê xwe bixwaze ji hemî tiştan; ji rezî, ji çemî, ji rûbarî, ji mexelê pezî, ji pîrejinêt gundî û ji gorristanê...

-Ax...

Selka tirî ji ser milê xwe hilgavt û tirî rêt. Bi destpelkê li selkê gerya, destê we ket ser hindek goşiyên tirî, hindek vêdan û kirine selikê û helgirt da ku pişta xwe rast bike. Şirîqênî kete piştê, heçku bivrek lê ketî. Devê wê beşbû neşiya bêhna xwe bikêşe. Gavekê ma wisa... Hemî mirovêt gundî hatin pêş çavan. Gava ku li dûv termê hevalê xwe diçû hat bîra wê, çavên zilama tijî rondik û zîmar di dilî da... Hindî xwest ku ronahiyekê bibînît, lê hemî tişt di tariyê werbûn... Hizrek û xemek li nik peydabûn... Kurê wê?! Noke çi dike?

-Xwezîka min zanibûna ka tu çi dikî Dawo? De va ez çûm. Xweziya min dê sibehî li dev bavê te bim. Belê tu?!...

Wêne: Fevzî Bîlge

JI KEZEBÊ!..

Felat DILGEŞ

Ez ku bi hesret û bi evîna te dijîm ey welat; ez ku bi hesret û bi evîna te bi hev ve me û li ser piyan dimînim. Ji te dûrbûn, ji çiyayên te , ji dar û devî , deşt û çiya, kulîlk û rûbarên te dûrketin çiqas zor û dijwar e ey welat. Axa te, ava te, kanî û newalên te, berrî û zozanên te û ezmanên te yên zelall û çîk sayî; ma ji te jî şêrîntir welat hene ey Kurdistan!.

Ji dûrî, gelek ji dûrî ez te himbêz dikim, didim ber dilê xwe, bi ser dilê xwe ve dişidînim; bîhna te, tîna te, germî û hilma te nanê jiyana min e ey Kurdistan!. Dibêjin welat hene li cîhan, bazkên xwe bilind kirine ber bi asîman; bi dar û devî û daristan; bi çiya, bi derya, bi deşt û zozan; xweş in, bedew in, şekir in; lê ez sond dixwim, bi wê sonda mezin ku ji Kurdistana min ne şêrîntir in.

Ey welat! Li warê xerîb, li biyanistanê navê te, nexşê te ji min pirsîn. Bi her kesî re hebû alek, di nexşê cîhanê de nav û cihê welatê wan hebûn; lê navê te ew navê efsûnkar û şêrîn li ser van kaxizên bêgiyan nebû. Ji min pirsîn nav û cihê te; min dilê xwe, min dilê xwe nîşanî wan da û min salixê te ji wan re kir. Dilê min nexşê welatê min bû li warê xerîb û biyanîstanê. Min dilê xwe ji te re kir pir û min dilê xwe ji te re kir derî ey welat!

Dilê min çar perçe, kezeba min bi kul û bi birîn; lê dilê min jîndar û bi evîn bû. Min negot, xîreta min bar nebû, dilê min ranegirt, li teaba min, li zora min çû; ez pê êşiyam, ez pê kesirîm, min şerm kir, ruyê min sor bû, min xwe gunehkar dît, ji gunehê gunehkarên ku te kirine vê rewşê şerm kir; lehiyek xwînê ji dilê min herikî, devê min negeriya ku ez bibêjim Kurdistana min çar perçe ye û ez ji kezebê qêriyam:

Tu Kurdistanî yek perçe
Dilê min e çar perçe
Hebûn û sitara min î
Tu Kurdistana min î

Di cîhanê de tiştê herî zor û dijwar çi ye? Gelo we qet ji xwe pirsiye? Bigerin, bipirsin ji Felatûn, ji Îbnî Haldûn, ji Ehmedê Xanî bipirsin! Di cîhanê de tiştê herî dijwar çi ye? Bêwelatî, bêwelatî, bêwelatî ye!

Yara herî dilsoz, yara ku hergav himbêza wê vekiriye û evîna wê herheyî ye welat e. Bi şîn û şahiya xwe, bi çiyayên xwe yên ripîrût jî welat şêrîn e. Bi keser û kovana xwe welat şêrîn e.

Keser û kovana min î
Şahî û dîlana min î
Hêviya jiyana min î
Tu Kurdistana min î

Ji kezebê, ji kezebê li ser te diqîrim û neletê li wan dibarînim; ew ku nelet in û destê wan di gewriya te de ye. Ji kezebê li ser te dilorînim, sitrana te dibêjim; tiliya xwe dikim gohê xwe û diqîrim.

Axîna min tu yî ey welat! Ez ku hes dikim, gelek hes dikim ji însanan, hurmetkar im li ber kultur û zimanan, lê ew hovên ku zimanê min birrî ne û ez ji Kurdistana min kirine, dixwazim bifetisînim bi diranan. Kî bi qasî min dildarê te ye ey welat, dildar û evîndar, birîndarê te ye welat!

Tu yî helbesta Cizîrî
Sitrana Elî Herîrî
Herdem li ser zarê min î
Tu Kurdistana min î
Evîna Ehmedê Xanî
Sorgula Bedirxanî
Yar û dergistiya min î
Tu Kurdistana min î
Gulek heye li Rojhilat
Kurd jê re dibên Welat
Tu rohnî û roja min î
Tu Kurdistana min î

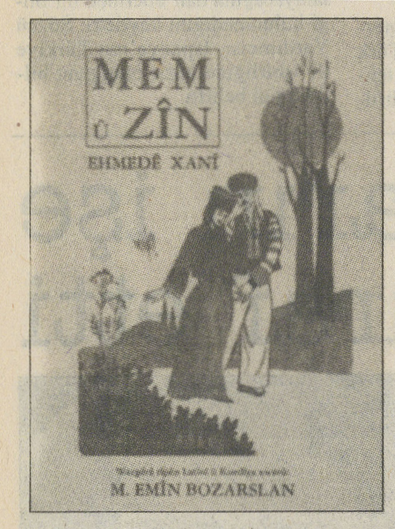

XAÇEPIRS

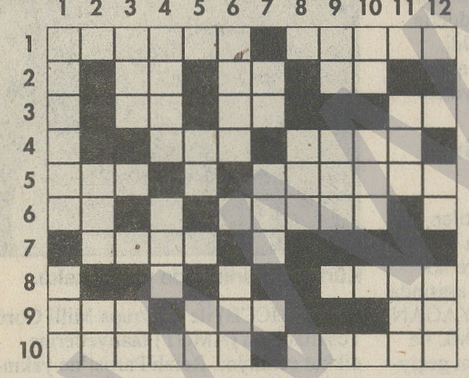

Serejêr:
I-a) Kulîlkek (bi Tirkî papatya).
2-a) Li ser wê nan tê lê xistin, bi taybetî jî nanê şikeva. b) Noteyek.
3-a) Eş, tajan, nexweşî. b)Dengek
4-a) Av an jî tiştekî ne zelal (berepaş). b)Peyvîka li hember "na" ye.
5-a) Bi sorani dibejin "cejn", bi dimilî, jê re dibêjin "roşan" b) Bûyerek xuzayê (tebiet).
6-a) Yê li hember dehaqê zilimkar rabû û ew kuşt. b) Bi zaravayê Dimilî "can"
7-a) Notayek. b)Li hinek ciya di şûna "hîç"de tê bî karanîn.
8-a) Di dîrokê de dewletek Kurd.
9-a) Li hinek herêmên Kurdistanê jê re "arvan" an jî "ard" kê gokih û rîba yi pihem penêlah ri şûha agin re kê bi manahîh penwemî yi Qenejraxê, b) Bi latînî fikir, raman bîr û bawerî (berpaş)
10-a) Tiştekî ne tûj, herwekî xencer,kêr an şûr ê ne tûj. b)Ji tevlîheva mast û avê pêk tê.
11-a) Li gunda berê ji bo ku pez an jî dewarên wan wenda nebe, derekî wan îşaret dikirin an jî bi tiştekî dişewitandin, ji wê bûyera şewitandinê re tê gotin. b)Xwelî, toz.
12-a) Piraniya kemînê sisêyanyê yekejimar b) Beg.

Ceperast:
I- a) Berê di şûna hekîm an dixtor de dihat gotin.
b) wehşî, no, har, şek.
2- a) Beyraq,a'lem. b) Noteyek (berepaş) c) çemê mezin.
3- a) Li hinek ciya di şûna tûj de jitê bi karanîn. b) Bi zaravayê Dimilî av (berepaş) c) Roja borî, ne îroj.
4- a) Bi Erebî de pirejmar a "sîî" ya b) Di îslamiyetê û di olên dinê de mirovê pêşîn (berepaş)
5- a) Weha, wanî, wilo, wa, wisa, wakîno. b) Ne serbest, bi Erebî dibêjin "memnû"
6- a) Bi zaravayê Dimilî "na". b) Di televîzyonê de pêşveçûnek nû (berepaş)
7- a)Li Başûrê Îranêê herêmek, tê gotin ku xelkê wê derê Kurd in..
8- a) Emir, qerî û herweha naveke.
9- a) Ne do û ne sibê. b) Li hinek herêman Kurdistanê ji xaniya re tê gotin, li hinek ciyan ji ji ser xanîyan re tê gotin. c) mûyê rû.
10- a) Di germê de pêk tê, serab. b) Li hinek ciyan jê re "hevrîşm" jî tê gotin.

Bersîva jmara bihurî
Ceprast: I- a) Ebabalam. 2- a) Lok. b) Tenê. 3- a) Ot. b) Tirs. 4- a) Kolan. b) Êvar. 5- a) Baxçe. b) Arî. 6- a) Sol. b) Raw. 7- a) es. b) Kor. 8- a) Pola. b)Dey. 9- a) Atî. b) Îş. c) Fe. 10- a) Bulbul. b) Pot.
Serejêr: I- a) Elok. b) Serab. 2- a) Otobos.b) Tu. 3- a) Êk. b) Lal. c) Pîl. 4- a) Tax. b) Ko. 5- a) Alinç. b) Ol. 6- a) Ezraîl. 7- a)Atsê 8- a) Le. b) Varîd. 9- a) Ankara. b) Efo 10- a) Mê. b) Rîvayet

Kovara Edebîyata Kurdî: DUGIR

Senar ŞAHÎN

Kurdên Kurdistana başûrêrojave Alfabeya Erebî ji bo nivîsîna Kurdî bi kar nênin. Ew wek Kurdên Bakûr Alfabeya Latînî bikartînin. Him li welêt û him jî li Evrupayê kovarên ku diweşînin bi Alabeya Latînî diweşînin. Kurdên başûr û rojhilat Alfabeya Erebî bikartînin.

Kovara DUGIR, ji alî kurdên başûrêrojava (Kurdistana Surîye) ve tê weşandinê. Xwedîyê kovarê Dr. Seîd Mele'ye. Birêvebirên kovarê: Ehmed Huseynî, Zagros Haco û Yehya Yûsif'e. Amadekarê pergala rûpelan jî Mehmûd Lewendî ye.

Hejmara yekem a Dugir 48 rûpel e. Di berikê pêşîn de wêneya hunermend Rehîma heye. Di berikê paşîn de jî wêneya hunermend Rehîmo û wêneya gorbihîşt Tahsîn Taha heye. Di rûpelê destpêkovarê weneyê Mîr Celadet Bedirxan û di binê navê kovarê de jî ev nivîs heye. "Dugir kovara Kurdî li derveyê welêt li gor rêziman û vekîta zimanê kurdî ya Mîr Celadet Bedirxan dê her sê meha carekê bête weşandin."

Di kovarê de ev nivîs hene:

1-Pêşgotin. Di pêşgotinê de armanca kovarê tê diyarkirin û hatiye nivîîn ku; kovara Dugir, wek pirojeyek hewildanê, ji bo vejandina peyva kurdî, dê beşdarî bizava dîroka îroyîn bibe...

2-Hunermendekî Kurd. Li ser jîyana Hunermmendê Kurd Rehîmo (Ebdulrehîm Husên) bi kurtayî rawetaye û çend wêneyên wî weşandiye.

3-Bi Selîm BEREKET re hevpeyvîn. Selîm Berekat yek ji Kurdên ku bi Erebî dinivîs e. Ew jî wek Yaşar Kemal binavûdeng e. Berhemên xwe ne bi kurdî, bi zimanê miletê serdest dinivise. Selîm Berekat di cîhana Erebî de gelekî navdare û di cîhana edebîyata erebî ya nûjen de rolekî mezin lîstiye. Selîm Berekat, wek ku di danasîna kovarê de jî têt gotin; di hemî berhemên xwe de li ser rewşa gelê Kurd radiweste, hewildide ku tirajedîya Kurdan bi şêweyekî hunerî bigihîne ûjdan û hestê xwendevanên Ereb. Berhemên selîm Berekat hatine wergerandin ser zimanê Fransî û Elmanî. Ev hevpeyvîna ku kovara Dugir weşandîye cara yekem di rojnameya El-Heyat de hatîye weşandin. Kovara Dugir, ji pirtûka Selîm Berekat a bi navê "Sîsirkê Hesinî" jî beşêk weşandiye.

4-Rezo OSÊ,Uzunname: 1.Rezo Osê li ser pirtûka romanivîs Mehmed UZUN a bi navê "TU" rexneyêk nivîsandiye. Ev nivîs hîn jî berdewam e.

5-Rindê Çeçan,Ji Bo Te, helbet.

6-Mihemed Efîf Huseynî,Dengbêj, kurteçîrok.

7-Brodskî, Dilokek Mezin ji bo John Donne: Ev nivîsa nivîskarê Rusî Brodskî, ji alî Ehmed Huseynî ve hatîye wergerandin.

8-N.Gogol,Palto: Ev çîroka Gogol ji aliyê Narîna Haco ve hatiye wergerandin.

9-T.Marînî,Valahîyeke Sênckirî, Helbest.

10-Nizar Agirî,Newato,Kurteçîrok.

11-Ehmed Huseynî,NAAAIII,Helbest: E.Huseynî ev helbesta xwe ji bo hunermend Ciwan Şêxo nivîsîye.

Di kovara Dugir de nivîsa dawî jî bi navê "Pirsa Gelê Kurd Li Başûrêrojavayê Kurdistanê" ye.

Mamostayê Edebîyata Kurdî Ehmedê Xanî û Berhemê Wî Ya Nemir "Mem û Zîn"

Lokman POLAT

Ehmedê Xanî mamostayê edebiyata Kurdî ye. Dîtin û ramanên wî, berhema wî Mem û Zîn nemir e. Ew pêşevayê welatparêzîyê ye. Wî berî bi 300 sal di berhema xwe Mem û Zîn hîmê ramanên welatparêzîya Kurdî daniye.

Di nav edebîyata dinê (cîhanê) de Romeo û Julîyet'a Shakespeare, Leyla û Mecnûn'a Fuzulî çibe, Mem û Zîn'a Ehmedê Xanî jî ew e. Pirtûka wî ya bi navê Mem û Zin bi naveroka xwe wek deryayê ye. Di nav edebîyata Kurdî de pirtûka sereke Mem û Zin e. Di pirtûkê de zanîn, bawerî, evînî,. neteweyî û gelek cure babetên din bi hostayî hatîne honandin. Di pirtûkê de tema, aheng, rêzkirin, dariştin wusa bi zanîstî hatîye danîn ku, mirov nizanê çawan tarîfa wê bike, an jî çawan qal bike.

Belkî ji henîkan re şaş û ecêp bê, lê ev rastîyek e; wî 300 sal berê di nivîsandina Mem û Zîn ê de metoda dîyalektîkê bi kar anîye. Rewşa cîvakî û aborî, nakokîya li dij hev û du, guherandin, psîkolojîya mirovan, rêça çûnyina berbi zimanekî xweş û realîst û lîrîk nivîsandîye.

Ehmedê Xanî yê nemir, di evîna Mem û Zîn'ê de, evîna Kurd û Kurdistanê anîye ziman. ji bo şîyarbûna gelê Kurdistanê, ji bo hebûn û pêşveçûna çanda Kurdî, ji bo guherandina tradîsionên gelê Kurd, ji bo yekîtîya gel, û ji bo dîtin ûramanên evînî û berfirehbûna zanîstîya azadîyê, wî pênûsa xwe wek çek bi kar anîye.

Ehmedê Xanî di şexsîyêeta Mem û Zînê de evîna Kurd û Kurdayetîyê anîye ziman. Ev xalek pirr girînge, divê baş bê fêmkirin. Wî 300 sal berê netewayetîya kurdan û di yek alêk de civandina Kurdan parastîye.

Cîhê berhema netewayî a Kurda, Mem û Zînê nahê tijîkirin. Ew bingeha edebîyata Kurdî ye û sê sed sale vê bingehîyê berdewam dike. Mem û Zîn berhemêkî nemir e. Di vê berhema bi rûmer de kîmya, astronomî, felsee, folklor, huner, dîrok, û zanîstîyeke pir kûr heye. Jl bo vê jî; Ev berhem cewher e, derya ye.

Ehmedê Xanî di sergotara "Derdê me" perçebûnîya Kurd û Kurdistanê û dagirkerîya Tirk, ereb û Eceman tînê ziman. Ew dibêjê ger beglerên Kurdan bibûna yek, ger pêşevayekî Kurda jî hebuna û wan di bin yek alekî de bicivandana, dê Kurd azad bibuna, zimanê Kurda dê pêşte biketana, dê qîmet û rûmeta hunera kurdî hebuna. Ehmedê Xanî, şemîya bindestîyê bi helwêstek wisa tînê ziman ku hetanî nûha, li rûyê dinê (cîhanê) tu gelekî bindest, şemîya bindestîya xwe bi vê awayî nehanîye ziman.

Ehmedê Xanî berhemên xwe bi zanatî bi zimanê Kurdî nivîsandîye. Nivîsandina wî ya bi kurdî raperineke (serîhildaneke) li dij dagirkerên Tirk û Farisan. Wî li gel vê serîhildanê bi nivîsandina xwe ya Kurdî, şêrînîya zimanê Kurdî derxistîye holê, û bi zanîstî huvîyeta Kurdî derxistîye pês.

Ehmedê Xanî hem şaîrekî mezin û bi nav û deng e, hem fîlozof û hem jî pîsporê edebîyatê ye. Ew ne tenê di qada axa Kurdistanê de, di rojhilata navîn de, welatevîn û miletperwerê yekem e. Jîyana wî bi gerê, bi lêkolînê derbas bûwe.

Di dostanîye Mem û Tacdîn de û di evîna Mem û Zînê de gelek ramanên kûr hene. Têkilîyên sitî û Tacdîn têkillîyên pêşketî û modern in. Herdu jî, ji hev û du hez dikin. Di nav herduwan de wekhevî heye. Evîna Sitî û Tacdîn evîna cîvakên pêşketî ye.

Rewşa Zînê rewşa gelên bindest e. Zîn ji bo Kurdistanê "Sîmge" ye. Heta mirov dikarê bêje ku Zîn bi xwe Kurdistan e. Zîn jî wek Kurdistanê azad nîne. Çawan ku qedera Zînê ji alî Mîr ve tê tayinkirin, qedera Kurdistanê jî ji alî Şah û Padîşah''ên Tirk û Eceman tê tayinkirin. Ji bo vê jî evîna Mem û Zînê, evîna gelê Kurd a ji bo Kurdistanek azad û serbixwe ye.

Ehmedê Xanî ji bîla sebe, bê sedem, destpêka evîna Mem û Zînê di roja Newrozê de destpênake. Ew bi zanatî vê evînê di roja Newrozê de dest pê dike. Ew dizanê ev roj jî bo gelê kurd roja destpêkirina berxwedanê û serîhildanê ye. Roj şahî û azadîyê ye.

Wexta Ku Mîrê Botan dawîyê dibêjê ezê Zinê bidim Mem, Zin baz dide diçe Zindanê cem Mem û jê re dibêjê Mîr wî bexişandîye û ger ew derkevê hizûra Mîr, dê bikaribin bi hev û di re bizewîcin. Lê ez naçin hizûra tu Mîr ek. "Ez nabim Koleyê kolan."

Ev gotin gelek bi maneyekî kûr e. Rewşa kurdistanê tînê ber çavan. Mîr bi xwe koleyê dagirkeran e. Ehmedê Xanî Mem nake koleyê koleyan. Ew bi van gotinan li dîj koletîyê derdikeve. Ew bi van gotinên xwe Mîr piçûk dibînê, li dij wî derdikevê, li ber wî şerî xwar nake. Di şexsîyeta mîr de dagirkerîyê, koletîyê protesto dike. Raya serîhildanê nîşan dide. Ji bo Mem û Zînê evîna wan azadîya wan e. Her çiqas ew vê azadîyê nejîn jî, hostayê mezin Ehmedê Xanî bi rîya evîna wan azadîyê wek amanc dide nîşandan.

Ji bo gelê Kurd berhema Ehmedê Xanî, Mem û Zin belgeyek dîrokiye. Şexsîyet û huvîyeta netewayî bi zanîstîya çandî û dîrokî tê bi şekillkirin. Hîmê şexsîyeta netewayî û welatparêzîya Kurdan bi dîrîn û ramanên Ehmedê Xanî û bi berhema wî ya nemir Mem û Zînê dest pê dike. Mem û Zîn di dîroka edebîyata Kurdî de bingehîne û çavkanîyek gelek girîng e. Divê gelê Kurd û ronakbîrên (rewşenbîrên) wî her tim hurmet û rûmetê jêre nîşan bidin.

Lê, wisa xuyadike ku me kurdan hem ji wê berhema nemir ders dernexistîye û hem jî em liwê baş xweyî derneketine. Em Kurd, me wezîfên xwe baş bi cîh nanîye. Em li navê wî û berhema wî baş xweyî derneketine. Pirtûka wî ya nemir di nav xwendevanên Kurd de baş nehatîye belavkirin. Pirtûka destana Mem û Zînê hetanî nûha sê car hatîye çapkirin û hejmarek hendik di nav gelê Kurd de hatîye belakirin. Tenê li Kurdistana bakûr hejmara Kurdan ji 20 mîlyonî zêdetir e. Divê ev pirtûk hetanî nûha 20-30 car bihata çapkirin û belavkirin, divê di mala her Kurdî de ji vê pirtûkê yek hebana. Li ser pirtûka nemir a Ehmedê Xanî, Mem û Zînê divê hetanî nuha bi dehan, bi sedan lêkolin bihatata kirin, pirtûkên lêkolînê bihatana weşandin, bi berfirehî divê şerha wê bihatana kirin. Lê heyfe hetanî nûha li ser pirtûka Mem û Zînê tenê di nivîskarên Kurd lêkolîn çêkrine û pirtûk weşandine. ev pirtûkên wen herdu nivîskaran (Yekjê Faîk Bulut e, yên din jî Mustafa Serhat e) jî bi Kurdî nînê, bi zimanê tirkî ne.

Kurd di hêla xwendin û stendina kovar û pirtûkan de gelek ecêp in. Kurdêk 10 Kron nade pirtûkêk an jî kovarekî Kurdî. Lê gelek Kurd her raj rojnamên Tirkan distînin, dixwînin. Hevalekî qal dikir, digot: "Min hêj nûh kovarê ji çapxanê girt destê xwe û ez çûm sukê. Li sukê ez rastî Kurdekî nas hatim, min kovarê da yê, ji bo ku bistînê. Wî kovarê girt destê xwe, lê mêze kir û got min vîya stendiye, xwendîye."

Mêrik (ew zilam) ji bo ku deh Kron neda kovarê nastîne derewan dike. Lê eynê ew mirow, wî zilamê kovarfiroş dawetê qehwê dike û 40-50 kron dide bîra û qehwe ikramê wî dike.

Hevalekî din jî digot: "Min kovar ye yekê Kurd, kovarê nestend. Lê, min dawetî aşxanê kir 100 kron heqê nanê min da."

Em Kurd wihane! Em sed kron alîkarî nadin partî, rêxistin, kovarên kurdî, an komeleyêk Kurda, lê gava Kurdek dibe mêvanê me, em bi hezar rojî ji bo xwarin û vexwarinê merefê dikin.

Em wek gelê Kurd, Partî, rêxistin û ronakbîrên (rewşenbîrên) kurd, li yên pêşîyên xwe, li pêşevayên xwe yên netewayî baş xweyî dernakevin. Partî û rêxistinên me kurdan jî di vê hêlê de wezîfên xwe baş naynin cîh. Divê me, nav û berhemên Ehmedê Xanî û yên din herdem bijiyandana, û di vê demê de wan nedana jîbîrkirin. M.Emîn Bozarslan karekî hêja kir ku pirtûka Mem û Zînê weşand. Lê, ji bo belavkirin û firotina wê kî/kê pêre alîkarî kir. Wek mînak; Em bêjin ku kovarekî çandî û edebî, xwerû bi zimanê Kurdî derdikeve, kî ji belavkirina wê re alîkarî dike?, çend Kurd dibin abonên wê kovarê?, çend Kurd wê kovarê dixwînin? Rojnamên Kurdan yên hefteyî çiqas têt fîrotina? gelo ew kesên ku rojê 30 kron didin çixarê, 20 kron didin qehwê û 4 kron didin bîra vedixwin, nikarin heftê 15 kron bidin rojnamek Kurdan bîstînin? Mirov dikare pirsan gelek zêde bike, lê qet hewce nake. Rewş weha ye, divê ev rewş bê guhartinê Dîtin û ramanên Ehmedê Xanî yên sê sed sal berê ji bo cîvaka Kurd îro jî rast in, jîndar in.. Divê gelê Kurd û ronakbîrên wê vana dîtinan bi prarîkê, bixe jîyanê. Ronakbîr û nivîskarên Kurd divê berhemên xwe bi kurdî biafrînin. Salvegara 300 salîya Ehmedê Xanî û Mem û Zîn ê li netewa Kurd pîroz be.

Bugüne kadar toplam 42 kişisel ve karma sergi açan Fevzi Bilge:

Kürt kültürü resme taşınamadı

Fevzi Bilge, tabloları birçok Kürtçe kaset ve kitabın kapağında yer alır, kartpostal olarak basılırken, değişik kentlerde kişişel ve karma bir dizi sergi de açtı. Başta İstanbul, İzmir, Adana ve Diyarbakır'da olmak üzere, toplam 42 sergiye katıldı. Bilge, yurt dışından sergi için birçok davet aldı. Almanya, Finlandiya, Hollanda, Belçika gibi ülkelere, pasaport ve vize sorunundan dolayı gidemeyen ressam, bu olanakları şimdilik değerlendiremiyor.

W. BURUSK

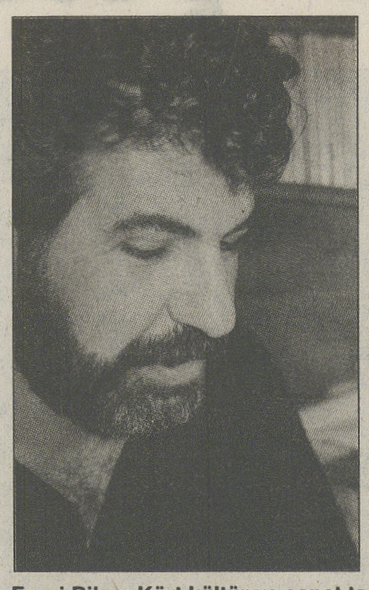

Fevzi Bilge: Kürt kültür ve sanat tarihinde edebiyat, müzik, halk dansları, mimari hatta heykelcilikte, bir gelenekten söz etmek mümkünken, aynı şeyi resim için söyleyemiyoruz.

İSTANBUL- Kürt ressam kimliğiyle öne çıkan Fevzi Bilge, 1959 Mardin Derik doğumlu. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümü mezunu Bilge, sürekli bir uğraş olarak resim yapmaya orta okulda başladı. 1990'dan sonra, tualin karşısında kendini artık bir ressam olarak düşünmeye başladı. Ürün vereceği mecra, birçok badireden sonra nihayet kesinleşmişti. Yaptığı tablolar, ilk olarak Medya Güneşi'nin ilk dört sayısında kapakta kullanıldı. Bu arada, içlerinde Süleyman Danışman, Mahmut Nayır, Fehim Güler gibi ressamların yer aldığı bir grupla, Arya Kürt Ressamlar Grubu'nu oluşturdular. Kürt ressamlar grubu, çok geçmeden kendi arasında bir ayrışma yaşadı. Bir kısmı, Mezopotamya Kültür Merkezi'nin çatışı altına girerek, Mezopotamyalı Ressamlar imzasını kullandı. Diğerleri, Komal Ressamlar Grubu olarak ortak hareket etti.

Her iki grup da kollektif hareket etmede bir süreklilik sağlayamadı. Fevzi Bilge, tabloları birçok Kürtçe kaset ve kitabın kapağında yer alır, kartpostal olarak basılırken, değişik kentlerde kişişel ve karma bir dizi sergi de açtı. Başta İstanbul, İzmir, Adana ve Diyarbakır'da olmak üzere, toplam 42 sergiye katıldı. Bilge, yurt dışından sergi için birçok davet aldı. Almanya, Finlandiya, Hollanda, Belçika gibi ülkelere, pasaport ve vize sorunundan dolayı gidemeyen ressam, bu olanakları şimdilik değerlendiremiyor.

Ressam Fevzi Bilge, genel olarak Kürt plastik sanatı ve özelde Kürt resmiyle ilgili sorularımızı yanıtladı.

Kürt plastik sanatları ve özelde Kürt resmi hakkında ne düşünüyorsunuz?

-Kürt kültür ve sanat tarihinde edebiyat, müzik, halk dansları, mimari hatta heykelcilikte, bir gelenekten söz etmek mümkünken, aynı şeyi resim için söyleyemiyoruz. Oysa resim, dünya kültürünü fazlasıyla etkilemiştir. Halkların estetik yaşantısını serimlemiştir. Kendi ulusal kimliği ile olmasa da yetişmiş Kürt kökenli ressamlar var. Ama Kürt kültürünü resme taşıyamadılar. Oysa en eski uygarlıklardan Kürtlerin kültürel yaşantısı, ancak resimle gösterilebilecek önemli değerlere sahip. Bu alanı özelikle, kültürel estetik zenginliğimizin bütünlüğünü yansıtması açısından önemli görüyorum. İstiyorum ki, Kürt halkı da resim sanatının gücünden, zenginliğinden yararlansın. Kürtler, sömürge insanı olarak aşağılanmışlık ve horgörülme psikozu içinde.

Kendi değerlerine ve dünyaya kazandırdıkları katkılarına yabancılaşmışlar. Kendilerini sevmiyorlar. Bu tutum son yıllarda aksi bir yönde değişiyorsa bile, yeterli bir etkinlik gösterilmediğinden hızla sonuç alınamıyor.

Yaptığım resimlerle toplumun bilincine hitap etmeğe çalıştığım gibi, baskı nedeniyle bilinçaltına gömülen değerlere de özgürlük kazandırmak istiyorum. İyi biliyorum ki resmin esas gücü ve zenginliği, toplumun tarihsel süreçte binbir güçlükle yarattığı ve insan bilincine sindirdiği güzelliklerin kalıcı olmasına olan katkısıdır.

Bildiğimiz kadarıyla sergilediğiniz tablolarda kadın ön planda. Neden?

-Toplumsal kültür tarihimizdeki en eski kültür değerlerini ve güncel olarak yaratılmış değerleri konu olarak eş zamanda çiziyorum diyebilirim. Hatta bir tabloda iki değeri, tek konuda sunmaya çalıştığım da oluyor.

İlk olarak Kürt kadın portreleri yapmaya başladım. Çünkü Kürt kadını, tüm tarih sürecimizde olağanüstü zorluklarla başa çıkan insan örneği. Tüm dünyada çok yönlü sömürü ve baskıya maruz kalan kadın genelinin zayıflığına karşı, karşıt bir tipi sergilemesi beni etkilemiştir. Ayrıca Kürt kadını ender rastlanan sosyal zulme rağmen kadınlığını unutmamış, kadın güzelliğini onurla temsil etmiştir. Kadın kişiliğini cinsel özgürlük anlamında süsünde, kokusunda, giysi ve aksesuarında göstermeyi başarmıştır. Bu, dünya kadınları adına başarılmış bir kadın kişiliğidir.

Bununla gurur duyduğum gibi, bu gururu tüm dünya ile paylaşmak istedim. Sonraları portreyle birlikte, kadını portrede izlediğim yöresel tip olarak, kendi yöresinin özgülündeki diğer tüm folklorik değerlerle tümel olarak çizdim. Bu çalışmalarda Kürt kadınının folklor hayatımızdaki zenginliğe olan katkısının yanı sıra, doğal farklılıklarının, mücadele geleneğine sahip bir kişilikte, nasıl yenilenmez aykırılıklarla genel bir düzeni üretebileceğini göstermek istedim. Sonraları mitolojik olayları, güncel olayları tipleriyle ve özgün doğa şartlarıyla yapmaya çalıştım. Tabi ki soyut çalışmalarım da oldu. Bunlarda somut nesne ve olgulardan yola çıkılıp birçok ayrı ayrı içerikleri, 'tümel' bir içerik içinde vermeye çalıştım.

Akımlar içinde kendinizi nereye koyuyorsunuz?

-Tüm akımlar, burjuva akımları da dahil, birtakım değerler üretmiştir. Şimdilik "Totplumsal maddeci estetik" anlayışı çerçevesinde seçmeci bir yol izliyorum. Eklektik olmamak kaydıyla, sentez yöntemine başvuruyorum. Birçok tekniği deniyorum. Kürt kültürünün estetiğini sezmeye çalışıyor, bunu yansıtacak en uygun teknikle yol almayı düşünüyorum. Ancak deneyselliği benimsediğimden ötürü, daha birçok farklı teknik üzerinde çalışmayı sürdüreceğim.

Resmin mücadeleye katkısı ne olabilir? Bugün böyle bir katkıdan söz edebilir miyiz?

-Yaşama ve yaşam hakkına susamış bir halkız biz. Bu, ölümü seçişimiz veya yaşamaktan bıkışımızdan değil elbet. Aksine, gösterdiğimiz çaba uğrunda ölümü göze alabilecek değerlere ulaşabilmek içindir. Ve hiçbir değer yoktur ki estetik değeri de içine sindirmiş olmasın. Tüm sanat dallarının yanı sıra zihinsel yaşantımızı en çok etkileyen ve insan inceliğimizi ortaya koyabilen resim sanatıyla uğruna ölümü göze aldığımız değerlerdeki güzeli yansıtmak, işlemek, hem bir görev, hem hak, hem de müthiş bir estetik hazzı yaşama fırsatıdır.

Eğer resim tüm Kürt halkının kitlesel estetik yaşantısını algılayan türde bir esere dönüşebilirse -ki amacımız bu olmalıdır- tek tek bireylerimiz müthiş bir coşku yaşayacaktır. Bu coşku her türlü ihanetin sırtını yere getirebilecek ve her türlü insani gereksinimin yokluğuna rağmen savaşacak gücü bulacaktır. Ancak henüz resmin özünü, bizim gibi toplumlardaki belirleyici etkinliğini ve özelde Kürt yaşantısını değerlendirme etkisini dillendirecek kuramsal ve pratik yönelim içinde değiliz. Bu tür eserlerin doğum sancısı çekiliyorken, ne siyasi düşünürlerimiz, ne de kurumlarımız bunun önemini belirlemiş durumda. Resim görece olan güzeli anında yakalama ve tarih dokusu üzerinde üretme şansına sahiptir. Ayrıca kitlesel estetik yaşantıyı tarihsel olarak kaydeder. Ulusal mücadelede kitlesel olarak etkinlik üretmeye de elverişli olduğu için, coşkuyu en çok genelleştirme özelliği de gösterir.

En azından ilgili Kürt kuruluşlarından, yeteri derecede ilgi görüyor musunuz?

-Kültür kurumları, Kürt medyası ve diğer kurumlar resim dahil tüm sanat dallarını kendi kaderine terk etmiştir. Bireysel çalışmalara devam edenler içinde de Kürt toplumsal estetiğini algılayanlara şahsen rastlamadım. Ancak Güney'de bu tür eserlere sıkça rastladım. Oradaki resim sanatının tarihçesi bize nazaran oldukça eskilere dayanır. Kurumsal çalışmalar, kurumla ilgili tartışmalar yaşanıyor.

"Gülmek, bir halk gülüyorsa gülmektir"

Mirkan DOĞU

Yurdunda her şeyin vardı Ahmet abi. Sevdalın, çocukların ve toprağın. Dersim'se bir başka aşk. Hele o Munzur'un bir gelin gibi salınışı, telli duvaklı şafağıyla. Şimdi dilini bilmediğin ülkede, çevirisi zor hüznünle volta atıyorsun... Tesbihin ve kasketin eleveriyor yabancılığını: Nerede o avuçlarındaki kekik kokusu? Affet beni, "Boynu bükük duruyorsam eğer" bu, benim suçluluğumdandır. "İçimden böyle geldiği için değil/ Ama hiç değil/Ah güzel Ahmet Abim benim." Suçluyum, çünkü dağları koyverdim yalnızlıklara. Bir bir yitti yoldaşlarım yüreklerindeki necmelerle. Oysa "insan yaşadığı yere benzer/ O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer/Suyunda yüzen balığa/ Toprağını iten çiçeğe/dağlarının, tepelerinin dumanlı eğimine" benzer. Suçluyum, hiç tatmadım ay ışığıyla öpüşen kayaların üstünde tutulan nöbet coşkusunu. Şimdi onların "anıları ıssızlıktır, acıları bilincidir, bıçağı gözyaşlarıdır kurumakta olan" "Ve zaman dediğimiz nedir ki Ahmet Abi/ Biz eskiden seninle/ İstasyonları dolaşırdık bir bir/ o zamanlar Malatya kokardı istasyonlar." Siirt, Horasan kokardı ve esmer bir kadın sevmiştin sen. "Elini bir suya koyar gibi kalbinde akana koyardı/ Cezaevlerine düşsen cıgara getirirdi./ Çocuklar doğururdu/ Ve o çocukların dünyayı düzeltecek ellerini işlerdi bir dantel gibi/ O çocuklar büyüyecek/ O çocuklar büyüyecek / O çocuklar.../ Bilmezlikten gelme Ahmet Abi/ Umudu dürt/ Umutsuzluğu yatıştır." Yurdunda gece vaktidir şimdi! Havada uçuşan mermi alevleri aydınlatıyordur karanlığı. Çocuklarını öldürüyorlar Ahmet Abi. Postallarıyla çiğnerken cesetlerini poz veriyorlar objektiflere. Köylerini yakıyorlar... Dudaklarında bir ürkü, gözlerinde acı. Kulaklarında çığlıkları yitip gidenlerin. "Gülemiyorsun ya, gülmek/ bir halk gülüyorsa gülmektir" Ahmet Abi, "Gördün mü bak/ Dağılmış pazar yerlerine benziyor şimdi istasyonlar/ Dağılmış pazar yerlerine memleket/ gelmiyor içimizden hüzünlenmek bile/ Gelse de sürekli değil." Çünkü alıştırdılar bizi ölüme. "O kadar çabuk, o kadar kısa... İşte o kadar." geceler acımasız, korkunç... Dönüyorum ülkeme; dağlarındaki bir avuç özgürlük yeter bana. Kekik kokularının koynunda, gökyüzünü yorgan yaparak uyumak bir ödüldür bana halkımın verdiği...

Ahmet Abi, "Bir mendil niye kanar/ Diş değil, tırnak değil, bir mendil niye kanar/ Mendilimde kan sesleri."

Alıntılar, Edip Cansever- Mendilimde Kan Sesleri.

Evrensel Kültür temmuz etkinlikleri

Evrensel Kültür Merkezi, Temmuz '95 ayı programını "Kıyımları Kayıpları Durdur/Sıra Sana Gelmeden" başlığı altında çeşitli kültürel etkinliklere ayırdı. 20 Temmuz Perşembe günü, Costa Gavras'ın "Sıkıyönetim" ve 21 Temmuz Cuma günü, A. Wajda'nın "Danton" filmlerinin gösterimiyle devam eden programda diğer etkinlikler şöyle: 22 Temmuz Cumartesi saat 19:30'da yönetmenliğini Gillio Ponte Corvo'nun yaptığı "İsyan" adlı film gösterimi, 23 Temmuz Pazar günü saat 15:00'te Orhan Coştur, Nejat Elibol ve Şükrü Günşili'nin katılımlarıyla "Yedi yüz bin İşçi Sözleşme Masasında" konulu panel gerçekleştirilecek.

"Türkiye Şiiri", mevcut tanımlara doğru bir alternatif değil

Şairin ve şiirin vatanı

"Kürt şiiri mi, Türkiye şiiri mi?" Tartışmalar bu eksende sürüyor. Bence bütün bu kavramlar, varolan tartışmada bir anahtar rolü oynamıyor.

M. ŞİLAN

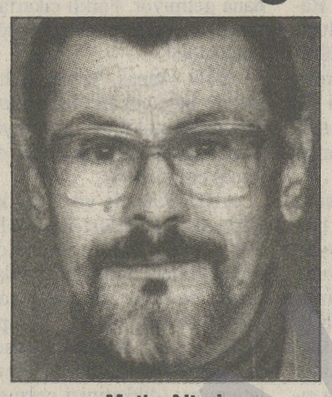

Metin Altıok

Kürt olup da Türkçe yazan şairleri, edebiyatçıları ve onların yapıtlarını, nasıl tanımlamak gerekir? Bu soru, sürekli tartışma konusu olageldi. Son olarak Yılmaz Odabaşı'nın *Evrensel Kültür* dergisinde yayınlanan yorumuyla yeniden gündemleşti. Kürt olup da Türkçe yazan şairleri de "Türk şiiri" içinde değerlendirenlere karşı, Yılmaz Odabaşı, "Türkiye Şiiri" alternatifini koydu. Behçet Aysan, Metin Altıok ve A.Hicri İzgören tarafından da bu tanımlamanın kullanıldığını belirtti.

Bu tartışma, *Evrensel Kültür*, *Yeni Politika* ve *Roj* sayfalarında da değişik boyutlarıyla sürdü. Kimilerince Kürt olduğu halde Türkçe şiir yazanları da "Kürt şiiri" içinde ele almak gerekirken; kimilerine göre ise, bunların "Kürt şiiri" içine dahil edilmeleri mümkün değil. Hal bu olunca Ahmet Arif, Kemal Burkay (Türkçe şiirleri boyutunda), Yılmaz Odabaşı, Orhan Kotan, A.Hicri İzgören, Aydın Alp vb. şairlere herhangi bir edebiyat içinde "yer bulunamaz.

" Yani ne "Türk şiiri"nde, ne de "Kürt şiiri"nde bunlara yer bulunur. Bu "çıkmaz"a, "Türk şiiri" nitelendirmesinin "ırkçı bir öz taşıdığı" düşüncesinden hareketle, Odabaşı tarafından "Türkiye şiiri" belirlemesiyle bir yol açılmaya çalışılıyor. Ama bu kez de siyasal, tarihsel ve coğrafik bakımdan ciddi bir yanlışlık ortaya çıkıyor. Yani, sorun iki ayrı ülke bazında değil de, "Türkiye" boyutunda ele alınıyor.

Şiirin ve genel olarak edebiyatın hamuru dildir. Bu anlamda da hangi dille yazılmışsa o dilin şiiri veya edebiyatı olarak tanımlanır. Burada, varolan kavramlara hapsolunarak tartışmanın aydınlatılmasının güçlüğü ortaya çıkıyor. "Kürt şiiri mi, Türkiye şiiri mi?" tartışmalar bu eksende sürüyor. Bence bütün bu kavramlar, varolan tartışmada bir anahtar rolü oynamıyor. Türkçe yazılan (Kürtler tarafından) şiirleri, doğrudan "Kürt edebiyatı" içinde değerlendirmek, edebiyatın mantığı açısından elbette ki mümkün değil; bu bir zorlama olur. Ama, Türkçe yazan tüm şairleri "Türk şiiri" ya da "Türkiye şiiri" içinde değerlendirmek de, hem ayrı bir cepheden zorlama, hem de siyasal açıdan yanlış bir tesbit olur. Kültür-sanat ve edebiyatın siyasal-ülkesel boyutları gözardı edildi mi, doğru sonuçlara varmak zorlaşır.

O halde sorunu nasıl tanımlamak gerekir? Ahmet Telli, "vatansızlıktır bir şaire yakışan" diyor. Ama tam da bu noktada, her vatansızın bir vatanı olduğu gerçekliğini de atlamış oluyor. Nazım Türkiyeli, Neruda Şilili, Ritsos Yunanistanlı, Cegerxwîn Kürdistanlı birer "vatansız"şairdir. Yani her şairin bir vatanı da var. İşte, süren tartışmaya bu noktada yeni bir kavramla yol açılabilir diye düşünüyorum: Kürdistan şiiri konusunda

Odabaşı'nın çıkış noktası haklı ve doğru; ama, vardığı sonuç yanlış. Sayın Odabaşı gibi Kürt olup da Türkçe yazan şairler "Türkiye şiiri" içinde değil, Kürdistan şiiri içinde değerlendirilmelidir.

Kürtlerin Türkçe şiiri yazıyor olmaları bir gerçekliktir. Sömürge statüsünün Kürt halkının dilinde, kültüründe, toplumsal yaşamında baskı, asimilasyon, imha ve inkar politikalarıyla yarattığı tahribat, geniş bir Kürt potansiyelinin ana diliyle düşünmesini, konuşup yazmasını, üretimde bulunmasını engellemiştir. Bu toplumsal yara, sadece Kürtlerin değil, birçok ezilen, sömürge ülke halkının da bir sorunu olagelmiştir. Peki, bu durum karşısında tek "suç"u Kürtçe bilmemek olan ve rengiyle, ruhuyla, işlenişiyle, malzemesiyle Kürdistan kokan şiirleri üretenleri Türkçe yazan Türk şairlerde aynı kefeye koymak mümkün müdür? Yani bir Ahmed Arif ile Nazım Hikmet, ya da Kemal Burkay, Yılmaz Odabaşı gibi Kürt şairler ile Sabahattin Ali, Enver Gökçe, Can Yücel, salt aynı dille yazıyorlar diye; ülkesel boyutu gözardı etmek ne oranda "bilimsel"dir. Kürt şairlerin ürünlerine bütünlüklü bir şekilde yaklaşıldığında, bunların ayrı bir ülkeyi, ayrı bir kültürü haykırdıkları görülebilir. Nasıl ki, Diyarbakır'ın karpuzu, Malatya'nın kayısısı diğer karpuzlardan, kaysılardan farklı ise; Türkçe yazan Kürt şairleri de soludukları hava, yandıkları güneş, içtikleri acılarla ayrı bir ülkenin topraklarında yetişen birer çiçek gibidirler.

İşte, bu gerçeklik ve Kürtlerin tarihsel süreç boyunca yaşayageldikleri ülkelerinin varlığı bizlerin, sorunu "Kürdistan şiiri" boyutunda ele almamıza hem nesnel zemin yaratıyor hem de daha gerçekçi bir tanımlamayı ifade ediyor. Yani Kürdistan şiiri nitelendirmesi daha gerçekçi ve daha kapsayıcıdır.

Y.Odabaşı, kendisini "Türkiye şiiri" içinde tanımlarken, Evrensel Kültür dergisindeki sözkonusu yazısında şöyle diyor: "Ne Türkiye tamamen Türklerden oluşan bir coğrafya ve ne de Türkçe tamamen Türkçe sözcüklerden oluşan bir dildir. Öncelikle kabul etmemiz gereken bu ülkede değişik kültürlerden, etnik azınlıklardan ve uluslardan milyonlarca insanın yaşadığıdır."

Y.odabaşı'nın, en azından yazıda dile getirilen boyutuyla kastetmek istediği ne olursa olsun -sorunu "tek ülke" boyutunda ele alışının, ciddi bir siyasal tesbit yanlışlığını ifade ettiğini dile getirmişti. Eğer ille de bir ülke aranıyorsa-Türkçe yazan Kürt şairleri için, o da Kürdistan olmalıdır; öyledir de. Türkiye ayrı bir ülkeyi tanımlıyor.

Kürdistan da sadece Kürtlerden oluşmuyor. Kürt'ü Arab'ı, Asuri'si, Türkmen'i, Ermeni'si milyonlarca insanın yaşadığı bir coğrafyadır. Türkçe, Arapça, Farsça yazan Kürtleri de, bu topraklarda yaşayan diğer halkların ürettikleri değerleri de Kürdistan Edebiyatı içinde

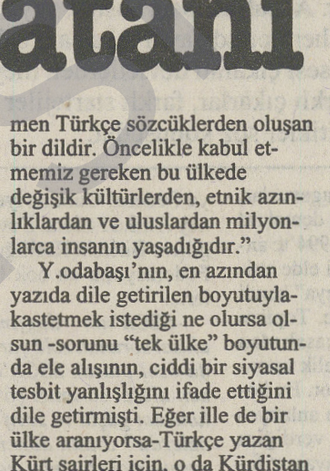

Behçet Aysan

değerlendirmek lazım.

Kürdistan şiiri ya da Kürdistan edebiyatı Memed Uzun'un yakında piyasaya çıkacağı söylenen "Kürt Edebiyatı Antolojisi" adlı kitabında dile getirdiği tüm değerleri, "Kürt edebiyatı" nitelendirmesinden daha tartışmasız bir şekilde kapsayan, ülkemiz edebiyatını varolan sömürge gerçekliği ve zenginliğiyle kucaklayan ülkesel-real bir tesbit olarak ifadelendirilebilir.

Roj'un kaleminden

Hraçya Koçar'ın dinmeyen 'özlem'i

Ahmet ÖNAL

Özlem, kimi zaman sevgilinin kollarında yaşamaya, ana kucağının sıcaklığına; kimi zaman evine, yurduna ulaşmaya ya da esaretten kurtulmaya karşı duyulur. İnsanın her an mutlaka özlemini çektiği bir şey vardır. Yani özlem insan yaşamının olmazsa olmaz bir parçası. Ama kimi büyük özlemler vardır, onlara erişilmezse yaşam anlamsızlaşır. İşte Kapriyelyan Hraçya Koçari'nin, "Özlem adlı kitabında işlenen de böyle bir özlem. Arakel Eloyan'ın yaşadığı memleket özlemi!..

1915 Ermeni soykırımı, yalnız 1.5 milyon insanın katledilmesiyle bitmedi. Ermenilere yaşatılan göç, Urartu'dan çağımıza taşınan medeniyete karşı işlenen suç, insanları katletme kadar acı ve yürek parçalayıcı oldu. Batıdan doğuya can havliyle kaçabilenler, öldürülmekten kurtuldu. Sonrası ise kelimelerin tanımlamaya yetmediği, rakamların yetersiz kaldığı büyük özlem! Arakel Eloyan'ın doğduğu topraklara, her nefes alışında yüreğini hançerleyen Ararat ve Pertog'a duyduğu büyük özlem. Kovulduğu topraklar Eloyan'a aslında yakın, Aras'ın hemencik öte yakası, ama erişilmez kadar da uzak; çünkü yasak.

Doğup büyüdüğü topraklara yakıcı özlem duymanın bile hoş karşılanmadığı bir ortamda, Arakel bir

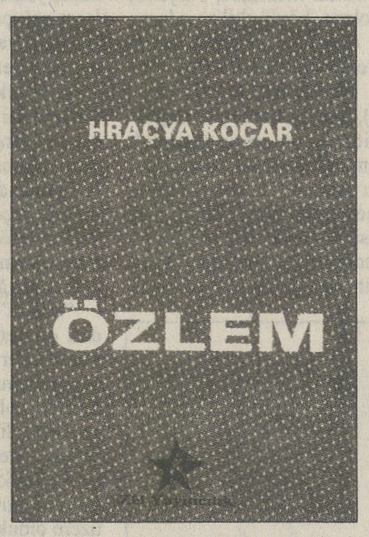

süre insanlardan uzak durmayı, içine kapanmayı yeğler. Ülkesinin parçalanmasını içine sindiremeyişi, onu bazen yine hoş karşılanmayan sitemlere iter. Kendini tutamaz ve mırıldanır: "Stalin yoldaş ne diye memleketimizi Türklere bıraktın?" diye söylenir.

Arakel'in bir oğlu köy komsomol, diğeri ise köy meclisi başkanıdır.

Memleketine duyduğu özlem ve Stalin'e yaptığı sitem yüzünden çok sıkıntılar çeken Arakel, oğullarının bile büyük tepkisini alır. İnsanlardan büyük tepki gören Arakel Eloyan tavuklarla, koyunlarla arkadaş olur.

Ancak bu uzun sürmedi, bir gecenin zifri karanlığında yaşlı bedenini Aras'ın soğuk sularına vurup Batı - Ermenistan'a geçti. Ararat'ın eteklerinde özgürlük ateşini yakan Bro Heskê Telli ve İhsan Nuri Paşa'lara konuk oldu. Ve kıyamet koptu; SB-Türkiye hükümetleri arasında müthiş bir diplomasi trafiği yaşandı. Arakel, "aman devletlerin arası açılıp bir savaş olmasın, yeniden savaşın tozu dumanı arasında kahredici özlemler duyulmasın" diyerek, pek sevdiği Ararat isyancılarını batıda bırakarak geri döner.

Oğulları, "ajan oğlu ajan" muamelesi görüp görevlerinden uzaklaştırılmıştır. Arakel de döner dönmez Ermenistan Devlet Siyasi İdare Başkanı'nın odasında sorguya alınır. İdamla yargılanmasından söz edilir. Arakel'in özleminin büyüklüğüne akıl erdirilmez. Kimi için, "onun bir tahtası eksik"tir. Arakel'in açıklaması ise çok basit: "Ben mektep medrese yüzü görmedim bir tek yüreğim var ki öğütten, sözden anlamaz. Özledim mi yoldan çıkar, çıktı mı da hududu, kanunu unutur."

Uzun sorgulardan sonra, kimseyle hiçbir şey konuşmaması şartıyla Arakel köyüne geri gönderildi. Arakel'in ağzını gerçekten de bıçak açmaz.

Koçar'ın Özlem'i, halkların birbirine kırdırılmasının trajedisini, bir Ermeni köylüsü şahsında yalın olarak gözler önüne seriyor. Sovyet bürokrasisine ince ve yerinde bir eleştiri var. Yurtseverliği "karşıdevrimci"lik sayabilen Arşo Dzameryan'a şu güzel yanıtı verir: "Ne diyeyim kurban, neden istemiyeyim ki Ermeni'yle Türk kardeş olsun, beraber yaşasın. Türk Ermeni'ye kıymasın. Ermeni de intikama kalkışmasın, nefret değil sevgi olsun. Alaşkert Ovası'nda, Muş'ta, Van Gölü'nün etrafında ve Bingöl dolaylarında sosyalizm kurulsun. Dünyaya sulh gelsin. Neden olmasın ki?.. Hoş oralar sosyalizm için kötü yerler mi?"

Hraçya Koçar, Özlem
Zêl Yayınları

Hraçya Koçar kimdir?

Gazeteci ve edebiyatçı Hraçya Koçar, 1910'da Batı-Ermenistan'ın Kumlubuca köyünde doğdu. 1915 Soykırımı'nda tüm ailesini yitirdi ve 1916'da Doğu Ermenistan'da Eçmiyazın'e sığındı. Yazarlık yaşamına "Avangard" ve "Sovyet Ermenistanı" gazetelerinde başladı. 1934'de "Riya Azadi" gazetesinde yazıişleri sorumlusu oldu. Aynı yıl "Oksen Vasbur'un Yolculuğu", 1941'de de öykülerini "Jamanagner" (Zamanlar) başlığ altında topluca yayınladı. 1941-45 dönemlerinde birçok gazetenin cephe muhabirliğini yaptı.1945'de Pravda'da "Generalin Kızkardeşi" öyküsünü, daha sonra II. Dünya Savaşı'nda Ermeni birliklerinin oynadığı rolü konu edinen "Büyük Evin Çocukları" romanını yayınladı. Savaş sonrasında "Sovyet Edebiyatı" ve "Vozni" (Kirpi) dergilerinde yazıişleri sorumluluğunu, 1946-51'de Ermenistan Yazarlar Birliği Sekreterliği görevini üstlendi. Koçar, 2 Mayıs 1965'te Erivan'da öldü.

Devlet-Ulus adlı kitabı önümüzdeki günlerde çıkacak olan Prof. Dr. M. Şehmus Güzel:

Devlet-uluslar çatırdıyor

Yazarımız Sait Çiya, Devlet-Ulus adlı kitabı önümüzdeki günlerde Alan Yayınları arasında çıkacak olan Prof. Dr. M. Şehmus Güzel ile bir söyleşi gerçekleştirdi. Prof. Dr. Güzel, Çiya'nın devlet, uluslar, devletsiz halklar ve buna bağlı konulara ilişkin sorularını yanıtladı.

Kürt hareketi güçlenince, Türk resmi görüşü "Kürtlere ulusal haklarını tanırsak, Arnavutlar, Boşnaklar, Lazlar ve onlarca etnik grup da haklarını isterler" diyerek, ulusal farklılıkların çokluğunu "sorunun çözümsüzlüğüne" kanıt gösteriyor. Türkiye diye adlandırılan coğrafyada etnik durum nedir? Bu durumun Kürt ulusal sorununa, genel olarak demokratikleşmeye etkisi ne olabilir? Böyle karmaşık bir soruna nasıl bir çözüm düşünülebilir? Sizce muhtemel gelişme hangi yöne doğru gidiyor?

- Hiçbir sorun kolay değildir. Yaşam ve günlüğümüz bile karmaşıktır. Zaten karmaşık olmasaydılar "sorun" diye anılmazlardı. O halde siyasi yöneticinin, birincil görevi hükümeti ve ülkeyi yönetmek için seçilmesinin, belirleyici nedeni "sorunları"çözmesidir. Çözemeyen "gider", yerine "yenisi" seçilir. Bu birinci nokta. Eğer kimi ülkelerde "değişim" kilitlenmişse, adı geçen ülke yönetiminde çok ciddi bir sorun vardır. O halde "sorun" bir Kürt "sorun" değildir. Bir yönetmek ya da yönetememek sorunudur. Bir yönetici takımını değiştirmek veya değiştirememek sorunudur. Şunu eklemek gerek: Yasal yollar kapatılırsa, kapatılmakta direnilirse, başka yollar bulunur. Bu konuda Türkiye'de ve/veya dünyada pek çok örnekler bulunuyor. Portekiz örneğini sunmak isterim: 1974'te Afrika'daki sömürgelerinde bağımsızlık mücadelelerine savaştan başka yanıt vermeyen Portekiz Krallığı'nı, diktatör Salazar ile birlikte silip-süpüren "Karanfilli askeri darbe", Cezayir'deki kanlı hesaplaşmasını bir türlü siyasi ve barışçı çözümle bitirmesini bilemeyen Fransa'da, 4. Cumhuriyet'in yine bir askeri darbeyle kapatıldığını da anımsayabiliriz. Türkiye, Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasçısı bir dizi devletten biridir. İşine geldiği zaman bundan övünç payı çıkartmaktan eksik kalmaz.

Ancak miras aldığı birçok alanda istenen, beklenen ve hatta ilk yöneticilerinin vaad ettiği çözümleri maalesef uygula(ya)madı. Türkiye Cumhuriyeti ve yöneticileri bugünkü sınırlar içinde bir dizi halkı kapsadığını herkesten çok iyi biliyordu. Bugün de biliyor. 1927'de gerçekleştirilen ilk resmi genel nüfus sayımı Türkiye isimli "vatanda" pek çok değişik dili konuşan bir "çokluğun" haritasıdır.

Halklar çokluğu bir vatanda, bir ülkede, bir devlet yönetimine de "zenginlik" kaynağı olabilir; oluyor da. Bunun örnekleri tarihte ve günümüzde yaşıyor. O halde Türkiye Cumhuriyeti'nin "sorun"u nerede? Bunu açıklayacak "anahtar sözcük" 'devlet-ulus'tur. İmparatorluklardan, krallıklardan "modern devlet"e geçenlerin bir kısmı devlet-ulus modelini tercih etti. (Türkiye'de yanlış olarak ulus-devlet yazıldığını biliyorum. Ancak bunun yanlışlığını daha önce *Toplumsal Dayanışma*'daki bir yazımda belirttim. *Devlet-Ulus* isimli kitabımın girişini bunun açıklamasına ayırdım. Burada yinelemek istemem. Ancak bu kadarını belirtmeliyim: Henüz devlet yaratan "ulus" görülmedi)

Bu tür bir modeli benimseyen devletin en büyük sorunu "ulusunu" yaratmak. Buyurun kararı siz verin: 1927'de on kadar ayrı ana dilli halklar çokluğundan nasıl "tek dil, tek ideal, tek kültür... sahibi Türk ulusunu" yaratacaksınız? Dönemin yöneticileri zorla asimilasyon politikasıyla bunu "halledebileceklerini"sandılar. Bugün varılan nokta bu hesabın yanlışlığının resmi ve gayri resmi tutanağıdır.

Devlet-ulus, "ulusunu"yaratmak ister. Bu amaçla ve başka amaçlarla son derece "merkezi"dir. "Ulusçuluk" bir tür "çimento" rolü oynasın diye "davet edilir."

Peki o halde "ulus " nedir? Değişik halklardan insanları "seçilen" ulus adı altında eritmeye, "birleştirmeye" yarayan bu "kavram" sadece bir 'kavram'dır ve asla 'gerçekliği yoktur.' İlk teorik yaratıcılarını 1790'larda Fransa'da buluyoruz. 1789 Burjuva devrimini gerçekleştiren genç burjuva devrimcileri Fransa'da yaşayan bütün insanları, burjuva, aristokrat, köylü, kilise adamı, işçi, esnaf ve aklınıza gelen herkesi, 'kadınlar hariç' (Bu ayrı bir konu, başlı başına...),"eşitlik-kardeşlik-özgürlük"içinde bir araya getirmek ve onlara 'Fransız vatandaşı' adını takmak istediler. Böyle bir şey gerçekleş(e)medi. Ne Fransa'da ne de aynı modeli ithal eden taklitçilerinde: "Eşit, özgür ve kardeşçe" yaşayan kardeşler topluluğu maalesef yaratılamadı. Ama "ulus"kavramı yaşadı. Ve ona 'sol bile' sahip çıktı. Bana kalırsa "ulus" kavramının bu denli yaşamasına 'sol' çok yardımcı oldu. Oysa daha yüzyıl başında ve daha önce de "ustalar" "birleşik/homojen bir kimlik olarak "ulus" yoktur" dediler. Dahası her "ulus" içindeki "değişik sınıfların farklı ve çelişik çıkarları ile hakları vardır" belirlemesi yapıldı. Ama sağ "kötü milliyetçilik" yaparak ulus kavramına "ırk/soy-sop ve kan bağı" gibi ölçülmesi tamamen keyfiyete kalmış tehlikeli ve kuşkulu indirgemeci, dolayısıyla dışlamacı unsurlar katarak sahip çıktı. Sol "iyi tür milliyetçilikle" ulus kavramına marksizan unsurlar yükleyerek "günahlarından arındırmak" istedi. Günümüzde Türkiye'de devlet-ulus yerine ulus-devlet denmesinin bir nedeni açık çeviri hatasıyla bir diğeri de tartışmasız bu"temize çıkarma"kaygısıyladır.

Ulus kavramını sevmiyorum, onun yerine halk kavramının kullanılmasını tercih ediyorum. Bunun nedenlerini adı geçen kitabımda açıklıyorum. Burada şunu da belirteyim: Kurtuluş hareketine atılmış halkları ve temsilcilerini kırmamak için (ben de onları asla "temize çıkarmaya" çalışmadan) siyasi örgütlenme yeteneğini gösteren, kültürel kimliğini ve siyasi haklarını kazanmak için mücadele eden her halkın, isterse kendisine "ulus" tanımını/adını yakıştırmasını eleştirmek de istemiyorum.

Ulus (Nation) kavramının mucitleri Fransızlar bile artık onun gerçekliğine inanmadıkları için herkesi ille "Fransızlaştırmaktan" vazgeçmek üzereler. Korsikalılara "halk" adının önerilmesi bu açıdan irdelenebilir. Ancak Fransa'yı örnek alan, onu taklit edenler devlet-ulus inadından vazgeçmiyorlar. Siyasi ve barışçıl çözüme yanaşmayan devlet-ulusların pek çoğu, örneğin Türkiye, İran, Irak, Suriye, Mali, Senegal, Nijer gibileri, hem Fransa'yı örnek alanlardır hem de birbirlerini taklit edenler: Türkiye'yi örnek alan İran ve Irak gibi... Fransız etkisi bu devletleri kuran askeri ve sivil elitlerin adı geçen metropol/emperyalist ve sömürgeci ülkede öğretim görmeleri ve benzeri nedenlere bağlıdır.

"Güçlü" olduğunu iddia eden devletin, güçsüzlüğünün yüzüne her vuruluşta daha saldırganlaşması bugünkü gündemimizi oluşturuyor: Türkiye'de ve diğerlerinde "Böldürmeyiz" dediklerinde aslında artık tasdiklenmiş "güçsüzlüklerinin" ağırlığı altında ezilmek üzere oldukları anlaşılıyor.

-Peki bu konuda ne tür çözüm önerileri bulunuyor?

- Kimi Avrupa ülkelerinde "ulus-öteki-kimlik" arayışı yaşanıyor. **Post-national-identity** adı verilen gelişme Türkiye'ye bile yansıdı: "Anayasal yurtseverlik" kavramı ile. Sonra söyleyenler ağızlarına kırmızı biber/"isot" sürülmüş gibi söylediklerini bile hemen unutuverdiler.

Bu gelişme bile başlı başına artık "ulus" kavramının modasının geçtiğine işaret etmesi açısından önemli. Öte yandan yeni tür bir siyasi ve toplumsal anlaşma/sözleşme arayışı arzusunu dile getiriyor. Mutlaka yeni bir sözleşme gerekiyor; yöneten devletle yönetilen halklar ve sınıflar arasında. Ama bu kez mutlaka 'bütün tarafların' tartışmalara katılması ve onayı da şarttır. Yoksa yeni çatışmaların gündeme girmesi kaçınılmaz.

Öte yandan Avrupa'daki devlet-ulus tipini benimsemiş devlet yapıları, siyasi yapılar 1970'lerin başından bu yana artık merkeziyetçiliği terkediyorlar, terkettiler... Bu konunun en ilginç örnekleri İtalya ve Fransa'dır. "Bölge" yönetimini benimsediler. Kitapta ayrıntılı biçimde anlatıyorum.

Dahası model eksik değil; hem tarihi açıdan hem de günümüzde başka tür devlet yapısı konusunda örneklere sahiptir. Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde "dinsel ve daha sonra "etnik" kümeler için uygulanan "millet sistemi" artık biliniyor. "Müslüman millet" içinde ise Kürtlere örneğin "Kürt hükümetleri" adlı yapılanma içinde büyük bir özerklik verildiğinde şu anda ve kesin anımsıyamıyorum; ancak yanılmıyorsam, ikinci savaş yıllarında veya hemen sonrasında Suriye ve Irak devlet yöneticilerinin Türkiye Cumhuriyeti'ne federasyon önerdiklerini okumuştum. Maalesef yazarınıve kitabının ismini anımsamıyorum. Dahası Suriye, Irak ve Mısır arasında, sonra Libya ve Mısır arasında daha başka tür "birlik"ler kurulduğunu da biliyoruz. Bunlar tarihi örnekler. Günümüzde de federasyon tartışılıyor. Türkiye'deki tartışmaları da basından izlediğim kadarıyla, federasyon denince iki ayrı ülke, iki ayrı devlet anlaşıldığı çıkarsanabilir. Oysa ille bu şart değil. Ses, söz, dil ve kültürlerin çokluğunu sağlamak için başka modeller de bulunabilir. Bilimadamı olarak, şunu şöyle yapmalısınız demek yakışmaz. Olanı anlatmak/göstermek yeter sanıyorum. Gerisi "akıllı/aklı olanlara" kalıyor. Son yıllarda Avrupa'da ve Afrika'daki birkaç örneği yeniden anımsatmakta yarar var: 1977'den itibaren İspanya Krallığı, "özerk topluluklar" biçimi altında federal bir yapı benimsedi. Bugün bu ülkede 17 "özerk bölge" bulunuyor. 21 Temmuz 1993'de Belçika Krallığı federal yapıya geçti. Üç bölgeli Çekoslavakya ikili federal bir yapı oluşturdu.

En son, ama eminim ki sonuncu değil, örnek olarak Gagavuz Türklerini anımsatmak istiyorum: Moldavya Cumhuriyeti sınırları içindeki Ortodoks Türkler, yani Gagavuzlar, Moldavya'nın sosyal demokrat hükümeti ile Aralık 1994'te anlaşarak özerkliklerini elde ettiler: "Büyük Gagavuzya" kendi yönetimini oluşturdu. Toplam 47 köy ve birkaç kasabadan oluşan 1.800 km karelik vatanda 140.000 kişi yaşıyor. Bu konuyu kitapta ayrıntılı anlatıyorum. Buraya kadar verdiğim örnekler kavgasız, savaşsız federal yapıya geçişlerdir. Bu arada Yugoslavya (Güney-Sırplar) örneğini de anımsatmakta yarar ar: Burjuva medyalar Bosna-Hersek'teki hesaplaşmaya öncelik verdiği için Yeni Yugoslavya'nın da federal bir devlet olduğunu unutmamak gerek. Öte yandan Slovanya, Hırvatistan ve Makedonya'nın kavgasız savaşsız eski Yugoslavya'dan ayrıldıklarını da belirtmeliyim.

Savaşın dayatması sonucu bağımsızlık kazanan bir halk örneği olarak Eritre'yi alabiliriz. Savaş 30 yıl sürdü. 50 bin insan öldürüldü, 10 bin kişi sakat kaldı. Ve 1991'de Eritre kazandı. Oysa bütün savaş boyunca "güçlü" olan hep Etiyopya idi. Eritreli bir gerillaya karşı 6 veya 7 Etiyopya askeri ve bir Eritre tankına karşı 6 Etiyopya tankına rağmen... İnanılmaz derecedeki mali yıkıma karşın Etiyopya, 1988'den itibaren işçi ve memurun birer aylık ücretini savaş giderlerine "katkı" için devlete ödemesini bile zorunlu kıldı. Neticede kazanan yoksul Eritre gerillaları/halkı oldu. 24 Nisan 1993'de halk oylaması ile bağımsızlık ve ayrı devlet kurma benimsendi. Afrika'nın 52, dünyanın 182. devleti olarak Eritre Birleşmiş Milletler'e kabul edildi. Bunun hayırlı başka bir sonucu da Etiyopya'da rejim ve hükümet değişikliğinden sonra yeni anayasa ile federal devlet yapısına geçilmesi... Etiyopya Demokratik Federal Cumhuriyeti 9 devletten oluşuyor. Ve daha önemlisi anayasada kendi kaderini tayin hakkı yanında, isteyen devletin halk oylaması sonucu çoğunluk sağlanması halinde "ayrılma hakkı" bile tanındı.

Federasyon tartışması için şunu da eklemek zorundayım: Devlet-ulus modeli tek devlet modeli değildir. Ve federal yapılı devlet sayısı tahminimizden fazladır: ABD, Kanada Konfederasyonu, Meksika Birleşik Devletleri, Brezilya Birleşik Devletleri, Nijerya Federal Devleti, Birmanya Birliği, Hindistan Birliği, Federal Almanya Cumhuriyeti, Avusturya Federal Cumhuriyeti, Güney Afrika Federal Devleti, İngiltere Birleşik Krallığı, Rusya Federasyonu en çok bilinenler....

-SSCB'nin dağılmasında ulusal sorunun rolü var mı? Ya da özel olarak SSCB'de izlenen ulusal sorunun çözüm yolununun güçlü ve zayıf yanları nelerdir? Stalin dönemindeki uygulamaları, bazı halkların toplu olarak sürgüne (mecburi iskana) gönderilmelerini nasıl açıklayabiliriz?

-Şu kesin: 1970'li yılların başından bu yana bütün devletuluslar yeniden ve çok ciddi biçimde sorgulanıyorlar. Bunun çok değişik nedenleri bulunuyor. En başta devlet-ulus tipi devletlerin artık kendi kendilerine tayin ettikleri hedeflere ulaşmaları için bile bu yapı yetersiz kalıyor. Avrupa'da devlet-ulusların bizzat devletlerce reforme/düzeltime tabi tutulmaları bunun bir göstergesidir. Aynı bağlamda federal yapılar içindeki kimi halklar ve devletler de bağımsızlık için mücadele veriyorlar. İspanya'da Basklar, Galiçyalılar ve Katalonlar, Belçika'da Flamanlar, Kanada Konfederasyonu'nda Quebecler, Hindistan'da, Birmanya'da değişik halklar... Örnekler bunlarla sınırlı değil elbette. Bu gelişmelerin SSCB gibi çok geniş bir coğrafyada, çok sayıda halkı, çok sayıda dili ve kültürü bir arada bulunduran federatif yapıda yankılanmaması imkansızdı. Öte yandan SSCB içindeki gelişmeler de tayin edici rol oynadılar. Ermenistan örneğindeki gibi sanayileşmenin yarattığı çevre sorunlarının doğurduğu korkuyla ortaya çıkan hareketlenmeler... Rusya'nın anayasal ve yasal kurallara karşın, şu veya bu biçimde tek dil biçiminde kendini zorla kabule yönlendirilmesi ve bir dizi başka sorun, özellikle Kafkasya devletlerinde bağımsızlıkçı oluşumlara yol açtı. Bu nedenler yanında bu ülkelerde öteden beri sosyalizm karşıtı ulusçuların bulunması, emperyalist devletlerin şu veya bu biçimde müdaheleleri, Kilise'nin karışımı ve daha bir dizi nedeni kitapta belirtiyorum. Ancak kimse kalkıp SSCB'nin dağılmasının nedeni federal yapıdır da diyemez. En anti-komünistleri bile böyle bir şey demediler. Dahası hepimiz biliyoruz ki, "çok akıllı" ve "müthiş bilim adamı ve kadınları" SSCB'nin "Müslüman devletlerce" parçalanacağını yazdılar "Çok ciddi ve çok bilimsel" kitaplarda. Hiç de öyle olmadı. "Parçalanma" isteği zengin kuzey devletlerinden geldi. Litvanya, Letonya gibi... Öte yandan SSCB'nin dağılmasına karşın Rusya Federasyonu devam ediyor. Yüz kadar özerk cumhuriyet, özerk bölge ve özerk il ile.... "Ayrılanlar" Bağımsız Devletler Topluluğu içinde işbirliklerini de sürdürüyorlar. Ve nihayet "müslüman devletler" beklenenin, ileri sürülen saçmalıkların aksine sosyalizme en çok bağlı kalanlar arasındalar.

"Mecburi iskan" konusuna gelince, kanunun ilgili her halkın tarihi içinde irdelenmesinin yerinde olacağına inanıyorum. Açıklamasını ancak o zaman objektif bir biçimde yapabiliriz. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Nazilerle kimlerin ne tür işbirliği yaptıkları da ortaya çıkar böylece. Bu aşamada şu da eklenebilir: Mecburi iskana gönderilenler bütün bir "halk" olmadı asla. Dahası gönderilenler daha sonra geri dönebildiler. Bugün özgürce isteklerini dile getirme olanağına sahipler.

Stalin "ulusal sorun" isimli çalışmasını 1913'de kaleme aldığında genç bir devrimciydi. Ve yapıtını kaleme almadan önce Balkanlar ile Avrupa konusunda çok ayrıntılı bilgi ve belgeler topladı. Bu konuda Troçki de kendisine yardım etti. 1913 baskısı bugün de işimize yarayacak bilgileri kapsıyor. SSCCB Anayasası'ndaki federal yapı ile ilgili hükümler ile uygulamaların olumlu yönleri mutlaka bilinmelidir derim. SSCCB örneğinden çıkarılacak derslerle daha iyisi yaratılabilir sanıyorum.

Devlet-ulusların çatırdadığı 1970'lerden günümüze halkların yanıtı değişik. Kimi federal yapı içinde komşu halklarla bir arada yaşamaktan yana, kimi "ayrılmaktan." Çekoslovakya örneği bu açıdan çok anlamlı. Birlikte yaşamaktan artık hazzetmedikleri sonucuna varınca dostça "boşandılar." Halkın isteği ne olursa olsun engellenemez. Ve yönetenler halkın isteklerine uygun çözümler önermezlerse, yaşama geçiremezlerse ayrılık kapıyı çalar...

-"Batı" olarak adlandırılan emperyalist ülkelerin Kürt sorunundaki tavırları nasıl değerlendirebilir? Kürtlere yönelik kimi çözümleri dillendirmeleri yalnızca emperyalistlik olarak mı görülmelidir? Türkiye Cumhuriyeti ile Batılı devletler arasındaki çelişki ve birlik sorunun çözümünde nasıl bir rol oynuyor?

-Batı bir bütün değildir. Emperyalizm bir olgu olarak var. Ancak emperyalistler veya emperyalizm her konuda aynı çıkarlara sahip, her alanda aynı sesi çıkaran devletlerden meydana gelmiyor. Farklı çıkarlar, farklı stratejiler ve taktikler söz konusudur.

ABD, Fransa, Almanya, İngiltere başı çekmekle birlikte Japonya, Kanada, Avusturalya, Yeni Zelanda gibi devletler de ihmal edilmemeli.

ABD, Kanada ve Meksika Birleşik Devletleri ile NAFTA'yı kurdu. Asya yönünü de ihmal etmedi. Çıkarlar, kıtalararası boyutlar kazanalı çok oluyor. Avrupa'da AB, Avrupa Parlamentosu Avrupa Konseyi, AGİK ve daha bir dizi devletlerarası (dikkatinizi çekmek isterim: Uluslararası demiyorum) kurumlar, örgütlenmeler ABD ve çevresinde oluşturulanlara, Japonya ve diğerlerine, Pasifik'teki yeni güçlere yanıt aramayı da amaçlıyorlar.

İşte bu çeşitlilik, karmaşık çıkar çatışmalarını perdelememeli. Ancak ne 18. veya 19. ne de 20. yüzyılın başlarındayız. Artık savaş yapmadan çıkarlarını dengelemek istiyor 'devler'. Bu çerçeve içinde ulusal mücadele veren hareketlere yönelik tavırlar bu çıkarlardan kurtulmuş gibi gösterilmeye çalışılsa bile öyle değildir. Öyle olmadığını biliyorum. Tarih bunu gösteriyor.

Öte yandan her devlet içinde cumhurbaşkanı, başbakan, hükümet değişiklikleri kimi tavır farklılıkları doğurabilir. Fransa'da Chirac'ın cumhurbaşkanı seçilmesinin "Avrupa dünyası" için anlamı farklıdır. Chrirac ve başbakanı Juppe; Almanya, ABD ve diğerleriyle Fransa için ve Fransa adına rekabeti kızıştırmak üzereler.

Başka bir açıdan bakılınca bu devletlerin yönettiği ülkelerde muhalefet partileri, sendikalar, dernekler, güçlü bir medya, aydınlar, duyarlı bir kamuoyu bulunuyor. İktidar etkileyici olanaklara sahip. Bunlar şu veya bu konuda devlet politikasına müdahale etmeyi görev biliyorlar. Bosna için Fransa'da kimi aydının seçimlerde özel bir "Bosna için" listesi girişimi, sözde bile kalsa, kamuoyunu ve basını harekete geçirmesi açısından anılabilir. Benzer birçok örnek daha var. Körfez krizi sırasında savaş karşıtı gösteriler, Irak'ı terk etmek zorunda kalan Kürtlerin televizyonlarla bütün dünyaya yansıtılması sonucu Kürtlere yönelik sempati de. İşte bu ve benzeri durumlarda Batı devletlerinin biri ve birkaçı acımasız ve tek yönlü-devlet çıkarı içerikli politikalarına görünüşte bile kalsa, farklı bir biçim verebilirler.

Bugün Türkiye, Ortadoğu ve hatta Kürtlerin varlığı sonucu Avrupa'da, konunun aldığı boyutlar gözönünde getirilirse 'devlerin' bu konuda umursamaz kalmaları beklenemez. O halde ne yapıyorlar? ABD yöneticileri ve Amerikalılar için federal bir yapının sorun çıkacağını iddia edemeyiz. Aynı şey Almanya ve İngiltere için de söylenebilir. Elbette bunu en yetkili ağızların yüksek sesle belirtmelerini beklememek gerek. En azından bugünkü aşamada. O zaman ne kalıyor geriye? "Ateşte iki hatta üç (aslında ne kadar varsa) maşa bulundurma" politikası. Bunun nedeni "ne olur ne olmazdır"la açıklanabilir. Öte yandan bütün tarih boyunca aynı şey görüldü. Osmanlı dönemini ele alalım; hem güya muhalif "Yeni Osmanlılar" ve sonra "Genç Türkler" misafir edildi, hem de padişahlıkla ve devletiyle ilişkiler. Ve Genç Türkler iş başına gelince, kestanelerini ateşten bu maşayla çıkarmaya çalıştılar. İşte bu ve benzeri birçok deneyim 'devlerin' bu tür boyutlardaki bir mücadelede taraf olmalarını, menfaatleri icabı, zorunlu kılar. Hem benim size, bu mücadelenin, dünyanın en verimli ve geleceği en parlak, geçmişte olduğu gibi, Mezopotamya'da, kimin yönetimi ele alacağına yönelik olduğunu hatırlatmama gerek var mı? Mezopotamya, 'petrol ve suyu' ile dikkatleri çeken bir bölge. Enerji gelecekte günümüzdekinden daha çok önem kazanmaya aday. O zaman petrolü ve suyu denetim altına almaya aday her türlü hareketle, hele bu hareket bugünkü boyutları almışsa, ilgilenmek zorunludur. Ve bu ilgi çıkarlarla ilişkilidir. Çıkarlar ise herkesle, her tarafla "iyi olmayı" şart koşar. Bu çok eski bir insanlık kuralıdır. "Böldürmeyiz" diyenler aslında "Petrolü ve suyu vermeyiz" demek istiyorlar. Hele bir haritaya bakalım; susuz ve petrolsüz bir Türkiye'nin yaşama şansı ne kadardır? Bu ve daha birçok etken barışçıl çözümü dayatıyor, Ar-

Bosna'da vahşet bitmiyor. Prof. Dr. Güzel, "Yugoslavya örneğini de anımsatmakta yarar var: Burjuva medyalar Bosna-Hersek'teki hesaplaşmaya öncelik verdiği için Yeni Yugoslavya'nın da federal bir devlet olduğunu unutmamak gerek. Öte yandan Slovanya, Hırvatistan ve Makedonya'nın kavgasız savaşsız eski Yugoslavya'dan ayrıldıklarına" dikkat çekiyor.

Etiyopyalılar, hala Eritre işgalinin yükünü çekiyor. Etiyopya, 1988'den itibaren işçi ve memurun birer aylık ücretini savaş giderlerine ödedi.

> Batı bir bütün değildir. Emperyalizm bir olgu olarak var. Ancak emperyalistler veya emperyalizm her konuda aynı çıkarlara sahip, her alanda aynı sesi çıkaran devletlerden meydana gelmiyor. Farklı çıkarlar, farklı startejiler ve taktikler söz konusudur.

> Avrupa'daki devlet-ulus tipini benimsemiş devlet yapıları, siyasi yapılar 1970'lerin başından bu yana artık merkeziyetçiliği terk ediyorlar, terkettiler... Bu konunun en ilginç örnekleri İtalya ve Fransa'dır. "Bölge" yönetimini benimsediler. Kitapta ayrıntılı biçimde anlatıyorum.

Roj

İğrençlik kol geziyor

Başlarafı 1'de

Biraz da kesilen insan kulağı yediğinizi hissetmeyecek misiniz sessiz kaldıkça?.. Çocuklarınıza ne söyleyeceksiniz, çocuklarınıza; yine 'Devlet, halkın mutluluğu için uğraşıyor' diyebilecek misiniz ve bu yalanları söylemeye devam ettikçe kulaklarınızı bir insan kulağını kesen kasatura hışırtısı tırmalamayacak mı?.. 'Ölüye saygı' düsturlarını her duyduğunuzda artık bu resim bir şamar gibi inmeyecek mi suratınıza?..

Ve 'Zulmün artsın!' halk deyişinin anlamı üzerine artık düşünmeyecek misiniz?..

***

Ya siz, 'Güvenlik güçleri'nin sorumluları; siz, onların propagandisti medya bitmişleri; siz, 'Kahraman ve asil ordu' edebiyatçıları... siz ne diyebileceksiniz?..

Gerek sessiz kaldığınızda, gerekse onca yıldır yaptığınız gibi kıvırtmaya kalktığınızda, inanın, bu resmin her bir milimi dile gelebilir ve seslenebilir size: "Aman tanrım, ne kadar iğrençsiniz!.."

***

Sadece bu resim mi?..

Roj'un Haber Merkezi'nden İlkay Örnek'in tanık olduktan onra anlattığı bir olayı ve olay sonrasında edindiği kimi bilgileri aktarmak istiyorum:

"Bir çay bahçesinde oturuyordum. 'Ne işiniz var burda? insanlar ölüyor! Cesetleri parçalanıyor! Kalkın, oturmayın! Oturmayın!' diye bağırdı yan masalardan biri... Çay bahçesinde oturan insanlar, önce birbirlerine, sonra yeniden bağırıp duran genç adama baktılar. Bazıları, 'Deli mi ne?' diyerek çaylarını yudumlamaya devam ederken, bazılarının boğazına düğümlendi çay... Onu tanıyanlar da vardı orada. İki yıl önceki halini ve şimdi neden böyle bağırıp çağırdığını biliyorlardı. Ve bilenler, şaşkın şaşkın bakanlara anlatmaya başladılar.

30 yaşlarında genç bir doktordu; yani eskiden doktormuş. Artık doktorluk yapamıyordu. Askerden yeni gelmişti. Kendi gelmiş ama aklı gelememiş, orda kalmıştı. Askerliğini OHAL bölgesinde bir ilde yapan bu genç doktor, OHAL'de, çok hareketli bir askeri hastanede çalışıyormuş. Çatışmaları duyuyormuş ama hiç gitmemiş. Sadece gelenleri görmüş. Ölmüş, yaralanmış gencecik askerleri görmüş. Asker olmayanlar da geliyormuş bazen hastaneye. Bunlar kıyafetleri farklı, iri cüsseli, sakallı bıyıklı tiplermiş.

Gene bir gün hastanenin en koşuşturmalı saatlerinde bu farklı kılıklılardan birini; yani bir özel tim mensubunu getirmişler. Kalçasından yaralı... Hemen sedyeye alınmış, ameliyathaneye götürülmüş. Genç doktoru koşturmuşlar, 'Kurşunu çıkar' demişler. Kurşunu çıkarmaları için geleni yüzükoyun çevirmeleri gerekiyormuş. Çevirmişler ve... Ve gelenin belinde asılı olan bir kese düşmüş yere; hemen sedyenin altına. Doktor eğilmiş almak için. Ve gördüğü manzara karşısında sessiz bir çığlık atmış: Kesenin içinden en az yarım düzine kulak saçılmıştı yere. Yarım düzine kulak... Yarım düzine...

Gördüğü bu manzaradan sonra uzun süre tedavi gören genç doktorun sonunda bitmiş askerliği ve dönmüş yurduna.

Şimdi, genç insanların oturup sohbet ettiği çay bahçelerini dolaşıyor ve 'Ne işiniz var burda? insanlar ölüyor! Cesetleri parçalanıyor! Kalkın, oturmayın! Oturmayın!' diyor..."

***

Evet, iğrençlik sadece bu resimde değil; iğrençlik kol geziyor dört bir yanda ve bir dizi kurumun yanısıra, anlı-şanlı medyayı da çok kolay sarmalıyor...

Yukarda değinmiştim: Kulak kesme haberleri daha önce de duyuldu. En somutu, 1995 Nisan başlarında Alman Frankfurter Rundschau gazetesindeydi. Dieter Balle imzalı bir haberde Kürt coğrafyasındaki gelişmeler anlatılıyor ve bu arada muhabirin Dersim izlenimleri sunuluyordu. Balle, 'Tunceli hastanesinde o sıralar 11 PKK gerillasının cesedinin bulunduğunu, hastaneden bir kişinin kendisinin kulağına eğilerek, morgdaki cesetlerin kulaklarının kesilmiş olduğunu söylediğini' yazdı. Balle, araştırmaları sonucunda, her PKK gerillasının kesik bir çift kulağı karşılığında 50 milyon TL para verildiğini belirtiyordu.

Bu haber 'içerde' sadece Hürriyet gazetesinde yer aldı. Ama nasıl?.. Bu haberle ilgili olarak, kibrit kutusu büyüklüğündeki bir yerde, "Alman basınının son rezilliği" başlığını attı Hürriyet, 11 Nisan 1995 tarihli nüshasında. Evet, Hürriyet'e göre, olay değil ama, olayı duyuran bu haber bir "Rezillik"ti...

Hürriyet'te bu haber çıkınca küçük bir araştırma yapmak istedim; Hürriyet'e 'Niçin Frankfurter Rundschau'nun haberine inanmadığını' sormak istedim. Hürriyet'teki minik protesto haberinin mahreci 'Frankfurt'tu; o kadar; isim yok... Haber merkezini aradım; konuyu duyan, isim vermemeye çalışıyordu. Ve en son, telefondaki bir isimsiz 'Yetkili' "Canım olur mu öyle kulak kesme falan; yalandır tabii!" diyordu... "PKK propagandası" diyen de vardı...

Şimdi yeni soruların tam yeridir: Bir yanda bu resim, bir yanda Hürriyet'teki haberin küpürü... Yüzü kızarır mı acaba Hürriyet'in?.. Ortada bir rezillik olduğu doğru: Alman basınının mı, Hürriyet'in mi son rezilliğidir söz konusu olan?..

Hürriyet'in yurtdışı yazışleri müdürü Ertuğ Karakullukçu'dan yanıt bekleme hakkımız var: "Rezillik" üzerine lütfen birazcık açıklama!..

Basın Konseyi'nden girişim talep etme hakkımız var: Bu resim orta yerdeyken, bir gazete nasıl hala "Rezillik" diyebilir bu olayın haberine ve nasıl düzeltmez haberini?..

Ve asıl, tüm gazete okuyucularına sorumuz var: Tabakçanak ve çarşafa sarılmış inkarlarla yalanlara, daha ne kadar prim verebilirsiniz?..

***

Asıl diyeceğimiz şudur: Halka karşı savaşın iğrençliği dört yanda kol gezmektedir; asker kelle avcısı, kulak kesicisi... Medya üç maymun... 'Yüce' denilen kurumlar onay imzacıları... 'Vazgeçilmez unsurlar' denen partiler cazibesini çoktan yitirmiş birer biblo...

Ve orta yerde tüm insanlığın onurunun kesildiğini gösteren bir kulak kesme fotoğrafı...

İğrençlik kol geziyor ve insanlıktan başka geçerli müracaat adresi görünmüyor. Yani yükseltilerden, yani sokaklardan, yani meydanlardan başka...

Alman basınının son rezilliği

FRANKFURT- Frankfurter Rundschau Gazetesi'nde yayınlanan **"Her kulak için ödül"** başlıklı bir haberde, Türk askerlerinin öldürdükleri her **PKK**'lının kulaklarını kestikleri ve bir çift kesik kulak için 50 milyon lira ödül aldıkları ileri sürüldü. **Dieter Balle** imzasıyla yayınlanan haberde Tunceli Hastanesi morgunda ölü 11 **PKK**'lının cesedinin bulunduğu iddia edildi. **Dieter Balle**, birisinin kulağına, **"Hastane morgundaki tüm cesetlerin kulakları kesik"** şeklinde fısıldadığını belirtti.

11 Nisan 1995 tarihli Hürriyet, Frankfurter Rundschau'nun 'kulak kesme' haberi için 'rezillik' suçlamasını yapmıştı!

Özel Tim'in ipi Genelkurmay'da

Başlarafı 1'de

Kontrgerilla olarak nitelenen örgütün bugünkü adı, Özel Kuvvetler Komutanlığı. Genelkurmay Harekat Daire Başkanlığı'na bağlı olan bu mekanizmanın yazılı görevi, "İşgal altındaki ülkede gayrinizami savaş yürütmek."

Özel Kuvvetler Komutanlığı'nın (ÖKK) bilinen yakın geçmişi, 1952 Eylül'üne dayanıyor. Türkiye'nin NATO'ya girmesinden hemen sonra, Milli Güvenlik Kurulu'nun önceli olan Milli Müdafaa Yüksek Kurulu'nun 'Tavsiyesi' ile, 'Seferberlik Tetkik Kurulu' oluşturuldu. Kontrgerillanın o zaman konulan bu adı, Talat Turhan'ın sözleriyle, "İşlevi ile ismi arasındaki uyumsuzluk görülmüş olmalı ki" 'Özel Harp Dairesi' şeklinde değiştirildi.

22 Ekim 1992 tarihinde Genelkurmay'da basına bir 'Tanıtım toplantısı' düzenlendi. Toplantıda Genelkurmay adına Özel Kuvvetler Komutanı Tümgeneral Kemal Yılmaz, Özel Harp Dairesi'nin adının değiştiğini de açıklıyordu.

Tahmin edileceği gibi, ÖKK komutanı, "Türk Silahlı Kuvvetleri'nin literatüründe kontrgerilla sözcüğünün olmadığını" anlatmaya çalışıyordu; böyle bir mekanizmanın bulunmadığını değil, böyle bir sözcüğün kullanılmadığını söylüyordu...

Basın toplantısı öncesinde bir gösteri sunuldu: ÖKK'ya bağlı Özel Tim'ler, tatbikat göserisi yaptılar. Bu özel timler, komando birliklerinden seçilmişlerdi; asker oldukları söyleniyordu. Fakat, bugün polis teşkilatına bağlı olduğu söylenen Özel Tim'lere, isim haricinde de öylesine benziyorlardı ki, o basın toplantısını hatırlayanlar, bugün, "Özel Tim'lerin tümü ÖKK'ya bağlı olmasın?" kuşkusunu dile getirmeye başlıyorlar.

Yollar orduya çıkıyor

Sözkonusu kuşkuyu arttıran iki temel gerçek bulunuyor. İlki, ordunun, özel tim gibi etkin bir silahlı gücü, başka emir komuta odaklarına bırakmayacağı yargısı. Bu görüşe göre, ordu, Kürt coğrafyasında devletin yürüttüğü savaşta kendisinin dışında önemli inisiyatiflerin bulunmasını istemiyor. Bunun önemli göstergelerinden biri, ordu dışında; seçme komandolar, özel tim mensupları, seçme korucular ve seçme itirafçılardan oluşacak özel bir birlik kurmak isteyen Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis ile projenin önemli isimlerinden Ahmet Cem Ersever'in başına gelenler.

Savaş tekelinin ve etkin silahlı güçlere emir komutanın, kendi hiyerarşisi dışında gelişmesine izin vermeyen Genelkurmay'ın, yine seçme komandolardan yetiştirilen ve geniş inisiyatif sahibi olan Özel Tim'in de fiilen kendisine bağlı olmasını isteyeceği ifade ediliyor.

Bugün 'Rambo' denilen ve Emniyet'e bağlı olduğu söylenen özel tim mensupları, askerliğini komando olarak yapmış olanlar arasından seçiliyor. Aslında sadece devşirilen alan bile, bu güç ile ordu ilişkisi konusunda yeterince ipucu veriyor. Fakat, en bariz açıklık, ÖKK'nın yapısının incelemesinde bulunuyor. ÖKK'nın anayasası olarak nitelenen ve ABD ordusunun aynı simgeli talimnamesinden aynen tercüme edilen 'ST 31-15 Gayrinizami Kuvvetlere Karşı Harekat Talimnamesi'nde, açıkça üç gizli ve yarı gizli silahlı güçten bahediliyor: Özel Komando Birlikleri, bunlar dışındaki Özel Tim'ler ve gizli sivillerden oluşmuş güçler. Emniyet'e bağlı olduğu söylenen Özel Tim'lerin, ikinci bölüme tam uydukları görülüyor.

MHP-ÖT ilişkisi mi, MHP-ÖKK ilişkisi mi?

Kürt coğrafyasında bozkurt resimli yüzükler ile dövmeler taşıyan ve MHP sloganları atan Özel Tim'lerin MHP'ye bağlı oldukları iddiası, ÖKK'nın, bir başka deyişle kontrgerilla'nın yapısı incelendiğinde, oldukça yüzeysel bir iddia olarak görünüyor. Özel Tim mensuplarının MHP'li oldukları için böyle davrandıkları görüşü yerine, böyle yetiştirildikleri için MHP'li olduklarını söylemek, daha gerçekçi gözüküyor. Çünkü seçim, "En milliyetçiler"den yapılıyor ki, bu da MHP ideolojisinin tercihi demek. Bir başka deyişle, Özel Tim'i MHP'nin ele geçirmesinden değil; devletin MHP'lileşmesinden söz etmek gerekiyor.

Öte yandan, Talat Turhan'ın araştırmaları, konuyu daha anlaşılır kılıyor. Turhan'ın belgelendirdiği araştırmalarına göre, ABD ordusunun FM 31-16 simgeli talimnamesinden alınarak, Türk ordusunun ST 31-15 talimnamesine katılan "Kuruluş şeması"nda, kontrgerillanın gerçekleştirebileceği sivil örgütlenme şöyle belirleniyor:

1- Yerel polis müdürü,
2- Okul idaresi ve müdürleri,
3- Önde gelen din temsilcileri,
4- Yargıçlar ve diğer hukuk temsilcileri,
5- Sendika lideri veya liderleri,
6- Etkili basın-yayın organlarının yayımcıları,
7- Büyük iş ve ticaret kuruluşlarının temsilcileri,
8- Diğer etkili kişiler.

Bunların seçiminde, şiddetli bir anti-komünizmin ve gündemdeki ayaklanmaya ilişkin şiddetli bir düşmanlığın temel koşul olduğu, sık sık belirtiliyor. Birçok muhalif çevre, MHP etkinliğini burada aramak gerektiğini ifade ediyor. Buna göre, birincisi, MHP zaten parti olarak bu mekanizmanın asli üyesi durumunda. Bu organik ilişkinin ise, mekanizmanın silahlı güçleriyle ve bu arada özel timle yakınlaşma getirmesi, bir sebeb değil, bir sonuç olabiliyor. (Bu arada, kontrgerilla iddialarına Türkeş'in yanıt vermesinin mantığı da anlaşılabiliyor.) İkincisi, mekanizmanın 'Sivil' ayaklarının seçimindeki ideolojik tercih de zaten adı konmamış bir MHP'lilik anlamına geliyor.

Kontrgerilla'nın, yani ÖKK'nın, 'Sivil' ve silahlı örgütlenmesinin yaygınlaştırılması, devletin ve özelde Genelkurmay'ın bir çalışması. Bu çalışma yayıldıkça, MHP, kendi parti organlarının fazla bir çabası da olmadan, her alana dolaylı olarak yayılmış oluyor.

Bu arada ilginç bir notu, Talat Turhan kaydediyor. Turhan'ın 'Kontrgerilla Cumhuriyeti' isimli kitabında sunduğu belgeler, ÖKK'nın tüm bu faaliyetlerinin koordinasyonundan Cumhurbaşkanı'nın "Sorumlu" tutulduğunu gösteriyor...

Oyun içinde oyun

'Rambo tipi' Özel Tim'lerin niçin resmen ÖKK'ya veya Genelkurmay'a bağlanmadığı konusunda, ilginç görüşler dile getiriliyor. Bu durumu "Bilinçli bir oyun" olarak yorumlayan bir çok kimse var. Buna göre, Özel Tim'lerin Emniyet'e bağlıymış gibi gösteren bir hukuksal statüde bulunmaları, ÖKK'nın ileriyi düşünerek yürüttüğü bir taktikten ibaret. "Özel Tim, belki ilerde şimdikinden daha pervasız davranacak; belki birer 'Kara Yüzler çetesi' gibi çalışacak ve fakat sorumluluk orduda olmayacak. İçişleri ise, 'Bunların amirlerini dinlemediğinden' yakınarak, topu üzerinden atacak. Kimbilir, belki Emniyet, bunları göstermelik olarak 'Afaroz' bile edebilecek, fakat baştan beri yürüyen gizli komuta doğrultusunda, özel timler ÖKK talimnamesi çerçevesinde çalışmaya devam edecekler. Tıpkı Güney Amerika ülkelerindeki ölüm mangaları gibi..."

Devletin Bosna-Hersek, Çeçenistan ve Azerbaycan gibi yerlere bile -Emniyet kanalıyla değil, ordu kanalıylagönderdiği Özel Tim'lerle ilgili bu tür görüşler, bugünlerde oldukça yoğun.

Sosyalist Enternasyonal toplantısının ardından

Seracettin KIRICI

Güney Afrika'da yapılacak Sosyalist Enternasyonel toplantısına katılmak üzere, Genel Bakanımız Murat Bozlak Başkanlığında 7 Temmuz'da, Güney Afrika'ya hareket etmek üzere İstanbul'a gittik. Bilet vb. problemlerden ötürü, Atatürk Hava Limanı'ndan, 08.07.1995 günü, 16-17 saat süren yolculuğumuza nihayet adım atmıştık.

Güney Afrika'ya direkt uçak olmadığından, Zürih üzerinden gitmek zorunda kaldık. İsviçre sınırına girişte, Alp Dağları ve dağlardaki karın yalın güzellikleri kendini gösteriyordu. Dağlar, güzel dağlar... Her mazlum halkın ve Kürdün gönlünde yatan sığınma yerleri. Alpler'i izlerken, gözlerimde Botan canlandı. Alplerde insanlar kayak ve tatil yaparken, bizler, Botan'ın Sarplığı, koruculuğu içinde kendimize sığınaklar arıyoruz. Gün gelecek, bizler de dağlarımızda doyasıya kayaklar yapıp özgürce halaylar çekecek miyiz?

Dağların yapısı, duruşu, beni alıp farklı düşünceler götürdü. İsviçre'de bir saat mola verdikten sonra, Güney Afrika uçağına bindik. Uçakta, Genel Başkan, Sosyalist Enternasyonel'e üyelik başvurumuz için oluşturulacak lobi ve diğer girişimlere ilişkin düşüncelerini söyledi. Karşılıklı düşünce alışveriş ve genel sohbetlerle, ülkemizdeki insan hakların ihlallerini, demokrasi ve Kürt sorunu ile ilgili; Sosyalist Enternasyonal'e üye ülkelere aktarılacak düşüncelerimiz... Bütün bunlarla birlikte, partimizin barış, demokrasi ve insanlık için ödediği bedelleri, Sosyalist Enternasyonal üyelerine aktarmak, partimizin tanıtımını yapmak ve diplomatik girişimleri yoğunlaştırmak amacındaydık.

Gerçi Avrupalı; Türkiye'deki insan hakları ihlalleri, demokrasi ve Kürt sorunu konusunda bizim kadar bilgili. Zira günümüzde barış, demokrasi, insan hakları evrenselleşmiş durumda. Daha sonra, Güney Afrika yetkilileriyle yaptığımız görüşmelerde; sorunun, insan hakları, demokrasi boyutuyla evrenselleştiğini gördük.

Uçaktaki siyah, simsiyah derili insanlar beni geçmiş, geçmişimize götürdü. İçerideki yaşam biçimi, 80'li yıllar ve sonrası mücadele, kopuş, ölüm ve yeniden dirilişi, destansı yaşamı... Ve yine, hala 80 kuşağından, içeride yatan insanlarımızın yaşamı, açlık grevleri, ölüm oruçları... Belli konularda yoğunlaşıp uzmanlaşan insanların yaşamını düşünmeye başladım. Gazeteleri kapıp okuma, yastık altına koymalar, satranç oynama, kitap şiir yazma çalışmaları, haber yorumları, sevdalardan söz etmeler, dolu dolu sohbetler, voltaların tadına dayanılmaz güzellikleri... Dedim ya, insan dalıp dalıp gidiyor.

Beni, bu geçmişi irdelemeye götüren; siyah simsiyah kardeşlerimin verdikleri mücadeleler mi, yoksa zindanda abideleşen özgürlük sembolü, şimdiki devlet Başkanı Mandella'nın ülkesine gidişim mi. Sanırım ikinci faktör, çünkü, içerde insanları; umutlar, sevdalar, düşler ve inançlar dipdiri tutar. Beni de, dipdiri tutan, yukarıdaki faktörlerdi. Mandella'nın, uzun yıllar süren zindan yaşamı ve abideleşmesi, umutları taze tutuyor.

Sabah 6.30'da Juenesburg'a indiğimizde, bu kez sosyalist Enternasyonel toplantısının olacağı Cape Town kentine hareket etmek üzere, başka uçağa bindik.

Cape Town'da güvenlik güçlerinin eşliğinde "Cape Sun Centre"; Sosyalist Enternasyonel toplantısının yapılacağı otele yerleştik. Bir süre sonra bulunduğumuz oda, karargah haline geldi. Görüşmelerimizin ana konusu; demokratikleşme, insan hakları, Kürt sorunu, barış ve HADEP'in Sosyalist Enternasyonel'e üyeliğiydi. Sayılı günler ve saatlerimiz vardı. Kendimizi, gerçekliğimiz, temel sorunlar ilişkin çözüm önerilerimizi; göçü, faili meçhulleri, akan kanın durmasını, barış ve kardeşliği, partimize yönelik saldırıları... Herşeyi, ama her şeyi kısacık zaman dilimine sığdırmak, delegasyna anlatmak, büyük bir uğraşı gerektiriyordu.

Siracettin Kırıcı, Güney Afrika izlenimlerini yazdı.

Saatler süren görüşmelerden sonra, bir ara, Sosyalist Enternasyonal Başkanı Moury'den, Genel Başkanımıza bir görüşme önerisi geldi. Görüşmenin ana konusu, yukarıda değindiğim demokratikleşme süreci, CHP'nin tutumu, partimizin üyeliği ve bize yönelen saldırılardı.

Sosyalist Enternasyonel Başkanı, 96 Baharında yapılacak Sosyalist Enternasyonal Genel Kurulu'nda, Partimizin üyeliğinin karara bağlanacağını ve elinden gelen her türlü desteği vereceğini söyledi. Bununla birlikte, Ortadoğu Çalışma Grubu Kürt Çalışma Toplantılarına katılmamızı da önerdi.

Bundan sonraki Sosyalist Enternasyonel toplantılarına resmi düzeyde çağrılı olacağımızı ve bu süre içinde diplomasiyi yoğunlaştırmamız gerektiğini bize tavsiye ettiler.

Cape Town toplantısının ardından şunu farkettim. Avrupalılar; Türkiye'yi, Kürt sorununu, demokrasiyi, birçok insanımızdan iyi biliyorlar. Artık bizlerin de, bizi farkedenlerin yarattığı etkiyi farkedip, birlik olmamız gerekir. Ortak düşünceler ve projeler üretmeliyiz. Kuşkusuz çokseslilik, demokrasi, en çok geresinim duyduğum şeydir. Ancak çokseslilliği orta program, amaç ve projeler etrafında oluşturmalıyız.

Aksi gelişme, hepimizi tarih karşısında sorumluluk sahibi yapar. Altından kalkamayacağımız yükümlülüklere gireriz. Güney Afrika Cape Town Sun Centre Otelinde 10, 11, 12 tarihlerdeki Sosyalist Enternasyonal toplantısından sonra, Güney Afrika'nın ulusal, toplumsal, sosyal, siyasal gelişmelerini öğrenmek üzere ANC ve diğer parti ve önemli şahsiyetlerle görüşmelerimiz oldu. Uçakta ve Ülkedeyken Güney Afrika, ANC'ye bakış açımızla, bu görüşmeler sonrası gelişmelerde, düşüncelerimizde değişiklikler oldu.

Sosyalist Enternasyonal'in Cape Town toplantısı sonuçlandı

Güney Afrika'dan siyasi çözüm çağrısı

Haber Merkezi- Sosyalist Enternasyonal'in G. Afrika'nın başkenti Cape Town'daki toplantısına davetli olarak giden HADEP temsilcilerinin İngiliz, Alman, Danimarka, Avusturya, İsveç, Frasa İtalya temsilcileriyle yaptığı görüşmeler ve yoğun çabaları sonucunda, Sosyalist Enternasyonal'in, Kürt sorunu konusunda aşağıdaki kararları aldığı öğrenildi:

"a-Af Örgütü, İHD, AGİK ve Batı Avrupa Birliği'nin raporlarında dile getirilen ciddi boyutlardaki insan hakları ihlalleri ve hayata geçirilemeyn demokratikleşme paketinden endişe duyulmaktadır.

b-Endişe duyulan bir başka konu ise, Başbakan Tansu Çiller'in, Parlamentoda görüşülemsi gerekne anayasa değişikliklerini ertelemesidir.

c-Sosyalist Enternasyonal, Türk ordusunun, Irak'taki Birleşmiş Milletler tarafından korunan Kürt Bölgesini yeniden işgali birçok sivilin öldürülmesini ve Kürt söylerinin tahribini kınar.

d-Türkiye'nin Güneydoğusundaki, iç savaşı andıran durumdan endişe duyuyoruz. Ve Kürt sorununun askeri metodlarla çözülemeyeceğine inanıyoruz.

e-Kürt sorununun uluslararası boyutu olduğunu ve çözümün sadece Türkiye'yi değil, bütün ilgili ülkeleri ilgilendirdiğini kabul ederiz.

f-PKK'den ya da devletten gelen her türlü terörü ve zulmü redderiz.

l-Türkiye'deki demokratikleşme sürecinin hızlandırılmasına ilişkin uluslararası talepleri bilhassa anayasal reformların ve insan hakları konusundaki acil gelişmelerin, Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grubu tarafından Türkiye ve Avrupa Topluluğu arasındaki gümrük anlaşmasına bağlanması kararını destekleriz.

2-Türk hükümetinden, komşularının hükümranlık haklarına saygı duymasını acilen isteriz.

3-Tüm siyasi mahkumların -ki bunlara DEP'li milletvekilleri de dahil bir an önce serbest bırakılmasını istiyoruz.

4-Türk otoritelerine seslenerek, ülkedeki Kürt hakı ve onların, şiddeti reddeden temsilcileriyle yapıcı bir diyaloğa başlamalarını istiyoruz.

5-Tekrar belirtiriz ki, dengeli ve daha demokratik bir Türkiye, bölgenin ve Avrupa'nın gelecekteki gelişmesi için çok önemlidir. İnanıyoruz ki, Türkiye daha çok demokratikleştikçe, demokratik bir Avrupa'nı parçası olmaya daha çok yaklaşacaktır.

6-Türkiye'nin toprak bütünlüğünü destekler ve her türlü bölücülüğü reddederiz."

Genel olarak olumlu karşılandığı bildirilen bu kararlarla birlikte; HADEP delegasyonunun birebir ve genel görüşmelerinde Enternasyonal yetkililerinin, 96 baharında HADEP'in üyelik başvurusunu kesin olarak destekleyecekleri sözünü verdikleri de alınan haberler arasında.

Leyla Zana için bir kampanya da AGİT'ten

Dış Haberler Servisi- Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Parlamenterler Meclisi üyesi kadın parlamenterler, Kürt milletvekili Leyla Zana'nın serbest bırakılması amacıyla bir kampanya başlattı. ANAP Milletvekili Melike Hasefe'nin çırpınışları fayda etmezken, Kanada Milletvekili Andrew Telegni, bu kampanya çerçevesinde diğer Kürt parlamenterlerin de derhal serbest bırakılması için imza kampanyası başlattıklarını duyurdu. Kanada'nın Başkenti Ottowa'da sona eren 4. AGİT Parlamenterler Meclisi toplantıları çerçevesinde toplanan Kadın Komitesi, Kürt sorunu ve tutuklu Kürt parlamenterlerini görüştü. Toplantının başında söz alan Finlandiyalı Parlamenter Tuija Maaret Pykalainen, Leyla Zana'nın serbest bırakılması için bir çağrıda bulunarak, bu amaçla komisyon üyeleri olarak bir imza kampanyası başlattıklarını söyledi.

Bu çağrıdan sonra Kadın Parlamenterler Komitesi Başkanı Kanada Liberal Parti Milletvekili Patty Torsney, gündem maddesinin Leyla Zana'nın serbest bırakılması için yapılacak çağrı olduğunu söyledi. Kanadalı diğer milletvekili Andrew Telegni'yse Leyla Zana'nın yanı sıra diğer tutuklu 5 Kürt milletvekili için de ayrı bir çağrı ve imza kampanyası başlattığını açıkladı. Telegni, aynı kampanyayı tüm meslektaşları ve Kanada milletvekillerine de gönderdiğini söyledi.

Toplantıda bulunan Melike Hasefe'nin tüm önleme girişimlerine rağmen, çağrı, parlamenterlerce imzalandı.

Roj

Barış güçleri görev başına!

● Baştarafı 1'de

Sadece "içerde" değil, dışarda da on binler açlığa yatabilir; sendikalar, odalar, diğer meslek kuruluşları, savaş karşıtları insan hakları savunucuları, kadın kuruluşları, bütün demokratik kişi ve kuruluşlar, sosyalist çevreler; barış isteyen, 'Kürt sorununda insani çözüm, siyasal çözümdür' diyenler ayağa kalkabilir, sokağa dökülebilir, iş bırakabilir; Türkiye'de ve Avrupa'da konferanslar düzenlenebilir. Bütün bunlar yapılabilir ve yapılmalıdır.

Başta UDG olmak üzere, bütün demokratik ve barışçı dinamiklerin, onbinlerin açlık direnişiyle bütünleşecek olan eylemli siyasal çözüm talebinin yaratacağı sonuçların, barış sürecine büyük ölçüde katkıda bulunacağı çok açıktır.

Bu büyük barış yürüyüşünün yaratacağı ortamı güçlendirmek ve devletin manevra imkanlarını da kısıtlayarak siyasal çüzüme yol açmak üzere, ulusal demokratik hareket tek taraflı bir ateşkes ilan edebilir.

8. Madde ve anayasa değişikliği tartışmalarını komediye dönüştürerek demokrasicilik oynamayı bile becerremeyen bir devlet yapısının, kolay kolay halklarımızın barış talebine 'teslim' olmayacağı bir gerçekse de, 'Avrupa'nın paryası' haline gelen rejimi Gümrük Birliği kapısında soluksuz bırakacak olan böylesi bir gelişmenin; önemli ve her halükarda siyasal çözüm ve barış sürecine katkıda bulunacak sonuçlara yolaçması beklenebilir.

Savaş durmayabilir, ulusal demokratik talepler karşılığını bulmayabilir, ama devletin savaş gücünün kırılacağı ulusal ve uluslararası siyasal destek ve toplumsal dayanaklarının zayıflayacağı kesindir. Ve tüm bunlara bağlı olarak; UKM'nin yeniden kitle çizgisine oturtulması olanakları artacak, halkımızın varlık mücadelesi, kendinden emin adımlarla hedefe daha güçlü bir şekilde yürüme şansına kavuşabilecektir.

Barış ve özgürlük! Hemen, şimdi!

Barış güçleri görev başına!

Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. Adına:
İmtiyaz Sahibi: Adıgüzel İNCESU
Genel Koordinatör: Yakup KARADEMİR

Genel Yayın Yönetmeni: Mehmet MUTLU
Sorumlu Yazılşleri Müdürü: Ö. Erdal KURT
Haber Müdürü: Hüseyin ŞİMŞEK
Redaksiyon: Safa FERSAL
Hukuk Müşavirleri: Ercan SEZGİN, Dilek İNCESU, Doğan ZENGİN
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No: 18/7 Aksaray-İST Tel: 530 65 24 - 530 64 73 Fax: 530 65 58
Yurtiçi Temsilcilikleri:
Diyarbakır: Şair Sırrı Hanım Sok. Maruf Apt. Kat: 1 Ofis-Diyarbakır Tel-Fax: (412) 221 80 74
Ankara: Konur Sk. 9/13 Kızılay Tel: 417 75 54
Antep : Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat: 4 No: 45 Tel-Fax: (342) 234 59 31
İzmir: 859. Sok. Saray İşhanı Kat: 2 No: 3/203 B. Blok Konak Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana: Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı Kat: 4 No: 407 Tel-Fax: (322) 352 05 20
Mersin : İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sk. No:5/6 Tel: 324 237 04 77
Yurtdışı Temsilcilikleri:
Avrupa Temsilcisi:
İbrahim BETTEFELD: Ross str. 18, 50823 Köln/ Tel-Fax: 0049 221 51 059 04
Danimarka: Adnan AĞACANOĞLU-D.Kültür evi- Nansens gade 32 st. tv. 1366 Kobenhavn/K. Danimarka- Tel-Fax: 004533338565.
İsviçre: Case Postal 111 1815 Clarens/CH Tel : 08- 795 66 34 Fax : 08-761 84 33
İsveç: Lokman POLAT-Tensta Allê 43, 2 Tr 163 34 SPANGA 004686052398-
Almanya: Kasım ARAS - Bahnhof str. 110 44629 Herne Tel-Fax: 0049 232313304
Hollanda: Ferhat AMEDİ - Hogenakker 22 6903 2T Zevenaoor/Hollanda Tel: 08360- 31926
Fransa: Paris Tel:1-4824 1795
Avusturya: Postfac 58 1022 Wien
Belçika: N. Bişeng SÜSLER st. Gummarus str. 56 2060 Antwerpen.
İngiltere: Seyda ALPŞEN 123 Bryant Court Whiston Road, 28 Eg London Tel/Fax: 0044 71 61 30699
Yunanistan: Süleyman ŞAHAN Tel: 0030 182 51487
Baskı: Serler
Dağıtım: YAY-SAT

Türkiye, "Ermeni Soykırımı" ile ilgili arşiv çalışmalarını engellemeye devam ediyor

Bilimsel araştırmaya geçit yok

Ara Sarafian ve Hilmar Kaiser, daha önce Türkiye'de 6 ay kaldı. Engellemeyi üst makamlara bildirmelerine rağmen, araştırma yapmalarına izin verilmedi ve döndüler. Tekrar gelmeleri üç yılı buldu. Çünkü Türk Büyükelçiliği, başvuru formlarını bile hasıraltı etti.

İlkay ÖRNEK

İSTANBUL- Hilmar Kaiser ve Ara Sarafian, Batılı iki araştırmacı. Kaiser, İtalya (Floransa) Avrupa Üniversitesi Enstitüsü, Sarafian ise ABD Michigan Üniversitesi akademisyeni olarak sürdürüyor çalışmalarını. İki akademisyenin de son yıllarda özellike yoğunlaştığı konu, Ermeni Soykırımı. Kaiser ve Sarafian, İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Azınlık Hakları İzleme Komisyonu'nun, 18 Temmuz günü düzenlediği "Bilimsel Açıdan Türk Siyaseti Bağlamında Ermeni Soykırımı" adlı söyleşide, araştırmalarının mevcut sonuçlarını ve Türkiye'de arşiv çalışması yaptırılmamasıyla ilgili sıkıntılarını dile getirdi.

Basının fotograf çekmesini istemeyen akademisyenler, Türkiye'de arşiv çalışmalarının nasıl engellendiğiyle ilgili ayrıntılı bilgi verdiler. Son bölümde ise izleyicilerin konuyla ilgili sorularını yanıtladılar. Kaiser ve Sarafian, Türkiye'ye ilk kez 1991'de geldi. Araştırmaları demografi ve 1. Dünya Savaşı üzerineydi. Ancak ilgili katologlardaki malzemelere ulaşmaları engellendi. Araştırmacılar, geçen hafta boyunca çeşitli prosedürlerden geçtiklerini ve bu süre içinde sürekli arşiv yasalarının çiğnendiğini söyleyerek, Arşiv Dairesi Genel Müdürü Necati Gültepe'nin yazılı belge vermeyi reddettiğine dikkat çektiler.

'Araştırmalar emekleme döneminde'

İlk konuşmayı yapan Hilmar Kaiser, "Ermeni soykırımı ile ilgili araştırmalar emekleme döneminde. Bunun nedeni soykırımın kendisi. Ben sadece altı tane Ermeni araştırmacı tanıyorum. Bu da gösteriyor ki 80 yıl sonra bile Ermeni araştırmacılar kendilerine gelebilmiş değil" dedi. Konunun Türkiye'de tabu mu-

amelesi görmesini de büyük bir engel olarak vurgulayan Kaiser, şöyle devam etti: "Öte yandan Amerika ve Avrupa'da araştırma yaparken kullandığımız kitaplar burada yasak ve yayıncıları hapiste."

Akademisyen Hilmar Kaiser, konuşmasında özellikle üç nokta üzerinde durdu. Soykırıma Almanların iştiraki ve Alman arşivlerindeki konuyla ilgili belgeler, Merzifon Olayı ve önümüzdeki günlerde Heidelberg'de yapılacak olan "Türk Toplumu ve Ekonomisi Konferansı"na sunulacak bildiriden parçalar.

Soykırımda Alman iştiraki

Hilmar Kaiser'e göre, Almanya 1. Dünya Savaşı öncesi dönemde, Avrupa'da en oturmuş devletti. Anadolu-Bağdat demiryolu Almanların elindeydi. Bu yüzden, kendi özel şifreleriyle bağımsız bir telgraf sistemine sahiptiler. Almanya Dışişleri Bakanı, hem Anadolu'daki konsolosluklar, hem de cephedeki askerlerle bağlantı kurabiliyordu. Bağdat demiryolları sistemi içinde merkezi İstanbul'da olan bir yeraltı iletişim ağı kurulmuştu. Bu ağ imparatorluk içinde, tepedeki görevliden sıradan bir mühendise kadar, herkesi kapsıyordu. Bu yolla Almanya'ya birçok rapor gönderildi. Alman arşivlerinde, Kuzey Suriye'deki ölüm kamplarından tutun, Osmanlı görevlileri hakkında kişisel bilgi veren raporlara kadar, Türkiyeli araştırmacılar tarafından gözmezden gelinen azımsanmayacak belgeler var.

Kaiser, o dönem Anadolu'daki Alman varlığının başka bir yüzü daha olduğuna dikkat çekti: Bir ayağı Anadolu'da olan, Alman Ortadoğu Yüksek Komutanlığı. "Urfa'daki Ermeni merkezlerine yapılan saldırılarda Alman subayları yer almıştır. Kurtulanların anlattığına göre, Alman subayları Ermenilere karşı saldırgandı. Ayrıca bu subaylar saklanan Ermenileri ihbar etmişlerdir. Fakat bu konular yeterince araştırılmadı, çünkü, 1945 yılında bir hava saldırısı sonucu Alman Askeri Arşivi yandı. Şu anda Alman subaylarla ilgili kalan tek arşiv, Ankara'daki Genelkurmay Arşivi. Bu arşive ise yabancıların girmesi yasak" diyen Hilmar Kaiser, Merzifon Olayı'nın üzerinde biraz daha ayrıntılı durdu.

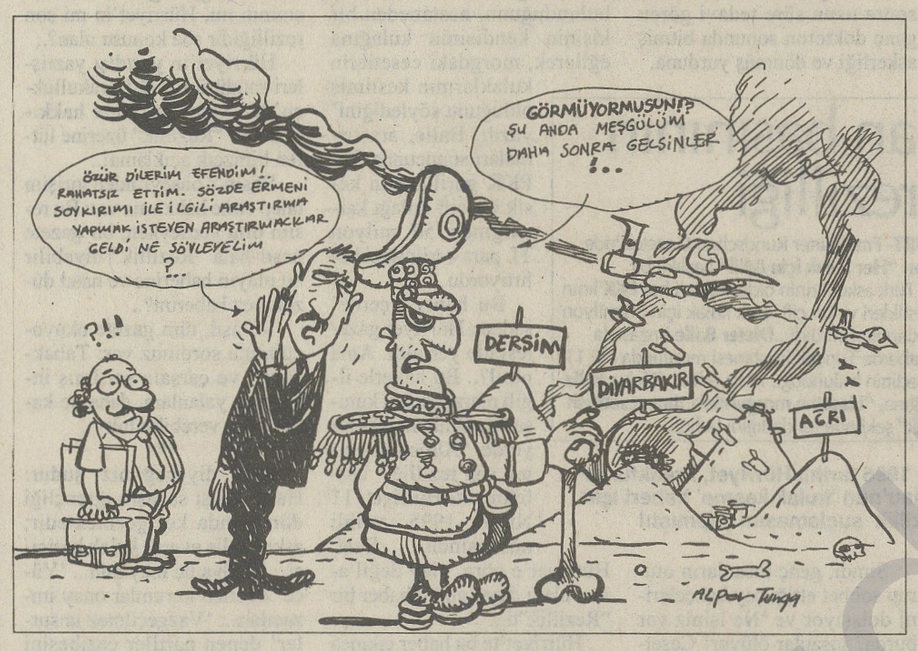

İkinci konuşmacı Ara Sarafian, konuşmasına şöyle başladı: "İki farklı terim karşımıza çıkıyor. Reddediş ve revizyonizm. Amerika'daki milliyetçi Türk tarihçileri inkarcı ve revizyonist bir mantığa sahip. Reddediş, politik bir pratiktir, olayları muğlaklaştırır. Konuyla ilgili çalışmalarıma başladığım, 1980'den beri karşılaştığım Şinasi Önel, Kamuran Gürün, Azmi Süslü gibi milliyetçi, devlet yanlısı tarihçilerin mantığı bu. Çoğu eski diplomattır, birçok dilde yayınlanmış kitapları vardır. Bunlar sistematik olarak reddediyorlar. Türkiye dışında bizim kullandığımız arşivleri gözardı ediyorlar.1. Dünya Savaşı'ndaki İttihatçı propaganda malzemelerini kullanıyorlar."

Sarafian, "redci" Türk entellektüellerin *New York Times* ve *Washington Post* gibi gazetelere verdiği bir ilana değindi. "İlanda, 1. Dünya Savaşı döneminde yaşanan olayların bir iç savaş sırasında meydana geldiği ve bu olaylar yüzünden Ermenilerin tehcir edildiğini söylediler. Oysa, son dört yıldır yaptığımız araştırmalar, Türkiye'ye gelmemiz, arşiv malzemelerini incelememiz bu iddialara alternatiftir" dedi.

İZLENİM / Hüseyin ŞİMŞEK

Batılı akademisyenlerin handikapı

Ermeni soykırımı ile ilgili araştırmalar yapan, Hilmar Kaiser ve Ara Sarafian, konu hakkında bir hayli araştırma yapmış ve bilgililer. Şahsen, Almanya'nın Ermeni soykırımının bu denli içinde olduğunu, onlardan öğrenmiş oldum. Öğretici başka bir tanıklıklığım oldu. Batılı akademisyenler, kendi üniversitelerinde ve ülkelerinde bilimsel araştırmalarını özgürce yapmakla övünmekte haksız sayılmaz. Demokrasiyi tadamayan insanımızın, onları dinlerken hayran kalması, imrenmesi de anlaşılır bir şey. Ancak bu hayranlık, Batılı akademisyenlerin de bir takım handikaplarını olduğu gerçeğini perdelemeye başlarsa, tehlikeli boyut kazanmış olur. Kaiser ve Sarafian'a yönettiğim sorulara, kimi izeyicilerin cevap yetiştirmeye kalkması, hatta ithamlarda bulunması bunu bir kez daha gösterdi.

Sorum şuydu: Türk resmi ideolojisinin inkarcı ve çarpıtıcılığına, haklı olarak siz de biz de vurup duruyoruz. Ülkelerinizin bu konuda, bir resmi ideolojisi yok mu? Aranızda ne gibi bir mesafe var?

Hilmar Kaiser Batı'daki demokrasiyi ve Türkiye'deki demokrasizliği anlattı. Bazı heyecanlı izleyiciler, yine Türk aydınının günahlarını sıralayıp, beni "emperyalister bizi birbirimize düşürdü tekerlemesi"ni yinelemekle itham etti vs. Özetle altını çizmek istediğim noktalar şunlar: Batılı akademisyenin bilimsel çalışmaları, ülkesinin o alandaki resmi politikasını ve uluslararası pratiğini genelde belirlemiyor. ABD, Fransa, İngiltere, Almanya 'Ermeni Soykırımı'nı dilinden düşürmez. Ama, seçim öncesi kongreye bir tasarı sunmakla, belediye koltuğuna oturmak için bir anıt açmakla yetinir. Onlar da Anadolu'da yaşanan soykırım aydınlansın istemez. Gerekli oldukça, politikaya araç yapar. TC'ye sorumluluğunu kabul ettirmenin yolunu açacak şeylerden biri, başta Almanya olmak üzere Batılıların suç ortaklıklarını kabul etmesidir. Onlar kimsenin misafiri değildi.

İkincisi, Türk ve Kürt aydını Batı karşısındaki aşağılık kompleksini yenmelidir. Ülkesindeki baskıcı rejime direnmek, başka ülkelerdeki aydınların demokrasileriyle övünmesinden daha önemli bir gurur kaynağıdır.

Türkiye Yahudiler için en tehlikeli ülke

Yahudi Meseleleri Enstitüsü 1994 Yahudi Düşmanlığı Dünya Raporu'nda, Türkiye'deki Yahudi nüfusunun 25 bin olduğu belirtilerek Türkiye'de Yahudi düşmanlığı yapan tek siyasi partinin Refah Partisi olduğu, islamcı gazetelerin ise Yahudi karşıtı kampanyalar sürdürdüğü açıklandı.

Dış Haberler Servisi- Türkiye ve Romanya'nın Yahudi cemaatları açısından en tehlikeli iki ülke olduğu bildirildi.

Yahudi Meseleleri Enstitüsü 1994 Yahudi Düşmanlığı Dünya Raporu'nda, Türkiye'deki Yahudi nüfusunun 25 bin olduğu belirtilerek Türkiye'de Yahudi düşmanlığı yapan tek siyasi partinin Refah Partisi olduğu, islamcı gazetelerin ise Yahudi karşıtı kampanyalar sürdürdüğü açıklandı.

Raporda, 1960'lı yıllardan itibaren özellikle islamcı basında Yahudi düşmanlığı içeren yayınlar yapıldığı, 70'lı yıllarda ise Türkiye'de ilk Yahudi düşmanlığı yapan partinin Milli Selamet Partisi olduğu ve bugünkü devamı olan Refah Partisi'nin ise bu düşmanlığı körüklemeye devam ettiği belirtiliyor.

Türkiyede Yahudi düşmanlığı yapan tek siyasi partinin Refah Partisi olduğu belirtilen raporda, "1993 yılına kadar bu partinin lideri Necmettin Erbakan ve önde gelenleri, parlamento ve medyada, Yahudi ve İsrail düşmanlığını sergileyen oldukça fazla açıklama yaptılar. 1993 yılından itibaren Necmettin Erbakan İsrail ve Yahudi karşıtı saldırılarına son vererek, bu kez saldırılarını Batı'ya yönelti. Refah Partisi bu tarihten itibaren Arap ve İslam ülkelerine olan desteğini de giderek artırdı. Halen Refah Partisi tarafından finanse edilen ve Yahudi düşmanlığı yapan birçok gazete ve dergi yayınını sürdürüyor" deniliyor. Kamuoyunda Adnan Hoca olarak tanınan Adnan Oktar tarafından kurulan Bilim Araştırma Vakfı'nın da Yahudi ve mason karşıtı kampanyalar yürüttüğü belirtilen raporda İran ve Arap ülkeleri tarafından desteklenen birçok islamcı örgütün Yahudi karşıtı kampanyaları sürdürdüğü açıklanıyor.

Türkiye'de Yahudilere yönelik saldırılar

Raporda 1986 Eylül ayında İstanbul'daki Neve Şalom Sinagog'unu Ebu Nidal grubu tarafından yapılan saldırıda 22 kişi yaşamını yitirdiği, Neve Şalom'a 1992 yılında Türk Hizbullahı tarafından iki el bombası fırlatılarak yapılan saldırıda ise yoldan geçen bir Yahudi'nin yaralandığı belirtilerek, İran ve Arap ülkelerinin desteklediği Yahudi karşıtı islamcı örgüt olan İslami Hareket'in, ünlü Yahudi işadamı Jak Kamhi'ye saldırı düzenlediği anlatılıyor.

Raporda, 1993 yılının ikinci yarısında, İSKİ skandalı nedeniyle hakkında rüşvet soruşturmaları devam eden Ergun Göknel'in ABD Yahudi Cemaati'nin önde gelen isimlerinden 800 bin dolar aldığı da iddialar arasında. Türk medyası tarafından üretilen şüphe ve baskılar nedeniyle Yahudi cemaatinin zarar gördüğü ve tedirgin edildiği belirtiliyor.

Yahudi karşıtı kampanya yürüten günlük yayınlar arasında Milli Gazete, Türkiye gazetesi ve Zaman gazetesinin sayıldığı raporda, Adnan Hocacıların Bilim Araştırma Vakfı tarafından, ekim ayında Türkiye'de daha önce yayınlanmamış olan ve Yahudi düşmanlığını yoğunca işleyen, " Yehovanın Oğulları ve Masonlar" adlı kitabının da piyasaya sürüleceğinin öğrenildiği kaydediliyor.

Ter kokusuna hasret kaldı su değirmenleri

İnsanlığın öyküsü 'su'yla başlar. Ateş daha mağaraları aydınlatmadan, ısıtma işlevini görmeden önce 'su' alın terini yuğuyordu coşkulu nehirlerde. Gün geldi, emeğin görkemli eylemliliği toprağı devşirdi. Gün ışığına boyun vermiş başak tarlalarını keşfetti. Harman yerlerinde üretmenin şenlikleriyle halaylara, türkülere duruldu. Yunus Emre'nin 'dertli dolap' dediği değirmen, suyunu 'yalap yalap' vurdu buğday başaklarına. Türkü olup dillendi, ağıt olup ağlandı değirmen: "Değirmenin başında vurdular beni/ Acı tütün ile sardılar beni." Emek türküleri yanıktır, acılıdır. Salıho dayı, değirmen taşının inleyişine kaptırarak hüznünü öğütür buğdayı... Yaşlıdır, yorgundur değirmen bunca yıldır alın terini sarmalamaktan. Bir cigara içimi vakitte ak be ak 'un'la ödüllendirir nasırlı avuçları; yağmur taneleri gibi uçuşurken havada buğday sapları... Ama artık ülkemde, değirmen başında türkü söylemek yasak... Yuğmak yüzleri coşkulu suyuyla; yasak!

Savaşlar şölen istiyor

Safa FERSAL

Bir hasat orotoryosu.. kuş bayramı. Şakayık iklimde kan-ter şarap... Barış günlerimiz, buz sırtı göçtüğümüz töresiz ülke.. ışıksız gecelerde turuncu notalarla sevişiğimiz, sessiz şöleni utkumuzun.

Ve sonra kan...

Taşları oydu yalnızlığımız... Esir evlerinde yandığımız rüzgar asrı, çürüdü buğdaylarımız kin topraklarda... İncittiler sevgi dokunuşlarımızı; gölge duvarlar gererek eğnine bulutlarımızın ...

Dudaklarımızın morunda pıhtılaştı düşlerimiz; kan efendi, silah uşak olunca.

Hüznümüz bile beyazdı, tek niyaz insanaydı; düştü soluğumuzdaki ardışık notaları o duraksız senfoninin.

(Kar ışığı.. ve mermi alevlerinin diş izi. Dağlara göçmek zaferdi, şehrayinlerin havai fişekli gerillaları için; oraklara boyun vermiş kır çiçeklerince... Adları ay güzelleri olarak yazıldı yeraltı tarihine o coğrafyanın. Güneş altında ne mum ışıkları aradık! Sonrası kan. Rabe em herin diyarê evînên zer portekalî.)

"Hangi karlar altında bırakılıp gidilmiş/bir liman"dı yaşamak! Munzur ve Agir kayalarının börtü böcek ikliminde. "Düşsel göl-geleriyle sarhoş eden/bir odun ateşi çevresinde toplandı" sevdalıları, üç renkli bayrak savaşçılarının. Kawa'nın çeliğe su veren teriyle; kekik kokan güzelim teriyle, Medya deltalarının kan ırmaklarında. Kalk gidelim aşık olmaya ve kavgamıza sinmiş lavanta kokusuna yayla günlerinin.

Savaşlar artık şölen istiyor!

Susmazsak eğer...

Fatin KANAT

Bulutsuz, masmavi, sıcak mı sıcak bir güne çıktım bugün. Nedense ilkin yapraklar ilişti gözüme... Dallarında kıpırtısız, öylece duran yapraklar... Yürüdüm... Yanımdan geçen kalabalıkların gözlerinde bir ışık, bir anlam arayarak..

Nicedir, tam ortasına kor gibi düşen haberlerle dağlanan yüreğim de kıpırtısızdı sanki, suskundu... Başımı kaldırıp gökyüzüne baktım tekrar. "Aldanma bu maviliğe, kuşların kanat çırpmadığı bir mavilik bu" diye ansızın kıpırdandı özüm, hüzünlendim. Yağmuru özledim birden, rüzgarı, fırtınayı özledim... Kuşların kanat çırpmadığı bir mavilikte geldi kayıp haberin...

Geldi, geldi de canevimden vurdu beni...

Aysel, Hüseyin, Kenan, Hasan, Rıdvan, Ayşenur, Piro, Memo ya da Ahmet... Tanır mıyım sizleri? Tanıdım mı bilmiyorum? Belki aynı kaldırımları arşınlamışızdır... Yüreklerimiz benzer heyecanlarla titreşmiş, benzer duygularla alevlenmiştir belki... Kimbilir? Ama ne farkeder? Bizler sustukça "sırası gelenler"siniz yani... Sustudukça kaybedilenler... Vurulup da ıssızlığa gömülenler...

Bunca çığlık nereye gider? Nereye akar bunca gözyaşı, nerede yiter bunca haykırış?

"Susma, sustukça sıra sana gelecek" diye haykıran kayıp yakınlarını duydukça tarifsiz bir ürperti kaplar içimi. Bu, iyiye alamet midir acep? Hem kimdir bu "kayıp yakınları?" Ya biz, biz kimiz?

Hayır, ürpermem "sıra bana da gelecek" korkusundan değil... Sıranın çoktan "bana"geldiğini, "bize" geldiğini biliyorum. Kaybediciler de biliyor bunu. Kaybettikleri her "sen"in, aslında "ben" olduğumu, "biz" olduğumuzu biliyorlar. Urpertim, bunu bilip de oralı olmayışımdan, olmayışımızdan...

Çığlıklar suskunluk okyanusunu dalgalandırır merak etmeyin. Hep böyle kıpırtısız durmaz mavilikler... Biliyor musunuz yaprakların titreştiğini farkedememişim meğer.. gözlerim iyi seçememiş bir yerlerde kanat çırpan kuşları...

Artık iyice açalım gözlerimizi, kulaklarımız tetikte olsun... Hepimiz kayıp yakınıyız. Sesimize ses, gücümüze güç katalım. Yalnızca "mum yakmak"la da yetinmeyelim.

"Biz kaybettikçe çoğalıyorlar" diye çıldırıyor zebaniler... Duymuyor musunuz? Besbelli ki daha da azgınlaşacaklar ama ölümsüzlüğe yüz sürenleri kim kaybedebilir ki?

İnsan kaybedenler, kaybedecektir bu kesin... Elbette üzerimize düşeni yaparsak.. susmazsak yani...